
THE LIBRARY OF CONGRESS

THE LIBRARY OF CONGRESS

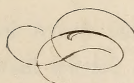
Krohn, Julius Leopold Fredrik

Dupl

Helmiwyö

Suomalaista runoutta.

Viribus unitis.

Helsingissä,
Theodor Sederholmin kustannuksella.

Theodor Sederholmin kirjapainossa, 1866.

Esipuhe.

Oli kerran isä, joka kuolinwuoteellaan kutsui poikansa luokseen, ja käski heidän koettaa taittaa yhtä risukimppua minkä hän heille antoi. Kun he oliwat sitä turhaan koettaneet, käski hän heidän purkaa kimppu ja taittaa risut kunkin erikseen, joka menikin hywin helposti. „Ottakaa tämä esimerkiksi!" sanoi isä, „seisokaa kaikki yhtenä miehenä, niin ei teitä woi kukaan sortaa; mutta jos pysytte jokainen erikseen, niin olette kaikki woimattomat ja heikot.

Samalla laillapa owat meidän runoilijamme, kaikki heikkoja wesoja waan, joista harwa on kyennyt kaswattamaan itsestänsä monta haarukkaa ja oksaa. Yksinänsä ei juuri moni heistä woisi täyttää pientäkään wihkosta runoillaan. Mutta jos kaikki panemme yhteen mitä kullakin on parasta, niin on arweltu, niin ehkäpä syntynee toki jotain kookkaampaa, mehuwampaa.

Tämä ajatus puhkesi kerran sanaksi pienessä ystäwäkunnassa täällä Helsingissä, joka wälistä wiettää iltansa yhdessä, sanoista pian ruwettiin tekoihin, ja tekoin hedelmät annetaan nyt täten yleisön käsihin.

Pääjuonena tätä wihkoa kokoonpannessa on ollut, että saataisiin kaikki mitä waan kauniita suomenkielisiä runoelmia löytyy hajallaan, siellä täällä sanomalehdissä ja kirjoissa, ko'otuksi yhteen, niin että ne olisi suuren yleisön nautittawana eikä ainoastaan niiden harwain tutkijain, jotka joskus katselewat wanhoja sanomalehtiä läpi.

Ensimäisinä kahtena wuosisatana on kuitenkin joskus pantu joku huonompikin runo sekaan näytteeksi semmoisten runoilijain luonteesta, jotka oliwat enemmän kirjoittaneet. Myöhempiin aikoihin päästyä sitä

wastaan on kelwollistenkin kerääminen täytynyt wähän rajoittaa, niin että niiden miesten runoelmista, jotka owat enemmän kirjoittaneet, warsinkin jos heidän teoksensa jo löytywät wihkoiksi kerättynä yleisön käsissä, waan on walittu muutamat maistiaisiksi. Ja wuodesta 1860 alkain on runoilijoistakin waan walittu pari kaikkein parasta, ja jätetty muut kaikki wastaiseksi.

Oikokirjoituksen suhteen oltiin ensi-alussa kahden waiheilla, pantaisiinko jokainen runoelma niin kuin se alkuperäisesti oli kirjoitettu. Mutta waikka siitä kyllä olisi ollut etua sille, joka tahtoisi tutkia Suomen kielen oikokirjoituksen muodostumista aikain kuluessa, niin olisi siitä kuitenkin ollut se suurempi haitta, että tottumattomat tuskin olisiwat woineet ymmärtää wanhimpia runoelmia. Tätä punnittua on siis oikokirjoitus läpi koko kirjan muutettu yhtäläiseksi. Muita muutoksia ei ole tehditty näihin kappaleihin tehdä, paitsi että wälistä on liian pitkäwetoisista jätetty wärssyjä tai riwejä pois, ynnä wälistä joku wallan wäärä lause tai sana niin warowalla kädellä kuin mahdollista on tullut oikaistuksi.

Nuot lyhyet elämäkerrat, jotka owat jokaisen runoilijan nimeen liitetyt, on koeteltu kaikella tarkkuudella ja huolella tehdä. Mutta, kun aineita niihin on täytynyt niin monelta eri haaralta haalia, on ehkä joku wirhe siihen tai tähän sattunut, jota asiantietäwät hywäntahtoisesti oikaiskoot sanomalehdissä tai kirjeissä allekirjoittaneelle. Samalla lailla olisi hywin suotua, jos saataisiin joitakuita tietoja niistä runoniekoista, joista minulle ei ole onnistunut saada selkoa, ja joiden runot owat kirjan loppuun liitetyt.

Helsingissä Kesäk. 29 p. 1866.

J. Krohn.

Hemminki

Oli Henrikin poika. Näkyy tulleen Maskun kirkkoherraksi w. 1587, kuoli w. 1618 t. 1619.

Hän on toimittanut painosta wirsikirjan (ennen wuotta 1614), joka sisältää 142 hänen tekemäänsä wirttä, mitkä melkein kaikki sitten otettiin nykyiseen suomalaiseen wirsikirjaamme. Paitsi sitä suomensi hän w. 1616 latinaisen wirsi- ja weisukokouksen: Piæ Cantiones.

Teinein säädystä.

O te teinit oppikaa,
Korwihinne ottakaa,
Silmillänne nähkää:
Autuast' eloo pidätt',
Jota rakastaa pyytkäät,
Siinä lewon löydätt'.
Warhain kouluun kuljette,
Kotia ehtoon' oljette,
Pidätt' opin muistoss'.
Mikä elo suotuisemp'?
Mikä myös lewollisemp'?
Empä tiedä toista.

Suuret herrat päämiehet,
Huowit nuot sotamiehet,

Lewottomat owat.
Rauhattomast' eläwät,
Aseit' aina kantawat,
Walmiit sotaan owat.
Herroiks' kyllä kutsutaan,
Palwellaan ja kumartaan,
Pois se heiltä ehtyy.
Heidän hywyys hukkuwa,
Kunnians on katoowa,
Kuin se kyll' on nähty.

Kauppamies kalun perään
Ahnehtii, samoo erään,
Ei woi lepoo saada;
Ostaa, myy, ottaa lainan,
Yöt, päiwät pelkää aina
Meren aallon waaraa.
Koron tähden kulkewat,
Äkilt' aiwan hukkuwat
Itset niin kuin kalu.
Epätiedoss' elämä
On niinkuin muukin saama,
Loppu toisnans walju.

Talonpojat on orjat,
Kuiden yli maan herrat
Wallitsewat tuimast',
Mitä heill' on, ottawat,
Jos ei ole, karkottawat
Ulos asuinpaikast'.
Wähäst' warast' waiwaiset
Suurten saamaa lisääwät,

Eläwät kyll' köyhäst',
Jota suurta surkiutta,
Ankarata orjuutta
Walittawat waikiast'.

Teinein sääty suotuis' on,
Kaikkein paras myös muutoin
Elämän lewolla.
Waikk'ei yhtään senkaltaist',
Ole karhiaa ja työläst'
Opin ankaruulla.
Ehk' isoowat, janoowat,
Jumalaa palwelewat
Puuttumisen waiwass',
Kuiden suurta köyhyyttä,
Empä woi niin walittaa,
Kristus kostaa taiwaass'.

Sanoin säätyy jokaista;
Mitä tahdott' rakastaa,
Walitkaa nyt näistä.
Nyt olett' ehdollanna,
Teille kyll' on tarjona
Yhtä eli toista.
Jos oikiat' ajatusta,
Niin te kirjain menoista
Kiin' riippukaa wielä;
Koska wanhaks joudutta,
Papeiks taiten tuletta
Jumalaa palwellen.

(Suomen maan piispain latinan
kielisét laulut w. 1616).

Kewäällä.

Kylmän talwen taukoomaan
Päiwän penseys soimaa,
Wilun waljun waipumaan
Auttap' auringon woima.
Kewät käkee kesän tuomaan,
Hengetön hangitsee wirkoomaan,
Kowan kallon alta
Meri, maa ja mantere,
Orot, kedot ja kankareet
Toiwowat suwen waltaa.

Pilwet pakohon pyrkiwät
Seestys taiwaan täyttää,
Ilmat ankarat asettuwat
Aurinko lämpimens näyttää.
Toukoo toiwottaa kyyhkyinen,
Lintu pieni pääskyinen
Suwen sanoman saattaa;
Käet kukkuwat kuusistoss',
Linnut laulawat haawistoss',
Wisertäin suwen wirttä.

Lehdet puihin puhkeewat,
Wesowat suuret ja pienet,
Metsät, wainiot wihoittawat,
Kaswawat niitut ja niemet;
Kukkaiset ihanast' ihastuwat,
Maast' maan yrtit ylös käywät,
Hajahtain makialt' päänäns.
Kuolleet elämään ihastuwat,

Linnut, luodut kaikk' iloitsewat,
Ilma on iloa täynnäns.

Herran ihmeit' ajatelkaa,
Uskokaa hänt' hänen töistäns,
Hänen murhettans muistakaa,
Jonka hän pitäpi meistä.
Luodut siunaa kaikk' sikiämään,
Linnut, kalatkin kaswamaan,
Eläimet, laihot meill' lainaa.
Luotuin kanssa kaikk' iloitkaa,
Herran hywyyttä kiittäkää,
Jonka meill' osoittap' aina.

(Samasta kirjasta
kuin edellinen).

Kesällä.

Aika on nyt iloinen,
Iloita me mahdam',
Kesä on kaunis, ihanainen,
Riemuita siis saadaan.
Kun wilu walju on woittanut
Aurinko ylös auttaa,
Taikka talwi on tappanut,
Suwi eläwäks saattaa.

Wainiot wihriäst' wihoittawat,
Metsät, niitut ja niemet,
Kukkaset kanssa kaswawat,
Puissa lehdet lienee.

Nämät talwi tappanut on,
Kaikki kaatanut kaltoon,
Wirkoomaan suwi saattanut on,
Ilon ihanan antain.

Linnut ilosta laulawat,
Suwen suotuista wirttä,
Ett' hengettömät heräävät,
Eloon itsens siirtäin,
Meri, maa, kaikk' kantawat
Kaswon, kauniit lahjat,
Hedelmän armaan antawat
Eläimet, linnut, laihot.

Näistä näemme Herran työt,
Meistä hän murhehtii muistaa,
Tarpeemme aina edes tuo
Maasta, merestä, puista.
Ihmiset, siis, te iloitkaa:
Ohoh aikaa iloist'!
Weikkosemme, nyt weisatkaa
Herralle kilwan kiitost'.

(Samasta kirjasta
kuin edellinen).

Juhana Cajanus.

Syntyi 1655 Paltamossa, jossa isänsä Juhana Cajanus oli kirkkoherrana. Tuli w. 1670 Upsalan yliopistoon ja sai siellä maisterin arwon w. 1679. Seuraawana wuonna pääsi hän ylimääräiseksi filosofian prowessoriksi Turun yliopistoon. Kuoli jo 1681. Muuta ei hänen tiedetä kirjoittaneen Suomeksi paitsi seuraawaa wirttä, joka ensi kerran on painettu arkkiweisuna w. 1683, waan sitten wähän muutettuna otettiin wirsikirjaamme.

Katoowaisuudesta.

Etkös ole, ihmis parka,
aiwan arka,
Koskas itket yli öitä,
Koska suret suuttumatta,
puuttumatta
Koukon mustan murhatöitä?

Tapa on wanha tappawalla
wierahalla
Luojan laitoksen perähän:
Hywät, huonot lankoinensa,
lapsinensa,
Syöksee, sulloo maan powehen.

Syöksee, haaskaa, särkee, sortaa,
mullaks murtaa
Hirmukourilla kowilla;
Ei ole toiwoo toiwotuksiss',
woiwotuksiss',
Parkusuilla pelkurilla.

Parku poijes paneminen,
katsominen
Kaiken maailman menoja.
Katso kaikki katseltawat,
kuunneltawat, —
Eikö löydy loppuwia?

Eikö kuulu kuolewia,
katoowia,
Paitsi ihmisparkaisia?
Tuulessʼ, tähdissʼ, taiwahalla,
Meressʼ, maalla
Kuolewillʼ on kumppania.

Mitä maassa mateleepi,
käweleepi,
Maaksi muuttua pitäpi;
Mitä puussa piiskuttaapi,
kuiskuttaapi,
Puusta pudota pitäpi.

Lennä lintu minkä lennät,
et sä lennä,
Kowan kuoleman käsistä.

Se se linnun lentäwänkin,
rientäwänkin
Tempaa tuulettelemasta.

Kell' on ruumis raittihimpi,
rautaisempi
Kuin on kalalla meressä?
Surma toki surmelepi,
turmelepi
Wetten karjankin wedessä.

Hauta on walmis wähäisillä
kalasilla
Hauwin hirmuisen kuwussa;
Hauwin hauta kuohuwassa
kattilassa,
Toinen puhuwan powessa.

Ruohot raukat raukenewat,
waikka owat
Koreana kukassansa;
Puut ei pääse paksujuuret,
pienet, suuret,
Kaatahan kasotessansa.

Kiwet kowat kallioilla,
kankahilla
Rikki mullaks muretahan;
Rauta kaikki repäisewä,
raatelewa,
Ruostehelta raadellahan.

Ei niin wähää, woimatointa
wäetöintä,
Jota surma säästäneepi;
Ei niin wahwaa, woimallista,
wäellistä,
Joka käsiss' kestäneepi,

Jos sa kannell' kaiken ilman
heität silmän,
Hänen tiedustat tapansa:
Kääntyy, kulkee, wääntyy, wyöryy,
poikkee, pyöryy
Taiwas kirkas tähtinensä.

Kerran kääntyy kääntymästä,
wääntymästä,
Kääntyy kääntymättömäksi,
Kääntyy käskyllä kowalla
Kaikkiwallan
Tyhjäksi, tawattomaksi.

Täm' on Tuoni tulisella
taiwahalla,
Tämä tähtien pesällä;
Täm' on ikä ihanalla
auringolla,
Tämä wahwuus wahwuudella!

Siis ei ole olewata,
pysywätä,
Tämän maailman menoissa:

Kaikki kaatuu, kaikki muuttuu,
Kaikki puuttuu
Luojan luotujen seassa.

Hengelliset, hengettömät,
huolettomat
Menojansa muuttelewat,
Hetki hetkelt', päiwä päiwält',
wuosi wuodelt',
Loppuansa lähenewät.

Tätä aina ajatella,
muistutella,
Sinun syntisen pitäisi;
Tästä ottaa ojennusta,
huojennusta,
Surman sua säikyttäissä.

Luodut kaikki katoawat,
lopun saawat
Laatuinensa, luontoinensa.
Onko ihme siis jos kaadut,
jos sa maadut,
Syntisäkki syntinensä?

Mik' on ilo rikastua,
rakastua
Kaupungissa katoowassa?
Mik' on ilo oleskella,
asuskella
Tässä turhassa tilassa?

Etsi muuta elantoa,
olentoa,
Pyydä taiwahan talohon!
Etsi meno muuttumatoin,
puuttumatoin,
Pyri taiwahan ilohon!

Siell' on riemu rikkahampi,
runsahampi,
Siell' on ilo loppumatta!
Siellä laulat lapsinesi,
lankoinesi,
Woiton wirttä wäsymättä!

Kosk'ei koskaan kuolematta,
katoomatta
Sinne täältä tulla taita,
Sydän sull' on, syntis parka,
aiwan arka,
Että suret surman töitä!

Mattias Salamnius.

Nimessä on nähtäwästi painowirhe, sillä Salamnius'en nimeä ei näy olleenkaan. Sitä wastaan tuli w. 1691 Mattias Salonius Upsalasta Turun yliopistoon, sitten 1699 pitäjän apulaiseksi ja 1702 kappalaiseksi Pulkkilaan, kuoli 1716 Turussa, johon Wenäläiset oliwat hänet wieneet. Hänen runoelmiansa on säilynyt pitkäpiimäinen sururuno wanhemman Gezelius piispan kuolemasta w. 1690 ja tämä Ilolaulu Jesuksesta w. 1690.

Ilolaulu Jesuksesta.

I.

Kansa outoa anopi,
Ikäwöitsee ilma kaikki
Menot kurjat kuullaksensa,
Saadansa sodan sanomat;
Waan ei tottele tosia,
Tutki tarpehellisia:
Kuinka kulki suuri Herra,
Luoja itsensä alensi,
Joutunut Jumalan Poika
Alemmaksi enkeleitä;
Ylimmäisnä ollessansa,
Alas astui taiwahasta.
Tänne syntisten sekahan.

Näin samos' sana lihaksi,
Otti Herra orjan muodon;
Kuin oli ennen ennustettu
Herran Hengeltä pyhältä,
Miesten kautta kaunihitten,
Patriakkojen pyhien.

Kosk' oli aika joutununna,
Määräpäiwät päättynynnä,
Saattoipa sanan edelle,
Kantoi kaunis Gabrieli,
Herran enkeli ihana
Natzarethin neitsyisille,
Maarialle mielehisen,
Tulla Luojan tuottajaksi,
Äitiksi ison Jumalan.

Ajan aiwan joutuessa,
Suuren syntyä Jumalan,
Käypi käsky keisarilta,
Esiwallalta waroitus,
Aiwan uusi Augustuksen,
Wetäwä weron tekohon,
Romista rahan anowa.
Kukin kulki kaupunkiinsa,
Lipoi linnahan omahan
Alle riensi arwionsa.

Joseppi jalo saneli,
Maarialle muistutteli:
„Pitää mennä Bethlemihin,
Alle arwion asua".

Walmistit waeltamahan,
Läksit kahden kulkemahan;
Joutupi Jumalan äiti
Bethlehemin pellon luokse,
Kulki kohta kaupunkihin,
Waan ei tuttane tuwissa,
Kammioihin käskettäne,
Ei suoda sijaa salissa.

Itse uksella isäntä,
Alta harjan halliparta
Katsoi pitkin peukalonsa,
Kohden korsua kokotti,
Tallin usta tarkoitteli:
„Siellä saanette sijanne,
Majan, köyhät matkamiehet;
Isot istuwat tuwissa,
Pöyhkeämmät pöydän päässä;
Korsuhun kowalykkyiset,
Pihattohon pienemmäiset!"

Nuot teit tallihin tilansa,
Luokse luontokappaleitten,
Aasien asuinsijalle.
Syntyi soimessa Jumala,
Herra pahnoilla parahin, —
Toiset silkissä sinisnä,
Punaisena purpurassa,
Kulta kiiltäwä käsissä,
Sormissa kiwet koreat!
Isä istuu taiwahissa,
Äiti waljussa wajassa;

Neitsyt ruokkipi nisällä
Kaitsijata kaiken luonnon!
Jesus itkepi waussa,
Itse pilwiä pitäwä,
Hallitsewa taiwahia!
Aasi tuntepi apunsa,
Härkä Herransa hawaitsi,
Waan ei pojat Bethlehemin.

19.

Ehkä Juuttahat iloitsit,
Paha parwi pauhajapi
Surmasta suloisen Herran,
Luojan piinasta parahan,
Kärsi kuitenk' koko luonto,
Alla tuskan taiwahatkin.
Itse armas aurinkoinen
Katsoi päältä korkealta,
Muutti muotonsa parahan,
Kaswot pian poijes käänsi,
Luojan surmasta surussa;
Aiwan hämmästyi äkisti,
Sanoi suulla surkealla:
„Kussas on ilo enämpi,
Kosk' on Luoja kuolemassa?
Pitäisikö paisteheni
Laskemani lempehemmän
Päälle kansan kelwottoman?"
Pani poijes seppelensä,
Riisui puhtahan pukunsa,
Surumanttelin siwalsi,
Peitti silmänsä punaiset.

Paksu pistääpi pimeä
Kohta kaiken ilman alla
Kokonansa hetkee kolme.

Itse kaiken ilman Herra
Alla hetken yhdeksännen
Huusi suurella humulla,
Kuten kosket korkeimmat,
Wierywät wedet wäkewät,
Aallot paljon pauhajawat:
„Jumala, joka minulla
Ain' ennen olit apuna,
Miksi wiskasit wihasi,
Ylönannoit armastasi,
Aiwan aikahan kowahan?

Armas aurinko hawaitsi,
Kuuli huudon huikeimman,
Kohta kääntyypi takaisin,
Tempas puhtahan pukunsa,
Antaapi alas näkyä
Paistehensa puhtahimman;
Tahtoi tehdä kunniata,
Tuoda Luojan lohdutusta.

Kansa kaikissa sokea
Wäärin kääntääpi wihassa
Selkeät sanat Jumalan,
Kohta lausuupi luwatoin:
„Eliasta etsineepi,
Anoopi hältä apua,
Poijes puusta päästäksensä!"

Luoja lausuupi sanaksi,
Wielä sitten wiidenneksi:
„Janosta minä jakoan,
Pakahdun palawuudesta!"

Astia oli lähellä
Pantu täytehen peräti
Etikkata katkerata.
Kohta parwesta pahimpi,
Aiwan kaikista kawalin
Otti sienen saatawilta,
Täytti täytehen peräti
Etikalla karwahalla,
Isopilla ympärinsä,
Puuhun pitkähän paneepi,
Eli ruokohon asetti,
Ylösnosti Jesuksellе,
Käski juoda janohonsa.
Toiset pilkalla puhuwat:
„Annas katsoa, apuhun
Koska ehtiipi Elias,
Poijes puusta päästämähän!"

Kosk' on ottanut etikan,
Jesus juotawan wäkewän,
Sanoopi sanaksi wielä,
Lausui kohta kuudenneksi:
„Tämä on määrä täytettynä,
Witsa kärsitty wihainen!"
Huusi wielä huikeasti,
Kajahutti korkeasti,
Sanoi wihdoin wiimeiseksi:

„Aika, armahin Isäni,
Tehdä loppu tuskastani!
Heitän henkeni käteesi,
Annan sieluni Sinulle!"
Kohta päänsä kallistawi,
Laski sielunsa lepohon.

20.

Kohta Luojan kuolemasta
Ilmestyi isot imehet,
Tunnustähdet temppelissä:
Seinä silkkinen surusta,
Esirippu itsestänsä
Kahtia keskeltä repesi;
Pyhä paikka paljahana,
Owi autuuden awoinna.
Wielä maatkin, manteretkin,
Itse kaiken ilman pohja
Luojan surmoa sureepi,
Wapiseepi waikeasti,
Sangen hämmästyi surusta,
Tahtoi painua peräti
Poijes päältä patsastensa,
Kaataa muurit korkeimmat,
Hywät huonehet hukata.
Wielä kalliot kowimmat,
Joit' ei kisko kirwespohja,
Ei särje sepän wasara,
Pistäne teräwät piilit,
Murheen tähden murtunewat,
Pelwosta pakahtelewat,
Tuskan tähden halkeawat,

Kosk' on Luoja kuolemassa,
Kulmakiwi kumottuna,
Hengen kallio hakattu.

Wielä kuopat kuollehitten,
Haudat Herran kutsuttujen,
Ei pysy enemmän kiinni;
Itsestänsä aukenewat,
Kiiruhtawat katsomahan.

Päämieskin pahalla mielen
Katsoi päälle katkerasti,
Tästä tunteepi totuuden,
Sanoi suulla surkealla:
„Työ on tehty tänäpäänä
Miestä wastoin waarallinen,
Weri laskettu wiatoin,
Pantu syytöin surman alle!
Hukattu on hurskas Herra,
Piinattu Jumalan Poika;
Ei ole nämät imehet
Miehen merkit laitettawan!"

Sotamies samalla suulla,
Joll' oli pilkkoa puhunut,
Tyhmän työnsä tunnustaapi,
Pahan pilkkansa katuupi.
Wielä joukko joutilasten,
Kansan päältä katsowaisen,
Häpiästä hämmästynyt,
Ei saata ulos sanoa;
Ottaapi oman kätensä,

Rankaisteepi rintapäänsä,
Soimaapi omaa sydäntä.
Kohta kääntyypi kotia
Mielell' sangen surkealla.

———

Anterus Aschelinus.

Toinen opettaja Turun tuomiokoulussa ja sitten kappalainen Ahlaisissa, kuoli 1703. On paitsi seuraawaa laulua myöskin kirjoittanut wirren suuresta nälästä 1697 ja toisen Kaarle XII:n kunniaksi.

Suomen Ilo-ääni

Narwan woitosta.

Tsaar' Pietari Muskoss' waikk' sankari suur'
Ol' mielestäns wäkewä sangen,
Niin että hän humuns kans tuiman koht' juur'
On Ingrinmaan sisälle langenn':
Suur' tawar' ol' myöt'
Ja kultaiset wyöt —
Me kuitenkin Jumalass' sodim'!

Waikk' Wenäjän pojill' niin paksult' sen maan
Kuin tomu ja santa hän täytti,
Ett' joukko seuraamast' joukkoo ei laann',
Ja wihans julmuuden myös näytti
Niinkuin peto suur'
Tai kuin traakki juur' —
Me kuitenkin Jumalass' sodim'!

He eläwän miehen päält' nahan pois weit,
Ja waimon he osiksi jaoit,
He lapsille kehdot myös haudoiksi teit,
Heit' kiwiin ja kantoihin tapoit.
Ei parku aut' täss',
Ei apuu ol' läss',
Me kuitenkin Jumalass' sodim'!

Kun Narwaan hän siirtyi poikainsa kans,
Niin kaupungiss' pelko suur' paisui;
Hän käski sen asujain kohdastans
Juur' awata portit, ja lausui:
„Tott' kaupungin me
Kyll' kukistamme!"
Me kuitenkin Jumalass' sodim'!

Tsaar' Pietari aikoi kyll' paitsi syyt'
Koht' Narwalta anoo yht' tanssii.
Se wastas hänt' tott': „et mahda mult' pyyt'
Mun kultaista hohtawaa kranssii!"
Siis ilkeä Ryss'
Ratk' tukewast' pyys
Hänt' wäijyä, kuin Herrass' soti.

Hän kaupungin ympäri leirinsä löi
Kyll' julmalla, ankarall' kädell',
Ett' Narwa se leipäänsä murheella söi,
Eikä kuhunkaan itseäns wedell';
Sill' hätä siell', tääll'
Juuri pakkasi pääll' —
Me kuitenkin Jumalass' sodim'!

Mutt' kaupunki rohkia ol' itsestäns
Ja Wenäläist' kohtas näill' sanoill':
„Niin kauan kuin weri on lämpimenäns,
Edeswastaan Inkerin majoi!"
Täst' Wenäjän mies
On todella hiess' —
Näin Jumalass' tahdomme sotii!

Karl kuningas joutui jo miehuullisest',
Kun morsian ol' suuress' hawuss';
Hän henkens pan' alttiiksi uskollisest',
Ol' suurimmass' hädäss' häll' awuss'.
Tahtoi ennen kuoll',
Kuin Narwa ols huoll'
Ryssäll'. Näin Jumalass' sodim'!

Karl kuningas ratsas- ja jalkawäell'
Koht' walmisti itsens ja sanoi:
„Nyt, poikani rakkaat, juur' paastoll' ja hiell'
Tykö Herran me astumme anoin,
Ett woisimme wiel'
Ratk' tällä tiell'
Pois puolestam' Ryssää ottaa!"

He wastasit kaikki kuin yhdestä suust':
„Jaa, kuningas, kuolla tai woittaa!
Sill' emme nyt tiet' tahdo mistäkään muust',
Waan hänen pois uliaast' soittaa,
Jos Jumala suo
Ja apunsa tuo —
Näin Jumalan wäellä sodim'!"

He tulit kuin karhut, joilt' pojat on poiss',
Rakk' awoimill' kidoilla, suilla,
Ja Leijonaa seuras niin paljo kuin woit
Maall', merell', niin kaduill' kuin kuilla.
Hän waaroiss' ol' läss',
Eik' itseäns sääst'. —
Näin Jumalan awulla sodim'!

Siis Wenäjän majat yksmielisest'
He stormasit wäkewäst' päänäns;
Hän woiton siis sai niin urhoollisest'
Eikä enempää muistanut hätääns;
Sill' iloa täynn'
Läpi wallein hän käy —
Näin Jumalan awull' hän soti!

Ja taiwas myös itsens häll' leppyiseks näytt'
Ja edestoi synkeän pilwen,
Jost' Ryssän pääll' lunta ja rakeita käytt',
Niill' maahan löi keihään ja kilwen.
Näin Tsaarin suur' walt'
Pois hukkui silt' maalt'. —
Mutt' Jumalan awull' me sodim'!

Kuin kärpäset, hyttyset Ryssät sill' koht'
Nyt Ruotsin kyll' wihaisell' miekall'
Maan päälle sitt' lankes juur' pikaisest' tott',
Jok' enää ei ensinkään siekaill'
Heilt' nielemään wert'. —
Näin wiel' joka kert'
Me Jumalan awulla sodim'!

Mont' tuhatta nukkui koht' paikassa siin',
Mont' tuhatta upposi wesiin,
Mont' tuhatta otti Karl kuningas kiin'
Ja antoi ne wartiain käsiin;
Mont' tuhatta wiel'
Hält' rauhaa rukoil' —
Näin Jumalan awull' me sodim'!

Tsaar' Pietar' kyll' lupas taas kewäällä tull',
Mutt' emme hänt' enempää pelkää.
Karl kuningast' rawits' Herr' pitkäll ijäll',
Hän hosukoon Wenäläist' selkään!
Näin toiwomme wiel',
Äl' apuas kiell',
Ett Sinun me awullas sodim'!

(Painettu erikseen w. 1703).

Gabriel Tuderus.

Syntynyt Kemissä 1638, tuli yliopistoon 1656, kappalaiseksi Inariin 1669, kirkkoherraksi Kuusamoon 1675, Ala-Tornioon 1684, kuoli 1705. On Ruotsiksi kirjoittanut kertomuksen Lappalaisten käännyttämisestä.

Weisu talonpojille kunniaksi.

Talonpoika kewäällä totta
Wisun waarin ajasta ottaa,
Siiwoo pellon, wainion, maan mainion;
Siemenen hywän ja jywän
Maan poween heittää,
Mullalla peittää;
Juhdall' waon kääntää ja wääntää
Taitawa tää perheen isäntä.

Koska warhain aamulla laulaa
Kotolintu se keno-kaula,
Jonk' on nimi kukko, niin ukko
Unisijaltans akkans kans
Nousee kohdastans, pyrki pukeisans,
Katsoo päin otawaa sill' haawaa,
Ennen kun hän juur' owen awaa.

Jälkeen ruoan Jumalan luoman
Isän meidän haltuun ja huomaan
Hiljaan menee kehtoon, jok' ehtoo;
Warhain aamull' myös on hän työss',
Pyrkii korpeen pois, puita kusta tois,
Niitull' joka henki, kans kenki,
Poika, tytär, piika ja renki.

Aina sit' järjetöint' orjaa
Hän armahtaa, siiwoo ja korjaa,
Sarwipäätä säästää, ja päästää
Ajall' aina suwell' laitumell'.
Joka woimatoin oli sinä wuonn',
Sieltä kanssa karwan sen parhaan
Hiljain tulee illalla tarhaan.

Ettei tää isäntä ja taatta
Koskaan mahtais laiskana maata,
Niin hän wetää nuottaa; ei suotta
Anna häll' kalaa Jumala.
Hänt' auttaa myös muu konsti ja wipu,
Johon jänes parka, ain' arka,
Tapaturmast' joutuu ja karkaa.

Tällä tawall' saapi hän wiljaa
Warhain aamull', illalla hiljaan,
Joka työns näin täyttää ja käyttää,
Waarin ottaa kans wieraastans.
Herra haltia maan ja Luoja taiwaan
Ei hänt' alaspaina, waan aina
Rawintons häll' antaa ja lainaa.

Akka koton' istuu ja neuloo,
Kutoo kangast', leipoo ja seuloo;
Hän hamppui ja willaa ei pilaa,
Waarin ottaa työst' jo puol' höst',
Eikä kauan makaa
Se waimo wakaa,
Parsii wiisi sukkaa, se muori rukka,
Eikä talon kappaleit' hukkaa.

Koska lehmä lypsäwä kulta
Illall' tulee tarhaan niitulta,
Niin hän wastaan häntä jo lentää
Monen astian kans kohdastans,
Wetää kykkysill' neljäll' hyppysell'
Makian maidon nuoren, sen tuoreen,
Woiks tekee kirnussa kuoreen.

Ettei paljon paastois isäntä,
Rientää ruoan äkist' emäntä,
Suolan sisäll' heittää, ja keittää
Puuroo mitä maks murkinaks,
Kalaa puolpäiwäks tuopi särpimeks,
Lisää lampaan lapaa ja kapaa,
Jok' on ylistettäwä tapa.

Kosk ei enää kyntäjä kestä
Työtä tehdä woimans perästä,
Maata itsens paistoon mies laskee
Kesäll' lämpimäll' pyörtäneell'
Eli muuhun warjoon, jok' on tarjon',
Wirttä wiisi totta helottaa,
Samass' paikass' unta myös ottaa.

Siinä sitten kuorsuu ja nukkuu
Eikä kuule jos käki kukkuu;
Unest' silmän terä kun herää,
Toisen mielen saa ukko taa;
Juuri kohdastans rientää majallens;
Juopi wiinaa kruusii wiis kuusi,
Sillä rupee joutumaan uusi.

Koska kypsyy herne ja nauris,
Ja on syötetty härkä ja kauris,
Häitä ylpeitä hän pitää;
Puolison jalon tuo taloon
Pojallensa awuks ja ajan hawuks;
Tyttären hän naittaa, ei haittaa,
Sillä wiljaa täynnä on aitta.

Silloin käskee sulhasen laulaa,
Kun on armaan rinta ja kaula
Kirkastettu hopialla, kullalla,
Ja kruunattu pää selkiä;
Koska lahjoi tuo, ympäri pöydän juo
Morsian se wakaa, ja jakaa
Mitä hänell' on omasta takaa.

Silloin wasta riemu se kuuluu
Koska soiwat pillit ja huilu,
Moni himost' palaa ja halaa;
Silloin nuori mies hyppää hiess',
Morsian kruunupääss' ompi pahass' sääss';
Silloin olut tuodaan ja suodaan,
Koska malja ystäwäin juodaan.

Koska mies on yltä Latinass',
Humalass', olwess', palowiinass',
Niin hän pyytää ma'ata pääns kaataa
Kultans kauniin sylihin,
Jonk' käsiwarrell' on hän kyll' tallell'
Eikä walita mitään, waan sitä
Pyytää kauniist' holhoo ja pitää.

Ennenkuin sitt' wuosikaan kuluu,
Jopa leikki todeksi kuuluu:
Äiti tarpeens tieten, juur' rieten
Antaa olutta juoksuttaa
Kunniaks poikasell' taikka tyttärell';
Walmistaa myös muuta, jos suuttaa,
Ystäwitä joll' ilahuttaa.

Monta hywää herkkuu hän antaa,
Lihawita paisteja kantaa,
Holhoo kunnian kautta ja auttaa
Erinomattain pappei ain';
Heille hywää suo, heille näin sanoo:
„Älkäät pahaa suoko, waan ruokaa
Ottakaat Te wieraat, ja juokaa!

Koska toiwoo wierait' emäntä,
Kiiruhust' kuin tuulessa lentää,
Lakaisee permannota ja kotaa,
Puhdistaa tuwan, ja ruuan
Kaunistaa kryydill' hywin hajawill',
Kirkkaaks panee pannun ja kannun,
Ettei häntä nuhtelis Hannu.

Usein tää mainittu taatta
Ruotsin waltakuntaa ja maata
Holhoo kunnian kautta, ja auttaa
Ruotsin ruhtinast' usiast',
Erinomattain sodan aikan' ain';
Wiisi palkkamiestä ewästää,
Monta muuta päästää hädästä.

Herra, rouwa, piika ja trenki,
Pian lausuttu jokainen henki
Syöpi ilman määrää ja täärää,
Mitä pannut kokohon
Tämä köyhä mies (Ken ne kaikki ties);
Rätin papill' kantaa, parainta
Juustokakkuu emännäll' antaa.

Tosin hywä on olla ruualla
Talonpojan kyläsä maalla,
Kuss' on linnut käsill' maan wesill'
Kussa moni puu kukoistuu,
Lintu oksan pääll' laulaa siellä tääll';
Silloin ilo suuri on juuri
Maalla wahwa kuin joku muuri.

(Arkkiweisuna painettu w. 1703).

Henrikki Lilius.

Kirkkoherran poika Messukylästä, syntynyt 1683, tuli maisteriksi Turussa 1707, pääsi wiimein kirkkoherraksi Messukylään, kuoli 1745. Hän oli kuuluisa opista, puheentaidosta ynnä runolahjasta. Paitsi latinaisia runoelmia löytyy häneltä myöskin kaksi häärunoa, onnentoiwotus Juslenius'en sanakirjaan ja tämä seuraawa.

Kehtoruno.

Tuutilainen, tuutulainen,
Lepäele lapsukainen!
Lewon lainaaja lepyinen,
Jesus sua siunatkohon!
Nuku, nuku, nukkeroisein,
Makaele maidonjuoja!
Kuin on maitokin makoinen,
Unes olkohon suloinen!
Kuin on kätes kiinnitetty,
Kupeheses wyöllä wyötty,
Niin sun Jesus itsehensä
Uskon nuoralla niweli.
Jumala sun itse otti
Liittohonsa lapsekseusa,
Jesus wioista wirutti,
Pyhä Henki pyhitteli.

Älä itke enkelisein,
Waikeroitse waiweroisein!
Jesus kaunis kumppaninas,
Pyhät wartiat wa'ussas.
Nuku, nuku, nukkeroisein,
Makaele maidonjuoja!
Liekuttelen lintustani,
Ainoata armaistani,
Kehtos käärin kukkasilla,
Kaswos peitän kaunihisti.
Koska olet kyllin saanut,
Hopiaisein, hienoisesta,
Heräele herttukaisein
Ilman itkutta isotta!
Palkkas on pantuna powessa,
Maito mesimieluhinen.

(Painettu hääruноin kanssa 1728).

Abraham Achrenius.

Someron kappalaisen poika, syntynyt 1706. Tuli 1736 Ähtäwän kappalaiseksi, josta wirasta kuitenkin w. 1740, uskonnollisten tunnonwaiwain tähden, juhlallisesti luopui. Tästä oikeuteen wedettynä, wapautettiin hän kuitenkin edeswastauksesta, ja pantiin w. 1748 linnansaarnaajaksi Turussa ynnä w. 1753 Nousiaisten kirkkoherraksi, kuoli 1769. Ylioppilaana jo oli hän tietty runolahjastaan ja sepitteli sekä maallisia lauluja että hengellisiä wirsiä. Myöhemmin poltti hän edelliset uskonnollisessa kiihkossaan; jälkimäisiä on noin 200 paikoin painettu. Hän kirjoitti myöskin ruotsalaisia wirsiä.

Onnentoiwotus wäitökseen.

Tuonaan tempasi täst' minun muodoiss' muuttuwa
Morpheus,
Tempas, walppaana wei, eipä suonut sippurasilmill';
Wei minun pois wiitaan, kusa wirsiä weisasi Wirtus,
Weisas näin: „tule tänn', Muusain wesa wikkelä, wirkku,
Kuin wetelet winhast' Aganippen wainjosa wettä!
Juoks', tule tänn tänäpän', täsä tie, täsä tanhua toimen!
Tie, joka selkeä lie, joka wie, joka taitanee taiwast'
Päin wetää paits' pelwott', yli onttoin ja onkalein alhon,
Pindin paisumen pääll', kusa Kunnia kantaa kathedrass'
Kruunun kaikille niill', jotk' sinne on saattaneet itsens.

Siis tule tänn' tänäpän', wedä, weikkoni, wirsusi wäljäll',
Seuraa meit' yli öit, pyri pääll', lue, lauluja laske!
Ei täsä turmele työ, waikk' pistäpi tappurapensas;
Ei täsä tuoksua tul', waikk' kanta se krapisee kannoiss'.
Siis pidä pääll' joka sääll'! Kyll' Kunnian kukkula kaikuu,
Kun heliäll' helinäll' Helikonin huipullen hyppäät".
Näin weisas Wirtus; tämän äkkäsi taitawa toimen
Ja taidon toweri, joka nurisi nurkassa nurmen,
Äkkäs sen, meni sinn', ja jos ennen seurasi siiwoss'
Kyll' salaa ja kauniist', jo nyt jälkiä jättelee julki,
Jälkiä jättelee julk'. — Minä wihdoin wiidasa wiroin.

(Painettu wäitöksen kanssa yhteen 1729).

Uuden wuoden toiwotus

Suomenmaan asujaimille.

Uus' wuos' alkua käy, — ajastaikanen entinen illall'
Joutui, ääneti nyt siwu aikain taampana kulkee!
Oi! jos ääneti myös olis entiset estehet armon,
Niskuritahto ja työ, weriruskiain saastumus syntein,
Kalwawa kuoleman koi, mato pistäwä tunnosa tuimain,
Jot' moni siittelee kyll', jost' kuolema kauhea kerkii
Ain' yli uusien öin, yli uutten wuotten ja päiwäin,
Surkiasa tilasa kiinn' se saawuttaa syntisen orjan.
Ei täsä wälillä käy, ei wuodet, hetket, ei retket,
Ei yön synkeys suur', satawuotiset syntiset nukkuu,
Jos ei he armon luo sydämestäns kääntäneet itseens.
Oi! siis, Jesu, tul' auks, tule armon wiimeisill' hetkill',
Noudata sieluja wiel' käsiwarrell', Sankari, wahwall',
Nöyrrytä, suo Suomess' Sinun armos saisiwat oikein,

Jotk' rajarikkona käy, katumukseen kääntyis ja wääntyis,
Ett' uskoss' eläwäss' ja toiwon totisess' hengess'
Isoisit armoo ja wiel' werihaawas sisälle waipuis
Juur' uudeks elämäks sydämensä nöyräsä hengess'.
Jesu, Jesu, tul' auks'! tee walppaaks wartiat armon!
Wahwista walppahat myös! Sanas armo Suomesa soikoon!
Wiel' woimall' wäkewäll' herätettyin kaswata kansaa!
Joudu, Jesuni, auks, Sinä woiton ruhtinas hurskas,
Sankari suur', soittain joka pilwisä kirkkaana kuljet,
Wiimein tuomari täys, wielä kuitenkin armosa runsas
Sun weresäs wälimies, parannukseen kutsuwa kansaa!
Sieluin piispa paras, ylipaimen, karitsateuras,
Jok' syntein sowinnoks olet ulos antanut itses,
Joudu saalihis auks, rewi sutten suusta ja wallast'
Sun lampais lauma, tule turwaks weresä woittain!
Kaksteräisell' miekall' sielut ylösherätä hartaast'
Tuimat, nukkunehet! Sinun nuoles teroita tarkaks,
Ett' nöyrill' sydämill' Sinun armoas etsisit hartaast!
Oi rakkain Jesu, sydämitten wirwoitus uskoss',
Kallio ja wäkewyys, walo, woima ja tuntuwa turwa,
Sieluin suo maistaa Sinun armos etsiwä woima,
Runsas rakkautes, werihaawais uskosa rauha,
Ett perus heill' olis kallions pääll', Sinun askeles hartaast'
Seuraisit ain uskoss', Sinun henkes uudesa mieless',
Uudesa kans woimass', werihaawais rauhasa runsaass'!
Kuultele Jesu ja aut'! Sinull' olkoon kunnia, kiitos,
Wiisaus ja wäkewyys, Sua kansat kiittäwät kaikki!

(Painettu w. 1748).

Gabriel Calamnius.

Kalajoen kappalaisen, Gabriel Calamnius'en poika, syntynyt 1728, tuli Upsalan yliopistoon 1744, maisterikſi Turussa 1754, oli apulaisena ensin Kalajoella, sitten Limingassa, ja kuoli w. 1774. — Toimitti w. 1755 painosta runowihkon, nimeltä: Kokous suomalaisista runoista, joka walitettawasti on kadonnut. Paitsi tätä runowihkoa on Calamnius wielä kirjoittanut onnentoiwotuksen wäitökseen ja riemurunon Kustawi III:n syntymästä.

Kewäällä tehty häärunó.

Kewät keikkuen tuleepi,
Ilon kanssa ilmestyypi!
Silloin monta metsämiestä,
Somaisinta soidinmiestä,
Suksen päällä souteleepi,
Ennakolla ennättääpi
Metsän eläinten edulle,
Soittawaisten soitimille;
Silloin kaikki kalamiehet
Paatin päälle pyytelewät,
Werkot wetehen wetäwät,
Heinikkohon heittelewät;
Silloin kukat kukoistawat,

Wesat puusta putkahtawat,
Koko maailma matala
Wihoittaapi wiljan alla;
Mitä kuollunna mataapi,
Tainnoksissa talwikauden,
Wiimeisetkin wirkoawat
Madotkin matelewaiset;
Silloin linnut liwertäwät,
Änellänsä ääntelewät,
Aiwan isolla ilolla
Laulelewat laitumilla,
Yksin mielin yhdistywät
Kukin kanssa kumppaninsa,
Luojan laitoksen perähän
Sikiöitä siittelewät.

Kewät keikkuen tuleepi,
Ilon kanssa ilmestyypi
Meidän ylkämiehellenkin
Tänä päiwänä pyhänä,
Jon' on löynnyt löytykäisen,
Metsäwuohen mieluhisen,
Somaisimman soidinlinnun,
Meren kuutin kultaisimman.
Silkki sill' on silmälaudat,
Korwat aiwan konstilliset;
Sill' on huulet hunajasta,
Leuka lemmestä leweä;
Sill' on wihko wiherjäinen
Kainalossa kannettawa;
Se on sormista sorea,
Warsin nopsa warpahista.

Nyt siis pidä piwossasi
Tämä saatu saalihisi,
Pesä pehkuhun rakenna,
Kaunis linna linnullesi,
Kuutillesi kultaiselle.
Siihen julkinen Jumala
Meidän ilmoinen Isämme
Siunauksen siirtäköhön,
Aina teidän antakohon
Onnen ohjissa käwellä,
Onnen riemurenkahissa
Asti aikahan, ikähän
Annostansa aiottuhun.

(Turun wiikkosan. 1821, otettu yllämainitusta nyt kadonneesta runowihkosta).

Simo Achrenius.

Syntynyt 1729, Siewin kappalaisen poika, oli kirkkoherran apulaisna Paltamossa, sitten Pietarsaaressa, kuoli wakinaiseen wirkaan pääsemättä. On paitsi seuraawaa hautarunoa kirjoittanut onnentoiwotuksen wäitökseen ja Uudet Hengelliset Runot läsnä-olewaisista ja tulewaisista tiloista w. 1766.

Pietarsaaren kappalaisen T. Wilckman'in jälkimuisto.

Nouse kätköstä, kynäni,
Kesken kädessä katala,
Kirjoittele kiiruhusti,
Joudu warsinkin wälehin,
Koska lähden laulamahan,
Murehella muistamahan,
Mit' on mielessä minulla,
Mik'on waiwana walitus.

— — — — — — — —

Ohoh Tuoni tuimuuttasi,
Kuink' on haahmosi kuwattu,
Se on muotos muinoinenkin:
Sinull' on siiwet siniset,
Lentokeinot kauhistawat,

Wirhiwiikatet olalla,
Julma raudasta rakettu,
Kumma kynttilä kädessä
Pimeästi palawainen,
Tiimaklasi tiukkuwainen,
Jossa wähä juoksematta
Lienee pohjassa poroa.

Sinä warmaasti waellat
Walkeissa waattehissa,
Lumen karwan kaltaisissa;
Pimeässä piiloittelet,
Astut äkisti etehen,
Kanssa warjosi wetäyt,
Aina kuljet, kurkistelet,
Kaikki tuimasti karistat
Poijes maailman menosta,
Ulos näistä nähtäwistä.
Sydämiä sylkyttelet
Tahi halkaiset tahallas,
Koska kouristat kowasti,
Wiileskelet wiime kerran.
Kaswosi on kalpeaksi,
Kauheaksi kaljahtanut,
Silmät päähän painunehet,
Kallon kaamean sisähän;
Kalman haisu haikeasti
Nousee nokkamme sisähän,
Koska kuljet kuuluisasti,
Majoissamme matkustelet.

— — — — — — — —

Tämän, wainaja wakainen,
Tunsit, herra hengellinen,

Jok' olet laskettu lewolle,
Kirkon alle kellistetty;
Tiesit kyllä taitawasti,
Mik' on muoto mukomalla,
Kuinka Tuoni teurastaapi,
Kuink' on tuima tullessansa;
Waan et pelännyt pahoja,
Mustan miehen murhetöitä,
Tulit Tuonelle tutuksi
Sanassa suuren Jumalan,
Ristin kautta karwahimman.
Siitä kelwoksen käsitit,
Lujan löysit lohdutuksen
Wastoin kuoleman kuria,
Wastoin waltaa waljun miehen.
Annoit itses alttihiksi
Tuolle Tuonen Tuomahalle,
Astuit paki paattihinsa,
Lähdit täältä tahtoisesti,
Menit mielellä hywällä
Ulos alhaisest' ahosta;
Tuonne tahdoit taiwahasen
Eloas uudistamahan.
Siellä suloisen sataman
Löysit kyllä lempeimmän
Uudess' uskon elämässä,
Rauhan mansikkamajassa,
Kauniin Jesuksen kodissa.

(Painettu 1758).

Henrikki Achrenius

Edellisen weli, syntynyt 1730, oli nimismiehenä Kalajoella ja kuoli 1798. — On kirjoittanut koko joukon runoja ja lauluja, joita löytyy useampia painettuna Lärda Tidningar'issa 1766, Topelius'en Runo- ja laulukokouksessa ja Oulun wiikkosanomissa w. 1833. Muutamia löytyy paitsi sitä käsikirjoituksena Kirjallisuuden Seuran tallessa.

Papin Rouwille

1:nä päiwänä Toukokuuta.

Papin rouwat, papin rouwat nyt taas iloitkoon,
Koska saawat luottaa,
Että kaksi wuotta
Wielä wissiin, wielä wissiin heillä turwa on.

Äijät elää, äijät elää, turwan tuottajat!
Ei ne rouwat huokaa,
Heill' on kyllä ruokaa,
Asuinsijan, asuinsijan hywät laittajat.

Heille riistaa, heille riistaa kaswattawat kans',
Aittaan aiwan hywää
Tarpeheksi jywää,
Arkun sisään, arkun sisään muuta aikanans.

Karja kaunis, karja kaunis aina lisäyy,
Eikä maidon mahti,
Kellarista sahti
Juoksemasta, juoksemasta koskaan pysäy.

Wiinan wilja, wiinan wilja monta wirwoittaa,
Oluttakin nähdä
Yllyttäwät tehdä,
Joka monen, joka monen janost' kirwoittaa.

Siis jo, rouwat, siis jo, rouwat, pian wanukaat
Äijienne kaulaan
Niinkuin rautanaulaan,
Suuta pistäin, suuta pistäin heille sanokaat:

„Elä kauan, elä kauan minun tukenan'!
Paljo multa puuttuis,
Sull' jos Tuoni suuttuis,
Ennen aikaa, ennen aikaa panis hautahan.

(Topelius, Suomen kansan wanhoja runoja
ja nykyis. lauluja, I w. 1822).

Morsiantanssi.

Piikaparwi paras,
Pidä warsin waras,
Nyt on pitkä tanssi edessäs.
Ota sulles pari!
Kyllä tulee wari
Ennen kuin on temput kädessäs.
Riisu itses supi,

Heitä poijes tupi,
Keweäksi lyöte,
Kun on paljo työtä,
Ettet kowin hikois,
Liian paljon likois,
Wäsymyskin wiimein käsittäis.

Morsian jo astuu, —
Kyllä raukka kastuu, —
Ringin suuren sisään hopulla:
Ensin kaappaa Kaija,
Sitten sieppaa Maija,
Briita, Liisa, Stiina lopulla;
Wielä ottaa Anna,
Leena ja Susanna,
Kerttu, Elsa, Saara,
Wappu, Kreetta, Klaara,
Kaikki järjestänsä,
Jotk' on ringissänsä,
Päätöksekst pieni Maalina.

Kun on kaikki nähty,
Tämä temppu tehty,
Toinen kohta ehtii etehen.
Morsian ei säästä,
Kruunu poijes päästä
Kaunis kääreyypi kätehen:
Sitä näytteleepi,
Kauan käytteleepi,
Silmäns owat ummess',
Korwat kowin lummess',
Kruunun tuolle tuopi,

Jolle onni suopi
Saada sarwi kaunis rekehen.

Sitten alkaa akat,
Niinkuin täydet wakat,
Lattialla itsens wäännellä, —
Siinä ilman taksaa,
Kuinka kukin jaksaa,
Morsianta kyllä käännellä.
Saawat kanssa huutaa,
Jos on heillä suuta:
„Taas on meille nuori
Tullut uusi muori!
Terwe olkoon tulos
Sisällen ja ulos!"
Kaikki ämmät yhdell' äänellä.

Nyt se tanssi loppuu,
Mutta toinen hoppu
Morsianta wielä noudattaa:
Kunhan wuosi meni,
Tulee wastaan meri,
Joka häntä kyllä soudattaa.
Wasta käypi keli,
Eikä puutu peli,
Uuden tansin tuisku,
Hyssyttys ja huisku.
Silloin tussalulla
Kyllä saadaan kuulla,
Waikka tänä wuonna wallera.

(Topelius, Suomen kansan wanhoja runoja
ja nykyis. lauluja, I. w. 1822).

Kristfrid Ganander.

Syntynyt w. 1741 Haapajärwellä, wihittiin 1763 papiksi ja 1766 maisteriksi, tuli 1775 kappalaiseksi Frantsilaan, jossa kuoli w. 1790. Keräeli suomalaisia runoja, sananlaskuja ja arwoituksia, jotka wiimeinmainitut tuliwat painosta w. 1783. Toimitti w. 1789 kirjan Suomalaisten muinais-jumaloista. Walmisti suomalaisen sanakirjan, joka ei kuitenkaan tullut painetuksi. Kirjoitti jo yliopistossa ollessaan onnentoiwotus- ja hautarunoja. W. 1784 ilmestyi 151 hänen suomentamaansa satua, joista 15 runomitalla, ja 1786 mukailuksia runomitalla Korkeasta Weisusta, muutamista Dawid'in psalmeista ynnä parista Hjob'in kirjan luwusta. On myöskin toimittanut pari suomalaista lääkärikirjaa.

Tuhma mies ja Rauta.

Tuli tuhma ja typerä
Luoksi raution roteman,
Parahimpahan pajahan,
Jossa kuuma hewoskenkä
Oli ahjosta otettu,
Lattialle laskettuna.
Siihen tarttui tuhma miesi,
Poltti sormensa pahasti,
Kengän kiidätti kiwasti,
Heitti piankin piwosta.

Seppä huusi hullupäälle:
„Sinä tyhmä ja typerä,
Mikset ensin miettinynnä,
Hywin kokenut kysellä,
Josko rauta jäähtynynnä,
Josko kuuma taikka kylmä?"

Tuhma taasen wastajaapi:
„Mistä tietänen todella
Raudan polttawan rumasti?"

Seppä wastasi wakainen:
„Kuuma rauta kihiseepi,
Jos sen päälle sylkeskelet".

Otti tuhma onkehensa,
Pani muistohon parahan,
Neuwon tämän näppäräisen;
Meni konna kotihinsa,
Jossa wellille wetäysi.
Siihen sylki seitsemästi,
Eikä se kiehua kihisnyt.
Nieli kohta nälkähinen
Kitahansa kiehuwaisen,
Poltti watsansa warilla,
Wetelällä wellillänsä,
Nahan suustansa siwalsi.

Siinä oli saapuwilla
Toinen kysywä toweri:
„Mikset outo odottanut
Jauhowellin jäähtymistä?"

Tuhma wastasi wihassa:
„Minä luulin jo lujasti
Jäähtyneeksi julman wellin!"

Toinen siihen sanoneepi:
„Mikset höyrystä hawainnut
Wellii weteläa wariksi.
Kuss' on sawu sakeana,
Siinä tuli tupruaapi!"

Tuhma taasen muisti tämän,
Juoksi sitten lähtehelle,
Joka höyrysi hywästi,
Senpä luuli lämpimeksi,
Polttawaiseksi peräti,
Koska sawusi kowasti.
Seisoi sentähden sujotti,
Jotta jalkoja jumotti,
Odotuksella odotti,
Jotta näänthyä janohon,
Tahtoi kuolla konna parka,
Siitä pelosta pahasta,
Ettei polttais poskiansa,
Kurkkuansa kalttajaisi.

(Uudempia walittuja Satuja 1784).

Juhana Frosterus.

Paltamon kirkkoherran poika, syntynyt 1720, tuli maisteriksi 1745, kirkkoherraksi ja koulu-opettajaksi Kajaniin 1746, sitten Sotkamoon 1763, jossa kontrahtiprowastina ja jumaluus-opin tohtorina kuoli 1809. Paitsi seuraawia runoja ja suurta joukkoa wirsiä on hän myös kirjoittanut luonnon-opillisenkin kirjan, nimeltä: Hyödyllinen huwitus luomisen töistä.

Jumalan Pyhästä Laista.

Tuli tuuli tunturilta,
Edomin etelämaalta,
Paksu pilwi Paranista,
Josta tuli tuiskuaapi,
Tulen liekit leimahtaapi,
Jyrinät ylen jyreät,
Pelättäwät paukaukset.
Oli tuska tuulessakin,
Kowa kipu kallioilla,
Wuoret aaltoina ajeli,
Paukkui wuorten patsahatkin,
Sinai syttyypi tulesta,
Horeb horjuupi kowasti.

Onpi Luoja liikkehellä,
Luojan woima wallassansa

Ihmisille ilmestyypi.
Hänen waununsa wakawa
Kulki pilwein kukkuloita
Rakehitten rattahilla.
Taiwas selkeä sakosi
Mustan pilwen peittehestä,
Tiukkui taiwahat sadetta,
Wesi wuoti wiljawasti.
Liikkui luodut luonnossansa,
Liikkui Luojan liikuttaissa,
Kaikkiwaltiaan käsissä.

Nämät oli nähtäwissä,
Mutta eipä siedä silmä
Nähdä näkymättömiä.
Kuka saattaapi sanoa,
Jot' ei ole ennen nähnyt,
Eikä kuullut korwillansa?
Kuka saattaapi sanoa,
Aiwollansa arwaella
Mitä enkelein esissä,
Mitä taiwaassa tapahtui,
Henkein suuressa howissa,
Kaunihissa kartanossa?

Pyhän Herran palwelijat,
Zebaothin sotajoukot,
Suuret sankarit sodassa,
Kirkkaudessa koreat,
Seisoi tuhannen tuhansin,
Joukoissansa juontehessa,
Tekemässä taitawasti

Palwelustansa pyhästi.
Helisi heleä torwi,
Pauhasi pasuunan ääni,
Kaikui korwissa kowasti.
Pelko pyörrytti parahat,
Rohkeimmat raukesiwat,
Ylimäisen ystäwäkin,
Jalo tuttawa Jumalan,
Moses miehistä walittu
Tunnustaapi tuskissansa:
„Minä wapisen, wärisen,
Polwet puuttuwat minulta!"
Kaikki kansa katsellessa,
Katsellessa, kuullellessa,
Pyysi pelwossa paeta
Kuolemata kauheata.

Minne poloinen pakenet
Kaikkiwaltiaan kädestä?
Eipä turwaa Tuonta wasten,
Sinaissa suojelusta
Wastoin lain waatimusta,
Lain kanteita kowia.

Istui Herra istuimelle,
Kiiwas Kunnian Kuningas
Lakiansa latomahan,
Sulki lawean lakinsa
Kymmeneen käskysanahan.
Puhui selkeät sanansa,
Lujat juuri lupaukset,
Hedelmät hywille töille;

Kowan koston uhkaukset
Pelokſi pahoille töille.

Nämät waatiwat wakaasti
Taidon, tahdon, taipumusten,
Ajatusten, aikomusten,
Kielen, käytösten, tekojen
Wiatonta, wirheetöntä
Puhtautta puuttumatta.
Mitäs wielä wilpistelet,
Juonissaſi juonittelet?
Onko wilpissä waroa,
Walehessa warjelusta?
Tunnusta tuimat tapaſi,
Paljasta paha ſiſuſi.

Sydämes on ſywä hauta
Täynnä häijyjä haluja,
Kauheata kankeutta,
Ylewätä ylpeyttä,
Iloittelet ilkeöille,
Tawoille tawattomille,
Wastoin Luojaſi lakia.

Onkos Herra herjennynnä,
Waijennut wakaa Jumala,
Laskenut lujan lakinſa
Meidän mieliwaltahamme?
Etkös tiedä täydellenſä
Tulewas tilin tekohon?
Tulet totta Tuonen tullen,
Tulet wastoin tahtoaſi,

Tulet käskyllä kowalla,
Koska torwi taiwahalta
Kutsuu kuollehet kokohon,
Herättääpi haudoistansa,
Tuopi tuomion etehen;
Koska meret mullistuwat,
Tuli tuima kaikki syöpi,
Woimat wahwat taiwahankin
Wärisewät, wapisewat.
Woiwotukset wallan saawat,
Parku suusta pakahtuupi,
Soisit wuoret wääntyisiwät
Poloiselle peittehekfi;
Mutt' et pääsekään paolle,
Kowan kostajan käsistä!

Ei ole turwaa Tuonta wasten,
Sinaissa suojelusta
Wastoin lain waatimusta
Lain kanteita kowia!
Työsi kaikki kaunihimmat
Owat kaikki kelwottomat,
Niinkuin huonon hämähäkin
Werkko sulle waattehekfi.

Nyt on wielä armon aika!
Matkaa toiselle mäelle,
Pyri käänny Golgatalle;
Siell' ei ole tulen tuisku,
Eikä jylkeä jyrinä.
Siellä rauha raketahan,
Siellä armo annetahan,

Jesus joutuu turwaksesi,
Päästää pauloista pahoista,
Kuolon kauhean kidasta.

(Painettu 1787).

Hääruno.

Lähde luonto liikkehelle,
Ehdi ehdolla runohon,
Wedä wirret wäljällensä,
Että kaikuis kallioissa,
Kumisisi kuusikoissa,
Kuuluisi Turun tuwissa.
Mettä mieleni mehuupi
Sanomista sattuneista,
Minä laulan metsämaassa,
Wisertelen wirran luona.

Laulawatpa luodut kaikki,
Wirkoowat wilun perästä;
Jopa luopui luodetuuli,
Kowat puustit Pohjoisesta,
Wihaiset wilun wihurit,
Koska läikkyi lämmin tuuli,
Kilo kiilsi wetten päällä
Armahasta auringosta,
Sätehistä suloisista.
Silloin joutui juontehessa
Linnut meille muilta mailta;
Pääskynen pani pesänsä,
Wesilintu wieretteli,

Suoritteli sulkiansa,
Suositteli sulhastansa.
Weden karja kuopastansa,
Weden hirmu, hau'in poika,
Wetäiksen weden sywästä,
Talwimajasta mataapi
Rannoille rakentamahan
Leikkejänsä lämpimessä,
Kätkee kaikki koukkuluunsa,
Suunsa tutkaimet teräwät.

Metsot mustissa mekoissa,
Ukot, uljahat urohot,
Nousit wuorten notkelmista,
Näpittelit nokkiansa,
Kalliolla kalkuttelit,
Kutsuit kumppanins kokohon.
Tulit teirit tanterelle,
Kukertiwat kuusikoissa,
Soitit soilla soitimensa.
Pyytkin pyörit pensahissa,
Linnut pienet parwissansa
Kielten kilwassa kihisit,
Wisertelit wirsiänsä.
Niin he kaikki häitä laittoi
Suwen suodun suosiossa.

Eipä ihme ihmisistä,
Että hekin ennättäwät
Mennä nuorna naimisehen
Keskellä kesäsydäntä,
Luonnon kaiken kukoistaissa.

Kenpä oikein osaapi
Taiten waimoa walita,
Kuulustella kumppania?
Joka katsoi kauneutta,
Tawaroiden tyttäriä,
Pyrki suurehen sukuhun,
Se saa sappea sakoksi,
Mielipahan palkaksensa.
Mutta tuttu Taiwahisen,
Ylimäisen ystäwäinen,
Sille Luoja laitteleepi
Naimakeinot näppäräiset.
Herra tunteepi todella
Mitä mielessä makaapi,
Kunkin peitetty powessa.
Hänpä katsoi kaukaisia,
Tulewaiset tutkisteli,
Muutoksetkin mielessämme
Aikanansa arwaeli;
Sitä myöten hän sowitti
Omillensa onnenpaikat.

Tai on toimi tutkimatoin,
Mutt' on helppo Herran työksi,
Joll' on meret määrättynä,
Meren pisarat piwossa,
Joka weti waaksallansa
Mitan tarkan taiwahalle,
Weti mitan, pani määrän,
Painon niinkuin puntarilla,
Pani solmut ja sitehet
Tarhan tähtien etehen,

Että juoksun jouduttawat,
Toinen toista paineleepi,
Paineleepi, ponnistaapi.
Hänen waltansa wakawa
Piteleepi pilwet kaikki,
Hattaroita hallitseepi.
Häll' on tietty tuulen synty,
Pohjat Pohjoisen pisimmät,
Jolla nostaa nousemahan
Meren lainehet lawean,
Että laiwat lentelewät
Silkkisillä siiwillänsä.
Herra myöskin hallitseepi,
Suuntihin sowitteleepi
Meidän mutkaiset menomme.

Siis ma toiwotan todella
Sydämestä syttyneestä:
Armot Jumalan awarat
Teille aina auetkohon
Itse surunkin sumussa,
Päiwä teille paistakohon
Pimeässä Pohjolassa.
Onnet olkohon omanne
Lukemattomat luwulta,
Niinkuin pilwessä pisarat,
Niinkuin koskessa kiwiä,
Alla wirran willapäitä.
Koska päiwät päättynynnä,
Ero wiimeinen edessä,
Herra teidät helmoihinsa
Korjatkohon kaunihisti,

Sinne teidät siirtäköhön,
Kussa iloa ijäti
Riemun runsaissa tuwissa.

(Painettu 1764).

Paawo Korhonen.

Syntynyt 1775 Rautalammilla. Oli talon wanhin poika, waan heitti talonhoidon nuoremmalle weljelleen, sentähden että oli wiinaan menewä. Wietti aikansa enimmiten metsänkäynnillä ja kalastamisella. Kuoli syksyllä 1840 kalastusretkellä weneesensä.

Ensimäisekſi hänen runoelmistansa tuliwat painetukſi muutamat wirret w. 1799. Toisia sekä runoja että wirsiä löytyy sekä erikseen painettuna että sanomalehdissä. Walittu kokous tuli painosta 1848.

Talonpojille.

Joll' on oppia otsassa,
Sill' on nappia nutussa,
Housuissa hopeakello.
Kuninkaall' on kultakruunu,
Herrat hattua pitäwät;
Kyntömiehell' on kypärä.
Herrat käywät saappahissa,
Toisen wuoron tohwelissa;
Wiertomies on wirsuillansa.
Herran on kädessä keppi,
Puhe pulska mestarilla;
Peltomies on pelon alla.
Herroilla kupera kappa,
Sywä säkki mestarilla;

Talonmies takana silmin
Astuupi aitan owelle.
Joll' on wirka pienempikin,
Sill' on paita palttinainen;
Palomies on paikkaisissa,
Riihenpuija rikkuneilla.

Kuules kuitenkin minua,
Taitawa talon isäntä:
Älä suutu säätyhysi,
Älä wirkahas wihastu,
Waikka waiwalla kowalla
Maasi mahtihin rakennat,
Pidät pellon pehmeänä,
Ojit korpia kowia,
Wäännät leiwän lapsillesi;
Waikka wanhana walitat,
Jäykäksi jäseniäsi,
Ruumistasi raukeaksi,
Kun ompi kipeä selkä,
Kaikki hartiat hajalla.

Sitä miestä mielellänsä
Herratkin hywin pitäwät,
Jolta saawat saatawansa,
Wähät wiemiset wälistä,
Sille wielä wiipymättä
Kirkkoherrankin kotona
Kahwikuppi kannetahan,
Luona lukkarin samaten
Aamuryyppy annetahan.
Nimismiehet mielellähän

Kelpomieheksi kehuwat,
Sanowat salituwissa:
„Istu nyt, hywä isäntä,
Ota ryyppy oiwallinen,
Panepa paritsat päälle!“
Sille mestarit menewät
Työhön ilman tinkimättä,
Sille rengitkin rupeewat
Ilman paljon pyytämättä,
Piiat wielä pyrkimällä
Laurinpäiwänä paneiwat.

Eihän maailma mahissa
Pysyisi talonpojitta,
Herrat ei herrana käwisi,
Eikä mestarit eläisi,
Kun ei maata kynnettäisi.
Maasta maalima elääpi,
Sekä suuret että pienet,
Maastapa makeat saapi,
Maasta wääntyypi wäkewät,
Hapain kaikki hankitahan,
Kaiken kansan tarpeheksi.

Siis sinä, siweä waari,
Taitawa talon-isäntä,
Jolla on omasta työstä
Tawaroita tarpeheksi,
Et huoli hätäillä siitä,
Jos herra hewosen kanssa
Tuleepi tuwan etehen.
Käske kohta kiirehesti
Rengin riisua hewonen,

Kanna kauroja etehen;
Käytä herra kammarihin,
Pane pöydälle pötyä;
Laita lapsi naapurihin,
Rannin waarille waroitus,
Kutsu kanssanne ruualle.
Itse istu pöydän päähän,
Ota pottu polwillesi,
Pidä käessäsi pikari.
Sitte haastele hywästi,
Herran kanssa kaunihisti,
Tiedustele taitawasti
Kaikki yhteiset asiat,
Kanssa kaukaiset sanomat.
Kun on sitte siitä päästy,
Laita saatawat samalla,
Panepa paras hewonen
Kyytihin kylänwäliksi.
Maksa palkka mestarille,
Rengille rehellisesti;
Pidä waiwasten waralla
Kala, leipä kaikin ajoin.
Pidä kohtuutta kotona,
Reisuissa rehellisyyttä,
Niin sä astut arwiossa
Pienen porwarin siwuhun,
Kauppamiehen kunniahan,
Etkä wäärähän waella,
Waikka wanhaksi eläisit.

(P. Korhosen 50 runoa
ja 6 laulua, 1848).

Turun palosta.

Pääskynen teki pesänsä,
Laululintu laitoksensa,
Tälle maalle tultuansa,
Katon alle kartanolle;
Siinä siitteli sukunsa,
Kaswatteli kaltaisensa;
Waan ei saanut sille wielä
Laulu-ääntä laitetuksi
Tällä maalla täydellistä.
Otti matkan ulkomaalle
Mennäkseen meren ylitse;
Siellä nuoret nuotin oppi,
Lapset laululle osasi,
Kerkeisi kewäällä tänne,
Pani sanat säntillensä,
Aiwan äänellä samalla,
Emän entisen tawalla.

Saman linnun laatuisiksi
Papin pojat pantaneenko,
Kun ei koskana kotona,
Ikänään isän tykönä
Saada niistä saarnamiestä,
Menewätä messun töille,
Ennenkun etäällä käywät,
Aina aikansa asuwat
Akatemian tuwissa.
Siellä ne sanoja saawat,
Miehet miehiksi tulewat,
Astuwiksi alttarille,
Menewiksi messun töille,

Waan se oiwa oppihuone,
Akatemia Turussa,
Joutui walkean warakſi
Tuimassa Turun palossa,
Joka siellä seinät särki,
Kiwimuuritkin murensi,
Kaasi kirkon kelloinensa,
Torni-uurit urkuinensa,
Monta kallista kalua,
Jotk' on kaikki kaiwattawat.

Kuss' on kulta ja hopea,
Kussa waski, missä rauta,
Tina tuhkana wajosi,
Posliini käwi porokſi,
Lasi lankesi muruikſi.
Talot ja talon tawarat,
Katupuodit kaikkityyni
Tässä täysineen meniwät,
Nousiwat nojassa tuulen
Pilwen mustan muotoisikſi,
Alle taiwahan tasaisen.

(Samasta kirjasta).

Nimismies Kokista.

Ruunun Kokki, Jämsän Kokki, Rautalammin Kokki,
Reikänuttu, paikkapöksy, takkukarwa takki.
Kokki, joka kypsen kysyi, kypsen kyllä tiesi,
Kypsen tehdä taitamatta, kypsen kyllä löysi.

Kokki, joka koiran juonet kaikki kyllä tunsi,
Kokki, joka koplotella miehen taskut taisi.
Ruunun roisto, Jämsän jättö, kowan onnen Kokki,
Rahan kurri, welan herra, koko tämä Kokki.
Monen miehen mieltä myöten teki tämä Kokki;
Jolla oli, siltä otti, peijakas kun petti.
Siinä armo sekä hirmu rinnatuksin pantiin,
Että aiwan äänetönnä iso aika oltiin;
Kaikki perhe pelästyypi: „Mitähän nyt tehdään!" —
Kokki kowin wihastuupi: „Kyllä se nyt nähdään!" —
„Älä suutu, hywä herra, kyllä minä annan,
Kun ma katson kassojani, tasan tässä pannaan".
Heti kohta kestinkihin ukko akkoinensa
Kutsuttihin kirkkotieltä, wanhin poika kanssa.
Eipä Kokin kestingissä haihtunut miehen hattu,
Se ol' harwa wiinaryyppy, joka siellä sattui;
Piti wiedä wiinakannu, josta suuhun saatiin;
Kuiwa oli kahwipannu, mitäs sille taittiin.
Wiekää, weikot, welkakirjat, kyllä Jaakko jaksaa;
Yhtähaawaa saatte rahaa, Kokki kaikki maksaa.
Mutta pienet welkamiehet yksitellen menkää,
Ettei Kokki, welan herra, paljoutta pelkää!
Weitset, piiput, wiinaryypyt, kaikki hän ne maksaa,
Säkit, kontit, pytyt, saawit, tämä welkasaksa;
Woit ja talit, kenkäparit, waikka mitä otti;
Palsarin se poikinensa ottamassa woitti.
Tämä Kokki, Kokin poika, Kokin koulun käynyt,
Konstillisen Kokin mahdin koulusta on tuonut.
Jämsän joki, Rautalampi tämän Kokin tietää,
Ettei tämä kokki ole, joka puuron keittää.
Kokin pitää pitäjätä ahkerasti ajaa,
Kerustella keittämistä, särwintä ja suolaa,

Muuta kanssa kaikellaista, josta soppa syntyy;
Kokit ei ne paljon puista, keittohon ne tyytyy.

(Samasta kirjasta).

Laulu ja wiina.

Löytyypi kultaa kupiksi,
Jos talonpoika tahtoo,
Hopiata housun napiksi,
Ken kaluksi sen kahtoo;
Löytyy myös sanoja wirsiksi,
Kun etempätä etsii,
Ja laitteleepi lauluiksi,
Runoiksi tehdä wiitsii.

Waan aina tulee waroa
Ne monet wäärät wärsyt,
Ettei laki sua sakoita
Ja pane pahat reisut;
Niin saatkin laulaa helistää,
Ett' oikein seinät soipi,
Olutta juoda wälistä,
Kun kallo kantaa woipi.

Se mielen tanssiin taiwuttaa,
Myös antaa wähän woimaa;
Kyll' uni muuten saawuttaa,
Jos wälill' ei saa hoiwaa,
Ja tekin, neidot naitawat!
Sen kernahasti juotte,
Myös olette yhtä taitawat,
Jos itse wähän juotte.

Miehellen ei tuo mitään tee,
Jos ryyppyn, kaksi ottaa,
Waan kolmas mieltä koittelee
Ja neljäs älyn woittaa.
Wiinast' ei tule wiisaus,
Kun sitä paljon ryyppää,
Waan kewyt mieli, kerkeys,
Sen kanssa olla pyytää.

(Samasta kirjasta).

Jaakko Juteini.

(Judén).

Talonpojan poika Hattulan pitäjästä, syntynyt Heinäk. 15 p. 1781, tuli w. 1800 yliopistoon. Aikoi tulla papiksi, mutta luopui sitten uskonnollisten epäilysten tähden siitä aikomuksestaan. Haki w. 1810 Hallitusneuwokunnan suomentajan wirkaa, mutta ei saanut, sentähden että hänen oikokirjoituksensa poikkesi tawallisesta. Pääsi 1813 majistraatin sihteeriksi Wiipuriin, josta wirasta otti eron 1840, ja kuoli Kesäkuun 20 p. 1855. On toimittanut Suomeksi suuren joukon runowihkoja sekä muutamia suorasanaisiakin kirjoja. Ruotsinkielisistä on mainittawin Tankar i warianta ämnen, joka wiimeinmainittu jumalattomana julkisesti poltettiin. Hänen kuoltuansa tuliwat kaikki suomenkieliset teokset uudestaan painosta 9:ksi wihkoksi koottuna.

Panettelijalle.

Poika, älä panettele
Wirkamiestä wikain tähden!
Jos ei joskus opettaja
Tietä taiwahan osanne,
Eikä olis oikeuden
Tuntoakaan tuomarilla,
Harwoin sinä suutarilla
Näet kengät kelwolliset,
Puukon parahan sepällä.

(Pilakirjoituksia 1816).

Perunkista.

Menot, muodit muuttelewat
Itseänsä ihmisillä;
Tapa hywä, tapa huono
Aina waatii waihetusta
Maassa monella tawalla.
Näinpä poistuiwat perunkit
Peittämästä paljaspäitä,
Hartioita hautomasta;
Mutta tukit muuttumatta
Säilywät nyt säästyneinä
Niskaluilla niiden miesten
Halpain, jotka halajawat
Ilman aikoja isoilla.

(Pilakirjoituksia 1816).

Almu.

„Eikös mahda majakunta,
Paitsi palkkaani wirassa,
Antaa almua minulle?"
Kysyi lukkari lujasti
Lukijalta läksyänsä,
Huoneen taulua tawaillen.

Kohta lukija kokoopi
Ajatukset ahtahatkin,
Wastajaapi wakaisesti:
„Kerran kuulin kirkkoherran
Sanelewan saarnassansa

Tuosta taulusta totuutta,
Ettei suuta sidottaman,
Pidä härän hännällisen
Riihen työssä raskahassa.
Herra, wieläpä wähemmän
Saapi sulkea siteellä
Suuta härän hännättömän,
Joka ammuu ahkerasti!"

(Pilakirjoituksia 1816).

Eewa.

Naiset Eewan ensimäisen
Elämätä
Kyllä moittiwat monasti,
Että otti oksan alta
Omenaisen,
Jolla jäähdytti himonsa.
Waan ei tutki tyttäremme
Tapojansa
Itse tarkalla tawalla;
Moni täällä täysin kourin,
Kahmaloonsa
Ompi oksatkin kokoillut.

(Ajanwiete 1817).

Aatami.

Asia on Aatamista
Aikanansa,
Jota syyttelee jokainen,

Että heikko hempeänä
Hedelmälle
Otti omenan akalta.
Mutta näin on meno meillä
Maassa wielä:
Harwa hillitsee himonsa.
Jos nyt joku waimon wesan
Waarallisen
Toisi ehdoksi eteemme,
Että olis omenainen
Otettawa,
Puussa killuwa punainen,
Kyllä näkis kaikki kansa
Kohdastansa
Luonnon heltywän lujankin.
(Ajanwiete 1817).

Juomalaulu.

Janon juoma sammuttaa,
Janottakin juoda saa
Kuiwakaulainen.
Poikajoukko, laula, juo!
Makea on malja tuo
Waahtoharjainen.

Olut woiman wahwistaa,
Kannu kestin kaunistaa
Lorutessamme.
Riemu rinnat ylentää,
Waiwammekin wähentää
Hurratessamme.

Joskus jalo Suomi suo,
Että poikajoukko juo
Ämpäristäkin.
Älä käänny nukkumaan!
Saata kannu kulkemaan
Nääntyneenäkin!

(Pilakirjoituksia 1816).

Laulu elämän nautinnosta.

Luonnon suuren lapsukaiset awaruuden alla,
Nauttikaamme elämätä iloll' ihanalla!
Pois, pois karwaus!
Wältä, weikko, huolet!
Pois, pois walitus!
Taita tuskan nuolet!

Rakkaus on tuskan alla rinnassamme täällä
Aina niinkuin päiwänpaiste syksyisellä säällä.
Pois, pois wihainen
Wäliltämme waino!
Pois, pois salainen
Kateuskin kaino!

Ilon aamu autuas on nytkin alkawainen,
Riemun päiwä ruskoittaapi kaunis, koittawainen.
Pois, pois turmelus!
Hywä hywin käytä!
Pois, pois huokaus!
Toiwoll' onni täytä!

Kaunis, niinkuin kuutamolla kuljeskellessamme,
Onpi toiwo, sielun walo, waelluksessamme.
Pois, pois epäilys
Erhetyksen työstä!
Pois, pois pimeys
Tunnosta ja työstä!

Kyllä kalma ennustaapi, että olet multa,
Että kaikki katoaapi, kauneus ja kulta.
Pois, pois kuitenkin
Kuolon pelko peitä!
Pois, pois pikemmin
Murhe musta heitä!

Missä lienee muuttumatta olo maamme päällä?
Tytywäisyys onpi wasta onnen täyte täällä.
Pois, pois wiipyköön
Murhepäiwä meiltä!
Pois, pois pysyköön
Itku ilon teiltä!

(Waikutuksia 1816).

Kaarle Aksel Gottlund.

Syntyi Helmik. 24 p. 1796 Ruotsinpyhtään (Strömfors) kappelissa, josta kuitenkin jo hywin pienenä muutti Juwalle, mihin isä tuli kirkkoherraksi. Tuli Turun yliopistoon 1814, mutta meni 1816 Upsalaan, ja waelteli 1817 sekä 1821 Ruotsin ja Norjan suomalais-saloissa. Palausi 1834 kotimaalle, jossa 1839 pääsi Suomenkielen lehtoriksi Helsingin yliopistoon. Siinä wirassa elää wielä nytkin.

Hänen suomenkielisistä teoksistaan owat merkillisimmät: Otawa I, II 1828 ja 1832, Runola 1840, runokalenteri Sampo 1845, sanomalehdet Suomalainen 1846 ja Suomi 1847—49, ynnä Fredman'in lauluja ja loiluja I, II 1863, 1864.

Kedolla.

Kosket pauhaawat,
Linnut laulawat
Kauniilla äänellä kewäällä;
Kaikk' on soreat,
Kaikk' on koreat,
Kaunis on kedolla käwellä.
Lähteet läikkywät,
Lehdet leikkiwät,
Kukin on iloinen itsestään;
Kukat kullassa,
Madot mullassa
Tuntewat tulen jo sisästään.

Tulkaa weikkoset!
Suomen neitoset
Kauniiksi päätäns jo koristaa,
Kukkas-sangoilla,
Ruusupannoilla
Tahtowat teidätkin kaunistaa.
Kukat wäilywät,
Helmet häilywät
Heidän kauniilla kauloillaan;
Tyttöin parwessa
Soitan sarwea,
Aloitan päiwäni lauluilla.

(Otawa I 1828).

Toiwotus.

Kuules, mun kultani,
Ainoa armaani,
Maikki on marjassa,
Lehmäin on karjassa.
Yksin nyt uotan
Ja toiwon ja luotan,
Ettei mun sormeni soittaisi suotta.
Woi minun kultain
Kun katosit kauas,
Wiiwyit niin wiikon kuin oisit jo haudass'.
Käänny nyt jälleen
Ja joudupas wäleen,
Tule, mun tuttuni, tyköni jälleen!

Halata soisin, ja
Antawa oisin

Suloista suuta niin
Paljon kuin woisin;
Antaisin suuta
Ja antaisin muuta,
Jos tulet tänne kun huiluni huutaa.
Mansikkamarjain
Ja koirain ja karjain,
Kaikki ma annan ja sinullen tarjoon!
Juustot ma annan,
Ja kannulla kannan
Makeimman maidon kuin pöydälle pannaan!
(Samasta kirjasta).

Juomalaulu.

(Suomennos Bellman'ista).

Jos oisi wiinaa saawikin täys,
Tarttuisin korwahan kohta;
Kuulespa, kultainen, — tottapa käis,
Syntyisi siitä jo ottaa. —
Nelin ryömyisin maattaisiin siin',
Hampailla pitäisin saawistain kiin'.
Jos oisi wiinoa saawikin täys',
Tarttuisin korwahan kohta.

Waikka ois raskas kuin rautakin, niin
Huokea oisipa kantaa;
Kaikinpa woimin ma ottaisin kiin',
Nostaisin tuota kuin santaa.
Mieltyisin, weikkonen, osuudellans —
Laulellen tanssisin korennan kanss'.

Waikka ois raskas kuin rautakin, niin
Huokea oisipa kantaa.

Empähän laskisi lähellekään,
Ei likitienoille ketään,
Sulkisin portin ja jos jonkun nään,
Piiskalla joutuisin hätään.
Jokapa tohtii, niin — tulkohon waan!
Tottapa korennon käteeni saan. —
Empähän laskisi lähellenkään,
Ei likitienoille ketään!

Niinpä, kuin herra, ma eläisin siin',
(Karhuna monikin konttaa)
Jos satais saawihin, taiwaastakin,
Peikkoja waikk' miten monta —
Niin heitä piiskaisin, ajaisin pois,
Antaisin kyydin, jos saawistain jois.
Niinpä, kuin herra, ma eläisin siin' —
Karhuna monikin konttaa.

(Fredman'in lauluja ja loiluja I).

Abraham Poppius.

Syntynyt 1793, on kappalaisena Juwalla.

Koko joukko hänen runoelmiansa löytyy Arwidson'in toimittamassa „Oskyldigt Ingenting", joka annettiin kesken wuotta kielletyn Åbo Morgonblad'in sijaan tilaajoille, ynnä muissa sanomalehdissä.

Kukkasen taiwas.

Oli se kaipo kukkasella
Kaunoisella,
Waippakorwalla walitus,
Ettei häntä lentäwäksi
Luoja luonut,
Eikä suonut soittajaksi;
Ettei kieltä kimalaisen
Kukka saanut,
Jolla maistaisi mesiä;
Että itse iloitsisi,
Imeksisi
Hywän henkensä himoja.
Waanp' on Luoja lausununna,
Luotuansa,
Kukan korwahan korean:
Kun sun neitonen näkewi
Nuorukainen,

Sulhaselleen säilywäinen,
Niin sen silkkisiiwillänsä,
            Sinisilmän,
Näet lentäwän lähelle.
Eipä lintu lentäwäinen
            Liukkahampi
Kuin se neito nurmen päällä,
Eipä perhonen pikemmin
            Pakenewa
Kuin se tyttö on tulewa;
Eipä lumi warwikossa
            Walkoisempi
Kuin sen käs' on kaunokainen.
Niinpä tulet tywestäsi
            Taitetuksi,
Nouset neitosen nisille.
Eipä taiwas täydellinen
            Täytelämpi
Nuoren rintoja Rikiinan;
Eipä mesi mehiläisen
            Mehuisampi
Kuin on huulet Hilturilla.

(Arwidson'in Oskyldigt Ingenting'issä 1821).

Punnittu Amor.

„Nyt mä kerran koitan,
Kosk' on tässä puntar',
Miten painat kunnar',
Jonka tuskin woitan?"

Lausui neito muinen,
Lieto, naurusuinen.

Waakapuulle laittoi
Afroditen lapsen,
Wastapainoks hapsen
Palmikosta taittoi:
Hapsi maahan sousi,
Amor ylös nousi.

„Raskas on kuin lammas
Joka karwa mulla!
Miss' on paino sulla,
Pieni irwihammas?
Eikö woima aina
Wäkewässä paina?"

Tyhjän olla antoi
Toisen waakalaudan,
Sitäp' ilma kauan,
Joss' ol' Amor, kantoi;
Hän lens' päällä ilman,
Käänsi neidon silmän.

Neito päätä wiskoo
Ihmetellen: „Kas! kas!
Powessa niin raskas!
Sua, sisalisko,
Kenpä taisi luulta
Keweemmäksi tuulta?"

Wielä koitti kerran
Sinisiiwen kanssa;

Perhokin painollansa
Woitti pienen herjän!
Hän liekkui waakapuulla
Ja nauroi, sormi suulla.
(Sanansaattajassa 1833).

Laurin saalis.

Kerran kysyi Kyprialta,
Hengeltä hempeyden,
Erospa emoltansa:
„Saisinko ma kerran käydä
Pohjan kansat katsomassa,
Millä lailla miehet siellä
Sekä emännät eläwät?

Äiti ääntääpi hänelle:
„Pakkanen paahtaapi,
Poikani, Pohjan mailla,
Siellä jääksi jähmettyisit.
Jahka kewät kerkiääpi,
Joudat mennä joutsenien
Johtomiesnä juonen kanssa.“

Alkoi päiwä Afrikassa
Waiwata warilla;
Lähestyi Lämpölässä
Matkalinnun majan muutto.
Läksi joukko joutsenia,
Joiden kanssa kaitsijaksi
Lapsen laittoi äiti kaunis.

Ewästetty emältänsä
Hemmuilla, heluilla,
Wyötetty suosinwyöllä,
Tuli poika Pohjan maille.
Tahtoi siellä talwellakin,
Wilullakin wiekastella,
Mutkaellen muotoansa.

Oli Lauri laitellunna
Lankoja laduille,
Risuihin rihmaksia,
Oli pannut pajatsimet
Waskisihin waljaisihin,
Oli raidat raudoitellut,
Kultaellut kuusamikot.

Charis kyyrymöisillänsä
Puikkiipi puistossa;
Kuristi kurelanka,
Siirsi surma silmukkansa
Pienen herjan hengen päälle,
Että luuli lumisekſi
Jänökſi jähmettywänsä.

Kurkku kurjalla kähisi:
„Kypria, kylmästä
Awita armotointa!
Neittä kolme neuwo tänne
Poloiselle Pohjan maalle!
Charis kaunoinen pelasta
Karjalaisen kattilasta!"

Kuuli Lauri kuikutuksen
Koipesi kotoa,

Kiljaista kimmautti:
„Laukkaa juoksen langoilleni!
Jop' on totta toisen kerran
Käynyt näätä käntällensä
Tahi suurempisukuinen!"

Väärin polwin ponnistaapi
Suksilla suoremmin
Pyynnille pyssynensä,
Tullen kammahtui kun katsoi:
„Ihme! Kumma! kuka tässä?
Poika kaunis, kahden wuoden,
Tapioltani tapettu!"

Kaappajaapi kainaloonsa,
Laukaisi lankansa;
Sieppasi silmukasta
Helmalapsen hermottoman.
Suukosteli surmattua
Polwillansa porkan päällä,
Sadatellen sallimusta.

„Niinpä, Luoja, loit minua
Ikuiseks itkuksi,
Syypääksi syyttömästi!
Mikä tulleepi minulle
Muu kuin kauhea kadotus!
Woi jos wielä wirkoaisi,
Kun ma koittelen kotona!"

Pisti pienen konttihinsa;
Päinehen, päiwineen

Sopikin solkenahan.
Siellä herjäkäs herähtyi
Äitelistä äimyksistä.
Nuolen tuskaa tuottawaisen
Laurin laukaisi läwitsen.

Sitten naiset naimattomat
Taiwutti talossa
Rakkauden rahkehia
Ottamahan olkapäille.
Powet poltteli pojilta,
Wäänsi mielet miehiltäkin
Nurin narin narrin töihin.

Senp' on Lauri langoillansa
Sairauden saattanut,
Poloinen poika parka!
Itse istut akkunassa,
Yli öitä yksinäsi;
Kaswot kuuta katselewat,
Ajatus on Aunen luona.

(Sananſaattaja 1833).

Kaarle Saksa.

Suomussalmen kappalaisen poika, syntynyt 1796, tuli yliopistoon 1815, ja kappalaiseksi Suomussalmelle 1822, kirkkoherraksi Hyrynsalmelle 1848, kuoli 1849.

Hänen suomentamiansa runoelmia löytyy useampia Turun wiikkosanomissa 1827, Fortell'in lauluwihkossa „Koottuja suomalaisia lauluja" 1828, Oulun wiikkosanomien ensimäisissä wuosikerroissa ja Lönnrot'in Mehiläisessä.

Rakkauden huokaus.

(Ruotsista.)

Kun silmäät, salauwat
Mureeni murtawat;
Kun naurat, kuwauwat
Taiwaat toiwottawat.

Silmäni sulollansa
Kauneuttas katselee,
Waan waroin nähtäwänsä
Petellä pyytelee.

Usein mull' unessa
Kuwailee kaswosi;
Waan uni on ohessa
Ja mennyt muotosi.

(Turun wiikkosan. 1827).

Joutsen.

(Runeberg'in mukaan.)

Periltä ruskopilwien
Kun joutsen iloissaan
Wajosi luokse wesien,
Hän lauloi tullessaan.

Hän lauloi: „kewät kaunis on,
Niin kaunis Pohjanmaan;
Sen päiwä pitkä, suruton
Ei yötä muistakaan!"

„Siell' suowat koiwut, pajukot
Niin majat suojaiset;
Siell' lystit uida aallokot
Ja lahdet kultaiset."

„Siell' on niin hertas, suloinen,
Kun siell' on kultani;
Siell' onkin rakkaus kotoinen,
Siis sinne haluni."

Näin kulki, salmi salmelle,
Se joutsen Pohjolaan;
Ja powen kullan powelle
Hän käänsi, lauloi waan:

„Ah! jos en ilomesiä
Ijäti maistanut;
Oon uinut Pohjan wesiä,
Hywäillyt, laulanut".

(Oulun wiikkosanomissa 1834).

Inkerin walitus.

(Tegnér.)

Syys on ja yö,
Aallot ne myrskynä laiwoa lyö;
Kuitenkin ois hupa kuolla
Ulkona tuolla.

Kauan ma näin
Purjeen, — nyt poikkesi läntehen päin;
Autuas hän jok' on weillä,
Frithion teillä!

Aaltonen, oh!
Ellös sä nouse, jo wiet kowin, jo!
Loistakaa, tähtyet taiwaan,
Retkille laiwan.

Kewäillä, hei!
Jälleen hän saapi, waan Inkeri ei
Nää sitä, wastaan ei juokse
Kultansa luokse.

Multahan maan
Raukka on riutunut rakkaudestaan,
Näin yhä kuihtuwa kurja,
Weljien orja.

Haukkanen, sun
Heitti hän hywäilläkseni mun.
Woi, mitä antawa oisin,
Sulle nyt toisin.

Siipesi sai
Lemmetär muinen — ja lenteli wai
Sulhoaan etsien harras,
Mailmoilta marras.

Ei mua wois
Siipesi pienoiset kantoa pois;
Tuonelta lentimet oiwat
Saan ma — ne woiwat!

Kuoltuani,
Frithioa terwehdi, lintuseni,
Ja aina, kun itkeepi kulta,
Terwehdi multa!

(Mehiläinen 1836).

Eerikki Ticklén.

Pyhäjärwen kappalaisen poika, syntynyt 1794, tuli yliopistoon w. 1815, kappalaiseksi Kärsämäelle (Pyhäjoen pitäjää) w. 1824, ja kuoli 1827.

Neidon walitus.

Eipä mene mielestäni,
Eikä muistosta murene,
Armias ihana aika,
Jona lasna lauleskelin,
Pikku piikana wisersin,
Ilolla ihanan linnun,
Leipojaisen leikitsewän
Tuolla pilwien powilla,
Wapahana, waiwatoinna.

Wapaa waiwoista sydämen
Tuudin ennen tuulen lailla,
Kiidätin kipunan lailla,
Lensin lehtenä lehossa,
Perhosena pyörtänöillä;
Mehun maistelin makean
Kukan kultaisen kupista,
Hopealta hohtawasta.

Murehille muukalaisna
Ilona istuin aholla,
Mehumiellä mättähällä,
Istuin kukkana kedolla,
Lempeästi leikitellen
Suloisten sisarten kanssa,
Tywenesti tuuditettu
Tuulen hengeltä tulewan
Metisestä mantereesta.

Lewon kuwana lewolla
Nukuin nurmilinnun lailla;
Rauha rakkahin rakensi
Sijan siwuuni suloisen,
Eikä uhkannut uneni
Waiwalla walkenewaisen
Päiwän, pahoilla suruilla
Sydäntä nyt suitsuwaista.

Mikä nyt juoksi mieleheni?
Mikä aiwooni osasi
Aiwan ankara ajatus?
Mikä syttyi sydämeeni
Tuli ennen tuntematon?
Äitin mulle äännettyä:
„Jo nyt wuotta wiisitoista
Kohta, pikku piikaseni,
Olet jättänyt jälelle!“

Nousi nousulla nisäini
Suitsu outo sydämeeni,
Huoli uusi huiwin alle

Powehen pullistuwahan.
Niin on tukala tuwassa,
Mieli raskas manteressa,
Ei ole lehdossa lepoa,
Eikä onni oksapuiden
Asu mustan warjon alla.
Waiwa waiwuttaa lewolle,
Waiwa waiwaapi uneni,
Waiwa herättää walolle,
Uuden päiwän paistehelle.

Tuolla syteewi sydämen
Peitetyissä pohjukoissa
Tuli toiwon tuntematon
Tuli syteewi tukala,
Jot' en saata sammutella,
Enkä raski raiskaella.
Tuonne kiiruhtaa kiwasti
Kaikki kieleni tarinat,
Yksinäni ollessani,
Tuonne aiwoni ajatus,
Tuonne suosio sydämen
Toiwon poluille pimeän,
Ahtahille aawistuksen,
Sydämelleni suruisten,
Sydämelleni suloisten.

(Topelius Wanh. run. II 1823).

Jaakop Heickell.

Syntynyt Saloisten kaupungissa 1779, oli kruununwoutina Torniossa, ja kuoli 1840. On kirjoittanut koko joukon runoelmia Oulun wiikkosanomain ensimäisiin wuosikertoihin.

Tyhmäsen Elämäkerta.

(Kellgren'in mukaan.)

Nyt, miehet, kuulkaa korwillanna
Tuon Tyhmäs-wainaan elämää.
Jos ei se ikäwätä anna,
Niin joku taitaa hymähtää.

Hän synthi tawan kurjan jälkeen
Juur' alastonna maailmaan;
Waan puutos loppui häältä melkeen,
Kun pääsi käsiks tawaraan.

Kun piennä oli poikanen,
Niin hoiti häntä ämmä Naakka;
Hän taudin sai, — waan woitti sen,
Ja eli sitten kuoloon saakka.

Hän, luonnostansa lakea,
Ei ollut paha tuskaumahan;

Jos sattui joskus suuttumahan,
Niin taisi olla wihassa.

Se wirhe hällä nuorempana,
Ett', ennen miehek's tultua,
Hän oli poika kutjana;
Se katos poijes wanhempana.

Ei ketään kadehtinut hän; —
Jos karsasteli niinkuin haukka,
Ei sitä sowi syyttämään,
Kun oli karsosilmä raukka.

Hän oli pystö wartalolta,
Siis luultiin häntä ylpeäks;
Waan moite käypi tyhiäks,
Kun oli keno kaswannolta.

Hän tilkan otti mielellänsä,
Waan wäsyi turhaan lorinaan,
Ja haasti harwoin niellessänsä,
Waan nieli aina juodessaan.

Ei juomingeissa kerjennynnä
Hän mainiocksi ollenkaan,
Kun aina pyöri päihtynynnä,
Jos waan hän joutui juopumaan.

Hän ristiin, rastiin kirjoitteli
Ja jaaritteli tiheään;
Jos runo loruks pyörähteli,
Ei loru runoks ikänään.

Myös sanoissansa aina waroi
Hän sekaannusta pimeää,
Ja sanoi, kun hän niitä haroi:
„Sen selwempi jos selkeää!"

Jo nuorna äijän oppi karttui,
Niin että saarnas kerran kans;
Waan lyhyt oli saarnassans,
Kun ensi sana suuhun tarttui.

Jo hätä olis ollut suuri,
Jos joku toinen joutui näin;
Waan hänpä käänthi toisinpäin,
Ja päätti saarnan siihen juuri.

Hän usein näki matkoillaan
Kuin wiisahasti Luoja laati
Myös siinä että kylät kaati
Hän wirtain wierin juoksemaan.

Myös sanoi hän: „Jos Sawoon wienee
Sun tiesi, niin sä siellä wain
Syöt herkutellen parahain,
Kun laukussasi hywää lienee."

Hän haasti aina hywin tarkoin
Myös kaikkein luotuin laadusta,
Ja merkillistä kerran, wartoin,
Hän puhui krapuin luonnosta.

Kun krawut pa'assa soristelit,
Hän ratki puhkes itkemään,

Ja sanat suusta purskahtelit:
„Nuo raukat kuolit eläissään!"

Hän raamattua lueskeli
Jo wuotta kolmekymmentä;
Waan wähän wielä ymmärteli,
Mit' eiwät muutkaan ymmärrä.

Näin antoi aika neuwon hän
Niin waltataitohon kuin muuhun:
„Jos miel' on lehmää lypsämään,
Niin anna hälle ruokaa suuhun!"

Sen neuwon siweyden teille
Hän antoi kumman eläissään:
„Se käytös, jost' on häpy meille,
Ei kunnioita ketäkään".

Hän piti rohki ollessahan
Myös oman uskon mielessään:
Hän uskoi päiwän paistamahan
Ja silmän luodun näkemään.

Ja waikka aina eli waroin,
Niin joutui kerran sanomaan:
„Jos warast' auttoi walo harwoin,
Niin sokeaa ei milloinkaan!"

Tuon sananlasku oli soma
Edusta wapasukuisen:
„Ett' ansiokin ihmisen
Ei ole muu kuin hänen oma".

Jos raha-asioissa kaipaat
Myös neuwoa, niin Tyhmänen
Se neuwoi näin: „Jos paljon lainaat,
Niin paljon welkaut poloinen!"

Nyt tyhjään tutkit sinä kanssa
Sun sielus sijaa, weikkonen!
Jo aikaa sanoi Tyhmänen:
„Se piiloittelee piilossansa!"

Nyt irwistellään lääkäreitä,
Ja oppi heiltä soimataan;
Hän sanoi: „Onpa hywä heille
Se keino, jos ei muillekaan!"

Jo parkui moni ihmisparka,
Kun hänen työtään moitittiin,
Waan Tyhmänen ei ollut arka,
Kun muita kuinkin soimattiin.

Ei weisannut hän juuri parhain,
Waan este siihen oli se,
Kuin kirkossamme kuulemme,
Jos wirren nuotti menee harhain.

Jos häntä Piuwi-pelissä
Ei oikein mestarina pietty,
Niin syynä oli wälissä:
Ei siitä silloin wielä tietty.

Jos oli orja taikka nainut,
Hän piti yhtä halpana,

Ja awioliiton parhaana
Sen, jost' ei totta tulla tainnut.

Se jolla halu hywä lienee
Wiel' ylempiä oppimaan,
Se wiisaan miehen sanat tiennee:
„On paras elää ollessaan!"

Hän pani kerran majassansa
Kuin muutkin maata terweenä,
Waan aamull', aiwan kylmänä,
Hän nousi ylös kuoltuansa.

(Oulun W. sanomissa 1829).

Pietari Ticklén.

Eerikki Ticklén'in weli, syntynyt 1792, tuli yliopistoon 1811, maisteriksi 1823, opettajaksi Haminan kadettikouluun 1824, konrehtoriksi Ouluun 1825, kirkkoherraksi Östermarkkiin 1829, prowastiksi 1836, Wesilahden kirkkoherraksi 1838, kuoli 1838. Hänen runoelmiansa löytyy Oulun Wiikkosanomain parissa ensimäisessä wuosikerrassa.

Laulajat.

„Tule, kansa, kuulemahan
Ennen kuulemattomia! —
Minä sanelen sanoja,
Minä lauluja latelen,
Ettet ole semmoisia
Kuullut ilmoisna ikänä.
Laulan lapset laulajiksi,
Laulan tyhmät tietäjiksi,
Laulan tulen pakkaseksi,
Pakkasen tulen wäeksi,
Kiwet halki kankahalla,
Poikki petäjät mäellä, —
Tule, kansa, kuulemahan
Ennen kuulemattomia!"

Tällä lailla laadullansa
Lauloi kerran laajaleuka,

Suurisuinen pöyhisteli.
Mitä miehiä nimeltä,
Oliko Ruotsin rohkeoita,
Waiko Saksan sankareita,
Sit' en sano surmakseni.

Lauloi pieni Lappalainen,
Hyräeli hyinen poika
Nuotiolla, noustuansa
Hangen kylmästä kylestä. —

„Mitäs laulat Lappalainen,
Poika hyinen hykertelet?"

„Laulelenpa lystikseni,
Omaks hywäksi hykerrän;
Niinp' on minun mielestäni,
Ett' on lintu leiwonenkin,
Waikk' ei huuda huuhkajana,
Eikä karju kaakkurina!"

(Oulun W. sanomissa 1829).

Leiwoselle.

Missä wiiwyt, leiwoseni?
Etpä joudu ensinkään
Tänä wuonna, kultaseni,
Mieltä mielistyttämään!

Aina ennen ennättelit
Talwen huolet huojentaan,
Etelästä lennättelit
Myrskyn muistot poistamaan.

Kuulin kieles wisertäwän
Ilman alla aikanaan;
Näinpä päiwän ennättäwän
Kukkasia kutsumaan.

Kukat kutsui hettehistä
Kaunihisti loistamaan,
Weti wedet lähtehestä
Juoksussansa joutumaan.

Laski pienet lattialta
Kartanolle juoksemaan,
Wenehetkin walkamalta
Wetten kalwot kaiwamaan.

Laski karjan kartanoista
Kujan päähän kulkemaan,
Lammaslaumat karsinoista
Tanhualle tanssimaan.

Kyll' on taasen tawallansa
Aurinkomme alallaan;
Mutt' on kolkko kulussansa,
Kylmä wielä walossaan.

Missä wiiwyt, leiwoseni?
Sinua se wuottanee!
Tultuasi, kultaseni,
Huoli talwen huojennee!

(Oulun W. sanomissa 1829).

Lapsellinen lapsenlaulu.

Nuku, nuku, lapsukainen,
Lewähdä lewon ajalla!
Wiel' on tywen tuuditella
Satamassa suojaisessa;
Eiwät huolet herättele
Äitin helmassa hywässä,
Eiwät wiettele walehet
Isän polwella iloisen.
Mutt' on myrsky kuuluwissa
Meren mentäwän selällä,
Jo on aalto näkywissä
Suulla sataman suloisen.
Minä laulan lapselleni,
Ettei kuuluisi kohina,
Eikä hyöky herättäisi
Huolten pahalta perältä.

Nuku wielä, pienoseni!
Wiel' on lepoa wähäisen,
Wiel' on äiti laulamassa
Lapsen kätkyen siwulla,
Wielä isä katsomassa
Kotikartanon kaluja.
Mutt' on selkä soudettawa,
Kerran mentäwä merelle,
Joll' ei tunnu toisen jälki,
Eikä entiset johata.
Oman onnesi nojassa
Kiikut siellä sinne tänne,

Menet myrskyn wietäwänä,
Tuulen tuuditeltawana,
Huolten henki purjehissa,
Walehen wäki perässä.
Waan on tähti taiwahalla
Wiitta kirkas kiiltämässä,
Sitä silmällä pitele!
Jos sen pilwet peittäisiwät,
Pahan ilman pauhatessa,
Eli walhe wiettelisi
Hahtes harhalle polulle,
Taasen ilman ylettyä,
Hattaroitten hajottua,
Käännä kulkus oikeahan,
Keulasi matkan mukahan,
Ettäs sinne ennättäisit,
Pääsisit pahasta säästä,
Mihin on isäsi mennyt,
Äitis ennen ennättänyt.

Siellä nukut nurmen alla,
Lewähdät wäsyttyäsi,
Meren mentäwän takana
Tuolla puolen pahan salmen.
Siellä Tuoni tuudittaapi,
Lepo laulaapi sinulle:
„Nuku, nuku nurmen alla
Lewähdä wäsyttyäsi!
Kyllä Herra herättääpi
Luodun lapsensa lowesta
Isinensä, äitinensä
Paremman elon ilohon,

Kussa wirret wiisahammat,
Laulut laitetut paremmat".

Nuku, nuku, lapsukainen,
Lewähdä lewon ajalla!

(Oulun W. sanomissa 1829).

Klaus Juhana Kemell.

Lukkarin poika, syntynyt Yliwieskassa w. 1805, wihitty papiksi 1827, toimitti saarnaajan wirkaa Köyliön ja Säkylän seurakunnissa, oli sitten apulaisena, wiimein kappalaisena Alawieskassa, jossa kuoli 1832. On kirjoittanut useampia lauluja Oulun Wiikkosanomain ensimäisiin wuosikertoihin. On suomentanut Tuomas Kempin kirjan ja myöskin kirjoittanut Mustalais-kielen sanakirjan, joka hänen kuoltuansa poltettiin erään heränneen ystäwän kädellä.

Lohdutus Haudalla.

(Mukaelma.)

Suista surus, kaipaukses,
Itkus waikein!
Muista ett' on walitukses
Turha! Haikein
Murhe ei se mitään auta
Eikä eronnutta sauta.
Ei se tule enää, ei!
Jonka Tuoni täältä wei.

Liha kaikki lankeaapi
Niinkuin kukkanen;
Neitosesta eroittaapi
Surma sulhasen,

Nuorukaisen harmaapäästä,
Ei se imewääkään säästä,
Jot' ei äiti hautaan sois;
Morsiamenkin tempaa pois.

Liha kaikki kerran kaatuu
Niinkuin heinänen;
Mainen maaksi jälleen maatuu,
Mutt' ei taiwainen.
Sinä, josta pidin huolen,
Elät tähtein tuolla puolen,
Silmäät sieltä ystäwää
Hautas luona itkewää!

Tieto, taito haluaapi
Täydellisyyteen,
Sydämemme himoaapi
Pysywäisyyteen.
Kuolossako tämä puuttuis,
Ruumiin kanssa maaksi muuttuis,
Waiko turhaan meidät loi
Luoja, turhaan toiwon soi?

Etpä turhaan meihin, Luoja,
Kuwaas painanut;
Ruumis onpi sielun suoja,
Jonk' oot antanut.
Tämä peite lankeaapi,
Kerran maaksi raukeaapi,
Henki pääsee walloilleen
Matkustamaan omilleen.

Astu Tuonelahan taasta
Ajatukseni;

Haudan tuolle puolen maasta
Lennä luontoni!
Siell' ei tuli, eikä sota,
Nälkä, eikä kuolon ota,
Eikä surma sureta,
Ystäwiä erota.

Ahpa päiwää autuasta!
Toinen toistansa
Terwehtääpi — wanhin lasta,
Sulha sulhaansa!
Siellä Luojan laupeutta,
Waltaa, woimaa, wiisautta
Lewon maassa laulamma!

Pian, pian päättynynnä
Aik' on omakin.
Kukaties jo jäätynynnä
Olen kohtakin. —
Wälttäkäämme harhateitä,
Että koska Luoja meitä
Kutsuu, walmiit oltaisiin,
Kotiin kaikki tultaisiin!

(Oulun W. sanomista 1830).

Neitosen laulu.

(Suomennos.)

Sini minullen on mieluinen!
Ah kuin sininen on suloinen!
Sininen on se'es taiwaan kaari,
Sinerwälle wälkkyy wetten piiri.

Sininen on kukka pikkuinen,
Rakkauden kuwa kultainen,
Joka kuiskuttaa: Ah, kyyhkyseni,
Muista mua aina, armaiseni!

Sinisilmässä on lempeys,
Sydämestä siintää hempeys,
Sinisilmän sätehitten soitto
Tunnon taiwosest' on päiwän koitto.

Jos ma joskus joudun naimisiin,
Pukein morsiamena sinisiin,
Sinisiä sitten aina kannan,
Sydämeni sinisilmäll' annan.

(Oulun W. sanomista 1830).

Fredman'in Epistola N:o 9.

(Bellman'in ruotsalaisesta.)

Ystäwä kullat, siukut ja weikot!
Sotkunen, waikk' on sormensa heikot
Wirittääpi wiuluansa
Ja kieliä kynsin lyö.
Silmä on poissa, nokka on poikki;
Sylkeepi wiulun tappihin loikki,
Katsoopi kannuansa;
Nyt ankara alkaa työ!
Suu on kuin kiulu;
Winkuupi wiulu,
Ääniä ratkoo, katkoo ja syö.
Hei, weli kullat warwastakaa!

Reuhkana olla, raiwoilla saa!
Kah! kuin Kaisa kukka,
Siisti sinisukka,
Kengin siewin sipsuttaa.

Kah! kaswojansa lietsoopi Lassi,
Hampaissa kärsä, housussa massi,
Sinne ja tänne tuiskii,
Juo wiinaa kuin lahopuu.
Keltainen kesäwoikko on takki,
Korwilla lammasnahkainen lakki;
Luimussa korwin luiskii,
On naama kuin täysi kuu.
Siirolla silmin,
Kallella korwin,
Hyppää kuin härkä; märkä on suu.
Siukkuni! siewä on erittäin
Hyppiä, hupa kohmelopäin
Ynnä kaiken yötä.
Maija, tule myötä,
Selkä suoraan — juuri näin!

Kah! kuka tuoll' on, kauhtana yllä?
Niin tuoko hallisaapas? Se kyllä!
Tuo, joka niinkuin hylje
Nyt tansata töyttii — tuo!
Saakeli soi! Kah! sammettiranne,
Ympäri päätä punainen wanne.
Juo, Sotkunen, ja sylje!
Hyi! konnakos kaljaa juo!
Pulloss' on juomaa
Pannusta tuomaa;

Wetääkös nahkas, rahkainen suo? —
Siukut, nyt rinkiin remahtakaa!
Laukata, nauraa, langeta saa!
Silmät siki-umpeen,
Korwat kowaan lumpeen!
Pelimanni okſentaa.

Huh! tyttö hurjat hentoo ne mennä!
Nostapas helmaas, Liisa, ja lennä!
Wie — pelimanni tahtoo —
Pihkaa ja wiinaa tilkka, wie!
Sotkunen, kuule! tunnetko tuota,
Nyt joka astuu akkunan luota?
Eukkohan tuolla kahtoo
Karsassilmä, sekö lie?
Pyylewä pankka
Astuu kuin ankka,
On siinä muori nuori kuin tie!
Tyttöjä tääll' on waikkapa nais!
Oltta ja wiinaa oiwalta sais!
Täällä olet sinä,
Täällä olen minä,
Täält' ei poiskaan haluttais!

(Oulun W. sanomissa 1831).

Kustawi Toppelius.

Maalarin poika Oulusta, syntynyt 1786, harjoitti oppia Upsalan yliopistossa, tuli kaupungin lääkäriksi UuteenKaarlebyhyn 1815, ja kuoli 1865.

Pienempiä runoelmiansa löytyy Oulun wiikkosanomain ensimäisissä wuosikerroissa, Joukkahaisessa II ja Suomettaressa 1856. Paitsi sitä on hän kirjoittanut suuremman runon Oulun palosta 1832.

Oulun palosta
w. 1822.

Kewätpäiwän päätyttyä
Jälkeen illan ihanimman,
Yhden niistä näillä tienoin,
Täällä Pohjolan perillä,
Joita moni muukalainen
Aina ihmeenä ylisti,
Aina kiitti kummastellen,
Lepäs luonto luotuinensa
Waipununna walossansa,
Kuultawassa kuumehessa,
Kewät-öisessä kajussa;
Ihmisraukat rauennehet
Unen sylihin sywähän,
Tarmotoinna, taidotoinna,

Niinkuin kerran kuoltuansa,
Tuolla Tuonen tuutuwissa
Huoletoinna huomenesta. —
Aika wainen waiheellinen,
Joka wyöryy wäsymättä,
Wirran lailla wikewimmän,
Kulki kotkakulkuansa
Lepäämättä, lakkaamatta,
Joutui myöskin juoksussansa
Siwu hetken sydän-öisen.
Ajan witta wiipymättä,
Niinkuin wahti wakanainen
Eli waaja waiheusten,
Käytti kultakärkiänsä
Juonen mentäwän mukahan
Toisen hetken puoliteihin.

Silloin läpi lewon kaiken,
Läpi unen untuwien
Hädän hirweä hälinä,
Rajuten kuin raju-ilma
Taikka koskesta kohina,
Nosta kauhea kajuupi, —
Maakin huudosta humahti,
Kaikui ilma kauheasta
Hädän, huudon hälinästä,
Walkeasta walloillansa,
Tulen tuimasta palosta.
— — — — — — —
Käypi kyllä kiiwahasti
Metsän mykkä muurahainen,
Kodissansa kierteleepi,
Meluaapi mättähällä,

Taiten takkoja wetääpi,
Runnompia ruumistansa.
Humisewat haikeimmin
Sodan innossa isossa
Mettisetkin majoissansa,
Piwoilewat piikkejänsä,
Suristawat siipiänsä,
Kuhisewat, kumisewat
Liukkahalla liikunnolla,
Närkästynnä nähtyänsä
Wihamiestä wiipywäistä
Pesän pyöreän siwulla.
Mutta ihmisten menoja,
Ihmeellistä elämistä
Turmionsa tantereilla
Mihin mielit werrattawan,
Miten kehität kuwansa?
Luulis karhuin karjuilewan,
Laumoittaisin laukkailewan,
Kuhisewan kaikkialla,
Tartuskellen tarakoihin,
Kanniskellen kuormiansa.
Luulis welhojen wetäwän
Innossansa ilkeässä
Wetohärän wetämiä,
Niin nyt kaikki kilwoitellen
Weti, kantoi kuumuudesta
Toimen taidolla tulesta,
Wärkkejänsä walkiasta.

— — — — — — —

Tästä kylämme tulesta,
Tuhannesta päädön päästä,

Harjawuolten hongikosta,
Tulen tuimasta pesästä
Poron pyry paistehella,
Sawun synkeän sumulla,
Loimu, liekki taiwahalle.
Joska tulen tunturiksi
Tai mereksi mainitseisin
Palawilla pyörtehillä,
Kosken kuohuwan kajulla,
Kewättulwan tohinalla,
Tuskin kolkon käsittäisit!
Ylön julma juuriltansa,
Koolta wielä kauheampi
Tulirunko taiwahainen
Loimuaapi, lenteleepi
Hirmusiiwen suihkamilla,
Kadotuksen kohinalla.
Sitä tuuli tuuditellen,
Wartiansa willissänsä,
Ajoi alti ankarammin,
Kohotellen, kiepitellen,
Kumarrellen kauheinta.
Minne wäylänsä wedätti,
Minne juoksunsa johatti,
Wankui ilma innossansa,
Torui torwilla tuhansin.
Tästä Surma sukuinensa,
Musta Kouko murheinensa,
Hirmukurkulla kuristen,
Ukon äänillä urahti;
Karjas kaatunein koloista,
Kaatuwien kukkuloilta,

Weisas hänkin woiton wirttä
Häijy herja Luojallensa.
Tästä tuhat tuuliaista,
Hirmuillansa haltioissa,
Rajueli raiwoissansa,
Tuhat palkeitten tulilla,
Tuhat pillin pillitellen,
Pisti päänsä pyörywäiset
Palawaiset päistäräiset,
Kähinällä käärmehien,
Liikunnolla leimausten,
Aina äärien ylitse
Tuonne pilwien pihalle,
Tuonne tähtien tasalle,
Jossa wielä wälipäätä
Loistollansa lentäwällä,
Kiskoillansa kiiltäwillä,
Ilmiwalkian walolla
Wälähytti waltiaissa.

Kallio.

(Samuel Kustawi Berg.)

Satulamaakarin poika Oulusta; syntyi Jouluk. 2 p. w. 1803, tuli yliopistoon 1822; silmäin heikoksi tultua täytyi jättää opinharjoituksjet kesken, tuli wiimein sokeaksi, kuoli 1853. Wiisi hänen laulunsa painettiin ensikerta Otawan toiseen osaan, sitten wielä muutamia Oulun wiikkosanomiin w. 1840.

Soidin.

Waeltaissa wainiolla
Kuulin Annin laulawan,
Kuulin kuusten takalolla,
Kallioinkin kaikuwan:
Tuulan, tuulan, tee :,:

Suositellen mehumiellä
Annin kumppaniksi jäin,
Sanoen: „Kah, laula wielä!"
Ja se armas lauloi näin:
Tuulan, tuulan tee :,:

Niin hän lauloi hymyhuulin,
Sulosilmin, simasuin,
Hiljaa hengiten ma kuulin,

Mutt' en muista muuta kuin:
Tuulan, tuulan, tee :,:

Taiwas leimahti ja loisti,
Kun hän istui wieressäin;
„Suudellaanko?" — „Toisti, toisti!"
Lausui hän ja lauloi näin:
Tuulan, tuulan, tee :,:

Solui päiwä; iltatorwen
Liekö kuullut kutsuneen,
Kun nyt lähti poikki korwen,
Tuota mulle laulellen:
Tuulan, tuulan, tee :,:

Wapaus on rinnastani,
Riemu, rauha rientänyt;
Yöt ja päiwät korwissani
Sama soipi ääni nyt:
Tuulan, tuulan, tee.

(Oulun W. sanomista 1840;
Wähä toisin Otawassa II 1832)

Milloin muistelet minua?

Sua muistan ensimäisen
Leiwon lystin laulelessa
Hattaroissa häilywissä;
Muistan myöskin kukkahaisen
Päätöstänsä pilkistäissä
Lähtehessä läikkywässä. —
Milloin muistelet minua — milloin?

Sua muistan, kaunokaista,
Suwen armahan ajalla,
Kun ei öillä sammu päiwä;
Muistan käen kukkuessa
Pikku linnun liwertäissä
Laaksoloissa lehtewissä. —
Milloin muistelet minua — milloin?

Sua muistan syksysäällä
Rajutuulten raiwotessa,
Lehtein puista lentäessä;
Muistan, koska kuutamolla
Kuwauupi taiwo kirkas
Jäisen järwen iljanteissa. —
Milloin muistelet minua — milloin?

Sua muistan, koska korwet
Waipan walkeaisen saawat
Talwen tuiman joutuessa;
Muistan tähtein tuikkiessa,
Rewontulten tuprutessa
Kuin jos taiwas ois tulessa. —
Milloin muistelet minua — milloin?

Sua muistan ajoin kaikin,
Päiwän puoleen pyrkiessä,
Sekä mailleen kulkiessa;
Muistan täällä, muistan tuolla
Tähtitarhan tuolla puolla. —
Milloin muistelet minua — milloin?

(Pääskyisen pakinat; wähä
toisin Otawassa II 1832).

Sirkka.

Sirkka lauloi lystiksenså,
Oman intonsa ilossa,
Huwiksensa hyräeli
Metisellä mättähällä,
Simakukkien seassa.

Päiwä paistoi, nurmen nunnut,
Kukat kultaiset kedolla
Katseliwat, kuunteliwat
Kuin hän laulella liritti.

„Mitä laulat laiska roisto,
Hullutuksia hyräilet?
Teehän työtä, eihän watsa
Täydy tyhjistä loruista;
Raipat selkään semmoiselle!"
Torui muuan muurahainen,
Ylen itara itikka,
Sirkan syytöntä iloa.

Sirkka lauloi lystiksensä,
Oman intonsa ilossa,
Huwiksensa hyräeli
Metisellä mättähällä,
Simakukkien seassa.

(Otawa II 1832).

Oma maa.

Wallan autuas se, jok' ei nuorena sortunut maaltaan,
Hyljätty onnensa kans' urhoin haudoilta pois!
Ei sopis miehenä näin mun nuhdella taiwahan töitä;
Mutta mun syömeni taas tahtowi huoata ees.
Kun minä muistan sen yön, jona rakkailta rannoilta luowuin,
Nousewat silmiini nyt wieläki wiljawat weet.
Ei mun mielestän', ei mee Pohjolan tunturit, joilla
Lasna ma kuultelin kuin sampo ja kantelo soi;
Siell' eli toimessa mies ja Wäinöstä lausuiwat urhoot,
Poijat ja karhut puun juurella painia löit.
Raittihit talwiset säät, rewon tult' oli taiwahat täynnä,
Kaunihit katsoa kuin aamun alkawa koi.
Oi, te kesäiset Pohjolan yöt, joina aurinko loistaa
Myötään, päilyen ween wienossa taiwahan kans!
Teille jos Onnetar sois mun wielä, niin tuntisin kaikki,
Saaret ja salmet ja myös taiwaalla tähdet ja kuun.
Siellä mun huoleni on ja siellä mun muinoiset muistoin,
Sinne mun kultani jäi, sinne mun ystäwäin myös.
Huoleti kiitelkööt muut Alppein seutuja kauniiks,
Kauniimpi, kalliimpi on mulle mun syntymaa!

(Otawa II 1832).

Huolissaan runoilewa.

Pois meni merehen päiwä,
Poijes kultaisna keränä
Läntisille lainehille;
Meni kewät, meni kesä
Kukkinensa, kultinensa,
Meni linnutkin minulta

Muille maille lentämähän,
Jo meniwät — — —
— — — Jo tuliwat,
Kaikki tuliwat takaisin;
Tulipa kodilta ilman
Päiwä kahta kaunihimpi,
Tuli kewät, tuli kesä,
Tuliwat iloiset linnut,
Tuli kultaiset kukatki, —
— — — — — — —
Ei tule sydänalani
Ei ikänä, eläissäni
Tule mieli miekkoiseni,
Toiwottawani takaisin.

Weli kulta, weikko kulta,
Älä nuhtele minua,
Jos ma sentähden murehdin
Tahi ryhtynen runoille.

(Otawa II 1832).

Kiiltomato.

(Saksasta.)

Kiiltomato kukkasissa
Loisti hiljaisuudessaan
Yli kedon tienohissa
Tietämätön loistostaan.

Suloisesti tätä tähti
Katsoi korkeudestaan;

Kätköstänsä käärme lähti
Myrkkyänsä walamaan.

Sääli madon surkeutta!
Miks hän syyttä surmattiin? —
„Syyttä,“ sanoi käärme, „mutta
Miksikäs hän loisti niin?
(Oulun W. sanomissa 1829).

Eerikki Aleksanteri Ingman.

Maamittarin poika Lohtajalta, syntynyt 1810, tuli Turun yliopistoon 1827, maisteriksi 1836, lääke-opin lisensiaatiksi 1838, haawanlääkintätaidon ja kätilöintaidon apulaisprowessoriksi 1842, ja warsinaiseksi prowessoriksi 1858, kuoli 1858.

On kirjoittanut useampia lääkintä-tieteellisiä kirjoja, joista yhden Suomeksi. Suomentanut kappaleen Iliadista 1832 ja Anakreon'in laulut 1834. Oli kaikkein hartain ja jyrkin niistä, jotka tahtoiwat perustaa suomenkielisen runouden kokonaan laajuudelle, ynnä niistä, jotka tahtoiwat wieraskieliset nimet suomalaisissa kirjoissa wäännettäwiksi.

Kehoitus.

(Wörösmartyn mukaan.)

Isäsi maalle, Suomalain,
Ole uskollinen!
Se kätkyes, se hautas on
Ja suojas wiimeinen.

Majan sijaa ei missäkään
Sinulla mointa oo.
Tääll' on elääsi, kuollasi,
Jos kuinkin onni suo.

Ja maa se on, jota weri
Isäisi kasteli,

Maa, jonka mainehen pyhän
Ajat säilytteli.

Kah! täällä Wäinö Pohjolan
Pojat löi miekallaan,
Ja kahlehet pimeyden
Katkoi sanallahan.

Werisen täällä wiirinsä
Wapaus liehutti,
Ja monta Suomen sulhoa
Manalle saawutti.

Ja monta päätyi päiweä
Weressä ainian,
Kylihin kun wihollinen
Sodan toi kauhean.

Monetpa näljät nähtyä,
Monetki tappelut,
Sä seisot wielä, Suomeni,
Et warsin waipunut.

Mut toiwo, taiwahan tytär,
Sinulle kuiskuttaa:
„Jo tuntisi tulettelee,
Jo päiwäs ruskoittaa!"

Eiwät ne poikas turha'an
Wertään wuodattaneet,
Eiwätkä sankaris paraat
Waan suotta sortuneet.

Ei, ei! tulewat ainakin
Ajat iloisemmat!
Sitä tuhannet toiwoen
Jo warsin wartowat.

Elleiwät tulle, tulkohon
Se Tuoni kuoloneen,
Ja luumme kurjat luokohon
Majaansa maan poween.

Waan haudallemme maalima,
Surmaamme säälien,
Suruisin mielin wuodattaa
Kentiesi kyynelen.

Isäisi maalle, Suomalain,
Ole uskollinen!
Se kätkyes, se hautas on
Ja suojas wiimeinen.

Majan sijaa ei missäkään
Sinulla mointa oo.
Tääll' on elääsi, kuollasi,
Jos kuinkin onni suo.

Waimot.

Härälle Luoja sarwet,
Hewolle potkat antoi,
Jäniksellenpä juoksun,
Hampaatpa leijonille,

Ja nimukset kaloille,
Ja siiwet lintusille,
Ja miehillenpä mielen.

Mut jäikö waimo ilman?
Mit' antoi? Kauneuden!
Kilpein sijaan sen saiwat,
Sijaankin laapuritten,
Woittaapa myös teräksen,
Tulenkin waimo kaunis.
(Lauluja Anakreon'ilta 1834).

Juoda pitää.

Maa multainen se juopi,
Ja puut ne juowat maata;
Meretkin ilmaa juowat,
Ja merta päiwän tähti,
Ja kuu se juopi päiwää.
Miks' siis kinaatte, miehet,
Jos juoda myös ma tahdon?
(Samasta kirjasta).

Elias Lönnrot.

Kyläräätälin poika syntynyt Huhtik. 9 p. 1802, tuli yliopistoon 1822, piirilääkäriksi Kajaniin 1832, Suomen kielen prowessoriksi Helsinkiin 1853 ja erosi siitä wirasta 1863.

Hänen sekä omia että suomentamia runoelmiansa löytyy warsinkin Oulun wiikkosanomissa 1832 ja 1833 Suomi-kirjassa 1845. Kappaleita Iliadista ja Odysseiasta, joita hän on suomentanut, on kirjassa Muistelmia ihmisten elosta kaikkina aikoina, Suomi 1856 ja kalenterissa Weteranen.

Lönnrot'in suorasanaisista teoksista mainioimmat owat Lainopillisen käsikirjan käännös ja Kaswisto.

Laulu Anakreon'in tapaan.

Ei ruusustossa Inka
Hawainnut mehiläistä;
Se piikillänsä pisti
Kätehen kaunoisehen.

Kun tunsi tuskan tuiman,
Jo juoksi joutumalla,
Ja itkien emolle
Walitti waiwoansa:
„Jo taisi, äiti kulta,
Minusta mennä henki,
Kun Lemmon lentiäinen

Mua piikillänsä pisti
Pahasti sormen päähän.
En waiwainen warannut,
Kun lensi liehutellen,
Kukissa kuihkuroiden."

Sanoopi siihen äiti:
„Ei Lemmon lentiäiset
Sinua, tyttö raukka,
Kowasti kuolettane,
Kun waan waroa woisit,
Etteiwät haawoittaisi
Sydäntäsi sinulta
Ne Lemmen lentiäiset."

(Saima 1845).

Lintuselle.

(Runeberg.)

Sanopa, laululintu,
Selitä, sirkkunen,
Mitenkä niin sinulla
On rinta riemuinen?
Warahin aamusella
Iloisen äänesi
Ma kuulen, iltasilla
Suloisen soittosi.

Pesäsi kyll' on pieni
Ja tyhjä aittasi,
Waan yhtäkaikki onpi
Iloinen mielesi.

Sä huolta huomisesta
Et tiedä ensinkään,
Jos pienintä palaista
Ei einehekfikään.

On monta, joill' on aitat
Eloa täynnänsä,
Käsissä maat ja wallat,
Ja kruunu päässänsä;
Mut aamuhetkin heillä
Ilo on kaukana,
Sinä kun uuden päiwän
Aloitat laululla.

On paljoa parempi
Tok' onni ihmisen,
Ja kuitenkin osaansa
On tyytymätön hän!
Hän saattaisi sinulta
Hengenkin ottoa,
Ja kuitenkin sä kiität —
Hän moittii onnea.

Ah mikspä hän aina
On niin nurehtiwa,
Kun kaikki ansiotta
On saanut Luojalta!
Ja miksi toisinansa
Hän wiel' isostelee
Kun aina tyytymättä
Yhä wajaelee!

Ah laula, laula, lintu,
Ylistä onneas!
En huokauksillani
Seoita lauluas.
Tee wastakin pesäsi
Liki pihoani,
Ja tytymään opeta,
Mua myös osahani.

(Suomi 1845.)

Merimiehen morsian.

(Runeberg.)

Tuuli taas puhaltelee,
Laiwoa lähettelee,
Wiepi kullan wierahille
Maille tietämättömille.

Kauasko kuleksinee?
Kauanko mua muistanee?
Näkisin hänen ma wielä,
Waan on kyyneleni tiellä.

Lentäisinkö lintuna,
Sorsana, kajawana,
Niin jos kunne kullan weisi
Aalto, en jälelle jäisi.

Jos kuin kauas kulkisi,
Seuroaisi siipeni;
Siipi kun suhauttaisi,
Ehkä kulta katsahtaisi.

Siipiäp' en saanut — saan
Huiwin huiskahdella waan,
Kyyneleistä kastuneella
Jäähywäiset wiittaella.

Sitten ennen iltoa
Taas kotihin kulkea,
Waikkap' ei etäällä aiwan
Wieläkin näkisin laiwan.

Tultua kotihini,
Heittäminen itkuni,
Pyyhkiminen poskipääni,
Warominen äitiäni.

(Suomi 1845).

Hektor ja Andromache.

(Iliadasta.)

Andromache.

Surmaan intosi wie sinun, Hektor, et sure pientä
Lastasi, et mua myös osatointa, jo leskeä kohta.
Kohtapa waan sun Achaian surmoawatten
Miehet, hyökäyten joka henki. Jo waan paras oisi,
Pääsisin itsekkin Manalaan sun kanssasi, eipä
Mull' ilopäiwää lie, sun mentyä surmasi teitä,
Huolia waan yhä. Poiss' isä on jo ja äitini armas;
Aikoja sitten jo julma Achilles taattoni tappoi,
Weljet myös omat, joit' oli koissani seitsemän ennen,
Kaikki ne yht' aikaa manalaan matkustiwat raukat,
Kun jokaisen löi tuima Achilles sukkelasääri.

Weipä jo laiwoilleen myös waltian äitini julma,
Waan antoi takaisin, kun sai lukemattomat lunnaat;
Koissa sen kuitenkin ihanuolinen Artemis kaatoi.
Niinpä, sä, Hektori, taattoni liet jo ja äitini armas,
Liet weli myös, ollessasi armahin puoliso mulla.
Siis mua armahtain jää luoksensi tornihin tänne,
Last' älä orwoks tee, leskeks' älä naistasi heitä!

Hektor.

Huolena lie se minullaki, waimoni, waan toki eiwät
Suo Troijan miehet sekä maatawaliepehet naiset
Kehnon laill' erotaksensi mun pois tappelutöistä,
Ei myös rintani niin kehota kuni ain' olen ennen
Ollut mies parahin, sotinut päämiehinä aina,
Suurt' isän arwoa suojellen sekä itseni myöskin.
Sen mielessäni kyllä jo näen sekä luonani tunnen:
Päiwä se joutuwa on, jona waipuu Ilio armas,
Kaatuu pää Priamon, wäki myös Priamon jalo'imman.
Enkä mä silloin niin sure Troijan miehiä, enkä
Äitiäni Hekubaa, Priamonkaan waltiapäätä,
En myös weljiäni, waikk' on jalo'impia monta
Maahan lankeawa, pölyhyn wihamiehien alle,
Kun sua, koska Achaian mies sopawaskinen onpi
Wiewä sun itkein pois ja wapautesi päättäwä päiwän,
Taikka sa käyt Argoss' akan wieraan kangas-aseisin,
Kannat ween Hypereiasta tahi Messeidasta;
Et mielelläsi tee sitä, waan pakoitettuna täytyy.
Silloin waan sanonee moni mies itkeissäsi, raukan:
„Hektorin akka tuo on, parhaan hepomiehiä Troijan,
Tuimimman sotijan sotiwaisia Ilion alla".
Niin sanotaan, waan on suru sullen syntywä uusi,
Miestäsi kun et näe, joka ottais orjuudesta;

Mut ennen maan multa jo peittäköhön toki luuni,
Kun kuulen walituksesi, huutosi, lähtösi maasta.
— — — — — — — — — — — — — —
Waan älä, lempeni, niin nyt huolikkaan yhä surra!
Ei kenkään Manalaan mua wastoin luomoa laita,
Määrästänsä mä taas en luule kenenkänä pääsneen,
Ei hywän, ei pahasen, ken kerran syntynyt onpi.
Käy nyt waan kotihin toimittelemaan tupatöitä,
Kankaitas sekä lankojasi, yhä laittawa piiat
Töihin asettumahan; sota huolena lie urohilla
Kaikilla, ja minull' yli kaikkein Iliolaisten.

(Runokalenterista Weteranen 1858).

Konstantin Schröder.

Kirkkoherran poika Uukuniemeltä, syntynyt 1808, tuli yliopistoon 1826, wihittiin papiksi 1834 ja määrättiin kirkkoherraksi Walkiasaareen Inkerinmaalla 1837.

On toimittanut Suomen Julkisia Sanomia wuosina 1857, 58. Hänen runoelmiansa sekä suorasanaisia kirjaelmiaan löytyy Wiipurin Sanansaattajassa, Lönnrot'in Mehiläisessä, Maamiehen Ystäwässä, Kanawassa ja Suomettaressa nimimerkeillä —n —r. ja Lieto.

Wait!

Wait! Hän nukkuu. — Hiljaan hento
Wyöryy tuolla tähtein lento. —
Iltatuuli, tuuwita!
Lumo-uniin uuwuta!
Wait, wait, wait!

Wait! Hän nukkuu wiihtynynnä. —
Ruusu kulta, kiihtynynnä
Höystehajus hajota,
Wienoon sulos wajota!
Wait, wait, wait!

Wait! Hän nukkuu, Hymmi hellä,
Ikäwöitty ikuisella

Kaiholla. Oi, lewossa
Nuku, rakas rauhassa!,
Wait, wait, wait!

(Kanawa 1845).

Usko, toiwo itkeissäsi.

Älä itke, isä parka,
Waikka kuolon enkel' arka
Tempas poikas talostas!
Älä itke, äiti rukka,
Waikka ilos, onnes kukka
Hautaan waipui helmastas!
Katala! sun surus, waiwas
Palkitseepi tuolla taiwas —
Usko, toiwo itkeissäs!

(Maamiehen Ystäwä 1845).

Muistokirjaan.

Ajan wirta wieree,
Waahtoo waiheista,
Nautintomme nielee,
Kuohuu kaihoista.
Ystäwyys waan woittaa
Kaihon katkeran,
Mieleen mustaan koittaa
Muiston makean.

(Maamiehen Ystäwä 1845).

Kristiina Maria.

Yli ajan toiwon tähti loistaa,
Sehän surun sumun selittää!
Wallin.

Usein tarjoo kaiho kättään
Täällä tuonen majassa,
Itku huuhtoo hautamättään —
Rakas, oot nyt rauhassa!
Isän kotoon, tähtitaloon
Sielus riensi sumusta,
Lensi taiwaan lumowaloon
Unhomaamme udusta.

Nero, nöyryys, tunto sywä,
Siweys ja suloisuus,
Into hywään puhdas, pyhä,
Naisen ihme-ihanuus
Hento, hellä waimollisuus
Silmissäsi säteili,
Wirhetöinkin wiattomuus
Koko olos kaunisti.

Wainaa! wielä eläissäsi
Ilon iteet kukoistit;
Mutta hautaan menthäsi
Kuiwuneina karisit.
Kukkasia kylwää kaiho
Sururaidan siimekseen.
Kyyneleistä kaswaa laiho
Toiwon täydellisyyteen.

Omaisensa, murhe miksi?
Hillitkäätte huolenne!

„Älä itke!" sanoi siksi
Wapahtaja. Mielenne
Lohdutuksen lupaamille
Uskowina awatkaa;
Yhdistyshän uskowille
Suodaan. Siis jo toiwokaa!

Awionsa, älä itke!
Taiwas otti omansa.
Isä, äiti, älä itke!
Autuas on jo osansa.
Orpo, weljet, siskot, suku,
Kyyneleenne kuiwatkaa!
Rauhan palmu, riemun puku
Kirkastetun kaunistaa.

Tuolla sädesatamassa
Rauhoitettu riemuitsee,
Lewon maassa loistawassa
Enkelinä iloitsee;
Ikäwöitse ijäisyyteen
Huolessasi, helleys!
Ikuiseenkin yhteyteen
Yksinäisnä, ystäwyys!

(Sanansaattajassa 1840).

Illalla.

Tässä istun ihastunna
Tyynessä nyt tarhassani;
Henkäellen hajuisesti
Ilmat hellii hekkumalla.

Näinhän äsken järwet, metsät
Kowan kuolon jähmehessä;
Rinnassani talwen tuiskut,
Roudan kylmän, tylyn tunsin.

Katso! walkohelpeet hennot
Päähäni nyt putoawat;
Taasko tuli talwen tuisku,
Lankeaako puusta lunta?

Eipä ole tuisku tuima,
Huomaitsen ma iloisena:
Hielimöitä hajuisia
Kewät sataa sylihini.

Lumous mi ihmeellinen!
Talwi koitui kukkasiksi,
Lumi muuttui hielimöiksi,
Sydän suli lempeiseksi!

(Kanawa 1846).

Jaakop Fredrikki Lagerwall.

Syntynyt 1787, taisteli 1808 ala-upseerina Karjalan jääkäriwäessä, palweli sitten Wiipurin tarkk'ampujapataljonassa, josta erosi 1827 ja eli sitten maanwiljelijänä Wiipurin läänissä; kuoli 1865.

On Suomeksi kirjoittanut näytelmät Ruunulinna (mukaelma Shakespearen Macbeth'ista) 1834, ja Tuhkapöperö, Kaini, Joseppi sekä Juditi 1847. Paitsi näitä wielä pari pienempää runoelmaa Lönnrot'in Mehiläisessä 1839 ja Kanawassa 1846 ja suuremman runoelman Satu Sallisesta 1831.

Ruunulinna.

Ensimäinen tapaus.

(Himohirrellä, mäellä liki Kurkijoen howia.)

Ensimäinen kohtaus.

Mammotar, Waiwiatar ja Kiwutar,
Lemmes ja Luonnotar.

Kiwutar.

Missä näemme toinen toista?

Mammotar.

Siellä missä leimu loistaa
Missä ukko jyrisee,
Että ilma tärisee

Kiwutar.

Taikka synkässä salossa,
Taikka Pohjolan talossa.

Waiwiatar.

Meitä tuopi pohjatuuli,
Meitä kaakko kannattaapi,
Lähettääpi länsituuli,
Surwoaa suwinen tuuli,
Koillinenkin koidattaapi,
Wesimyrsky myödittääpi.

Kiwutar.

Myrsky meitä myödittääpi,
Tuuli tuima tuudittaapi,
Wiepi Wirosta Kyröhön,
Kyröstä Wirohon wiepi,
Aawasaksast' Aunuksehen,
Alamaahan Aunuksesta,
Luota ilkeän Iharin,
Luokse Imatran ihanan,
Kautta karkean Kalarin.

Mammotar.

Ennen kuin me ennätämme
Niitä saloja sanella,
Niitä nimiä nimetä,
Kunne kulkea tahomme,
Ajatukset aiwoissamme
Jääwät jäljell' jälkiämme.

(Kuuluu huutoa ulkoa, jota ei woi selittää ja he warustauwat
piettelemään Ruunulinnaa).

Kiwutar.

Jo mie tulen, tuttusein,
Kuljen kutsuin, kummisein,
Wiettelemään wiisasta,
Yllyttämään ylpeetä,
Yliwaltaa waatimaan.
Sana kansan kadottaa,
Sana sankarin satuttaa,
Niin myös wiisaan willittää.
Kewätpäiwäll' pälwelle,
Walo auringon aholle
Saattaa käärmeen kätköstään,
Madon maasta maattuaan.
Niin myös ylpeys yllyttää,
Näyttäin konnall' korkeutta.
Lennän kannall' pilwen tuon,
Jossa onnen hälle suon.
Asettaudun aidallen,
Panettaudun taijallen;
Ensin sanon sankariks,
Sitten kutsun kuninkaaks,
Majesteetiks mainitsen,
Ruunattawaks ruhtinaks.
Jos minust' itsens kawahtaa,
Kyll' waimons hänen tawoittaa.

Luonnotar.

Minkätähden mielessänne
Ja myös aina kielessänne
Pysyy petos, yllytykset,
Wiattoman willitykset?

Kiwutar.

(Ei ole kuulewinaan Luonnottaren sanoja).

Emäntä kyllä ennättää,
Kohta sen tuuli lennättää,
Täyttämään tätä työtäni;
Kun waan höplitän wyötäni.

(Höplittää wyötään; ukkosen jyrinää ja tulta).

Kuulen kummini lennosta,
Mitä hän mielii ennustaa.

(Lemmes ja Luonnotar eroawat seurasta).

Muut (yksi-äänisesti).

Pane mustaan walkeaa,
Nokeen sekoita kalkkia,
Lunta hiilillä hiwuta,
Nokea liidulla kihnuta,
Waria jäällä jäähdytä,
Wilua tulella lämmitä.

(Lietsowat paljetta).

Liehtokaam', kiehtokaam',
Painakaamme paljetta,
Watustakaam' waletta,
Nostakaamme painumaan,
Painakaamme nousemaan,
Liehtokaam, kiehtokaam!

Juhana Fredrikki Granlund.

Syntynyt Porissa w. 1809, josta kuitenkin wielä samana wuonna muutti äitinsä kanssa Wesilahden pitäjään. Kotipitäjässään olewaa Ahlman'in koulua käytyänsä meni hän 1824 Turkuun puotipojaksi. Myöhemmin konttoristan ja ruukinjohtajan wirkaan kohottuaan, osti hän w. 1856 Frenckell'in kirjapainon Turussa, jonka isäntänä wieläkin elää.

Hänen runoelmiansa ilmestyiwät ensimäiset pienenä wihkona, nimellä „Muutamia käännöksiä Bellman'in lauluista" 1837. Sitten on niitä ilmestynyt wälistä sanomalehdissä, wälistä hänen toimittamissa pienissä laulukirjoissa.

Juoppo-Jörsistä walituslaulu.

(Bellman'in mukaan.)

Nyt surussani
Wioliani
Sormilla soitan näin: pling, plang.
Pöydät ja pannut,
Pullot ja kannut
Rikki ja nurin päin. Kling, klang.
Krouwin owi auki selällänsä,
Hengetönnä Jörssi kyljellänsä
Lattialla pullo wieressänsä,
Klingeli, plingeli, klingeli, plang.

Woi sentään tätä,
Tuskaa ja hätää!
Mistä nyt ryypyn saan? pling, plang.
Seinässä riippuu
Torwi ja piippu;
Wiinaa ei löydy waan. Kling, klang.
Pillit, sarwet, wiolit ja räikät
Orwoiksi ne seinään roikkuun jäiwät,
Kun nyt loppui Jörssi raukan päiwät.
Klingeli, plingeli, klingeli, plang.

Kolkutan wielä:
Onkohan siellä
Yhtäkään henkee? — Hei! — Pling, plang.
Ei ketään ole,
Ei ketään tule!
Myrkkykö kaikki wei! Kling, klang.
Pois on olut juosnut tynnyristä,
Wiinat, sahdit maahan lekkeristä,
Kas, se wasta sydäntäni pistää!
Klingeli, plingeli, klingeli plang.

Nyt kiusallakin
Päähäni lakin
Lasken ja lähden pois. Pling, plang.
Wiinaa en maista,
En edes haista,
En, waikka kuka tois! Kling, klang.
Kuolo kulta on jo ystäwäni,
Jörssi wainajaa on ikäwäni,
Perässänsä lähden mielelläni!
Klingeli, plingeli, klingeli, plang.
(Muutam. käänn. Bellman'in lauluista 1837).

Wipperän Ullalle.

(Bellman'in mukaan.)

Pamppu soittaa torwellansa,
Tyttö kaunis riemussansa
Tansailla löyhyttää.
Katsos kuinka Pamppu tässä
Kyöstin kanssa juo ja mässää,
Päätänsä löylyttää.
Hurraa! Kas, Ulla tanssaa
Loistawissa waatteissansa!
Walkosia kinttujansa
Katsokaas!
Ne wälkkyiwät jo taas.

Torwen ääni raikkuwainen,
Laulu kaunis kaikuwainen
Kestissä hauskuuttaa.
Katsos, tuossa Ulla kukka,
Punakenkä, walkosukka,
Noin käypi sipsuttaa.
Hurraa! Kas hamettansa
Liehumassa lennossansa!
Katsos kuinka Pamppu kanssa
Kurkistaa
Ja wahtaa nurkista!

Soita torwee peijakasta
Aikalailla akkunasta!
Nyt tulee wähittäin
Kreiwejä ja paroneita,
Trakuunoita, husaareita,

Taas juomaan tänne näin.
Hurraa! Kas Ullan iloo!
Katsos tupsupäitten tuloo!
Nytpä wasta hauska elo
Aljetaan!
Hei, Pamppu, soita waan!

Torwi soi, ja pauhinalla
Juowuksissa pöydän alla
Kilwassa kontataan.
Ulla kukka koreana,
Joka päiwä morsiana,
Huhtoopi mennä waan.
Hurraa! Hän laulullansa,
Hauskuuttaapi wieraitansa.
Pyöräpäänä niiden kanssa
Ryömimään
Ja ma'ata tänne jään!

(Samasta kirjasta).

Punssipullon kuolemasta.

(Laulettawa kun täysi punssipullo särkyy.)

Mull' oli pullo,
Kaunis kuin kulta,
Kirkas kuin tähti ja täysi kuin kuu.
Surma sen sulloi
Murskaksi multa;
Nyt wes' on silmissä, irwissä suu.

Woi! sydän parka
Kuinka se tykkii,

Kuinka se paisuu ja rinnassa lyö;
Kuinka se arka
Nääntyen nytkii,
Kun hänen aarteensa kuolema syö.

Hui! raju surma,
Tunnoton, jolkka,
Surkeesti pulloni sormissas soi.
Ryöwäri julma!
Jälkes on kolkka,
Työs surun suurimman rintaani toi.
Riemuni kuoli!
Kuolla nyt tahdon,
Pulloni wierehen hautani suon.
Siellä en huoli
Muusta, jos wahdon
Wielä sen pirstoista saan, niin sen juon!

(Ensik. pain. 1861).

Juomalaulu.

Ei maljasta maisteta ma'aten —
Pois torkka ja aukaise suus!
Salutem et prosperitatem!
Juo wirkuksi kieles ja luus!
Et riemua rinnassas huomaa,
Jos waan lasin huulilles tuot,
Ja siitä kuin kärpänen juot
Noin kaunista juomaa.

Jos nyökkäisit, weikkoseni, mulle
Ja tietäisit tehtäwän työs,

Salutem niin sanoisin sulle
Et prosperitatem-kin myös.
Jo käteni nousnunna olis
Ja suuhuni lasia tois,
Ja kurkkuni nielis ja jois
Ja soiwaksi tulis.

Noh! tartu nyt lasiis ja täytä
Niin sulasti suutas kuin woit,
Ja kaikille yllyksi näytä
Se juoma, min juodakses toit;
Ja kirkkaise sitten: Salutem
Et prosperitatem! ett' soi,
Ja niin kukin juo, minkä woi,
„Sun muistoas!" huuten.

Salutem! — Se kaikille olkoon,
Et prosperitatem! mut tuo
Sen osaksi parhaiten tulkoon,
Ken lasinsa tyhjäksi juo.
Noh, suuhun tuo wiimeinen tilkka!
Jos hiukkakin jäljelle jää,
Niin semmoinen warpusen pää
On nauru ja pilkka.

(Ensik. pain. 1861).

Kewät.

Tou'on aika lähenee,
Kylmät hallat wähenee,
Päiwä kirkkahasti
Paistaa, ihanasti

Korkealta
Taiwahalta,
Siintäwältä, loistawalta.
Wirta wilpas wieriää,
Järwen laine kieriää
Hiljaksellen rantaan,
Pois katoopi santaan.
Koiwut, haawat
Lehden saawat,
Tuomet, raidat kukoistawat.
Pensaat ja puut,
Niityt ja ha'at,
Laksot ja muut
Ruohoiset maat
Kaunistuwat ihanaksi.
Saaret, mantereet,
Luodot, tantereet
Muuttui taas jo tuttawaksi.
Kukkula ja suo,
Kaikkityyni tuo
Hauskuutensa tullessaan.

Pienet linnut wisertää,
Pyyt ne puissa wiheltää,
Teeret kukertawat.
Kumppaninsa saawat
Pikkuisetkin
Lintusetkin,
Itse pienet perhosetkin.
Sorsat ruo'istohon ui,
Kyttä maahan kumartui,
Rastas laulaa puussa.

Äijä lahden suussa
Ruuhessansa
Werkostansa
Päästeleepi saalistansa.
Tuohen ja muun
Astian tuo
Ympäri puun
Lapset ja juo
Mahlajaansa naureskellen.
Sitten menemään
Leikittelemään
Luikaten ja lauleskellen;
Kiekot kieppumaan,
Pallot paukkumaan,
Mailallansa kukin lyö.

Paimentorwi paikoin soi,
Äijä laitumelta toi
Toukopellollensa
Pari-hewosensa.
Lapset kanssa
Lampaissansa
Soittelewat huilujansa.
Nuori kansa tuomistoon,
Maahan istui ruohistoon;
Naiset kukkasista
Kaikenmuotoisista
Wäänsi waulat,
Suuret paulat
Kaunistamaan päät ja kaulat.
Niin kewät tuo
Riemuja waan,

Uudeksi luo
Luonnon ja maan
Hauskuudeksi sydämelle.
Laihot Toukokuun,
Kaswut maan ja puun
Muistuttawat ihmiselle
Uutta elantoo,
Uutta olentoo,
Uutta eloo elämään.

(Ensik. pain. 1845).

Kanteleen soittaja.

Lännen ruskokukkasihin
Päiwä kirkas nukkuu,
Lintuparwen wisertäissä
Käki puussa kukkuu.

Lahti laski lewollensa
Eikä wärähdäkään,
Eikä edes haawan lehti
Puussa wälähdäkään.

Metsä wastaa iloisesti
Kanteleni ääneen,
Sinne sanoi kanteleni
Huokausten jääneen.

Nouse, länsituulinen, ja
Perhosena lennä,
Ett'ei kanteleni suru
Metsään saisi mennä!

Lennätä se kullalleni
Kauas metsän taahan,
Yli suon ja yli järwen
Toiseen takamaahan!

Kuiskuta se hiljaa hälle
Terweisiksi multa,
Että tulis iloiseksi
Surewainen kulta!

Soi nyt, kulta kanteleni,
Kohta tuuli herää,
Soi, ja sitten polwilleni
Nuku täksi erää!

(Ensik. pain. 1848).

Pietari Makkonen.

Syntynyt 1785 Hanhijärwen talossa Kerimäen pitäjää. Ol warakas ja kunnioitettu talon-isäntä. Hywin harras kirjanluwulle Kirjoitti ensimäisen runonsa wasta 50-wuotisna, kuoli 1858.

Hänen runoelmiansa löytyy Lönnrot'in Mehiläisessä 1839, Ou lun Wiikkosanomissa 1840 ja Suomettaressa 1850, kalenterissa Necke 1845 ja erikseen painettuna.

Ilolaulu Suomen kielen kaswannasta.

Missä synty Suomen neito,
Kussa kaswoi kainu lapsi?
Mist' on oppinsa otellut,
Saanunna sanat mokomat,
Kun ei kielensä keralla
Sallittu salissa olla,
Eikä oppihin otettu,
Neuwon alle annettuna?
Siitä ei sinä ikänä
Tullut suurillen tutuksi,
Eikä päässyt päiwinänsä
Ylimäisten ystäwäksi.
Kulki köyhissä kylissä,
Matalaisissa majoissa,
Talonpoikien tuwissa,
Kyntömiesten kartanoissa.

Jos kerran käwi howissa,
Ei siihen sisälle pääsnyt,
Saipa käydä kartanolla,
Seinäwierissä wäristä
Niinkuin köyhä kerjäläinen,
Owen suussa orpolapsi.
Ei suwainneet suuret kielet,
Wallan kielet werraksensa,
Eikä antaneet apua
Orpolapsellen opiksi.

Muoto murheesta häneltä
Tuli aiwan turmiolle;
Nuttu päällä nukkawieru,
Warsin wanhasta sarasta.
Tuntui tuhmalle sanoilta,
Yksinkertainen opilta.

Tuostapa herrat Helsingissä
Katsoiwat kalun tulewan,
Alkoi tuota armahdella
Rowessorit ja rowastit,
Siihen tohtorit totiset,
Lääkäritkin liitteleikse,
Assessorit armahtiwat,
Maisteritki mainittawat.
Siitä syntyi suuri seura,
Kirjaseura kiitettäwä,
Joka alkaapi aluksi
Opetella orpolasta,
Silmät siiwosi liasta,
Kaulan karstasta puhisti,

Korwat kanssa kaunihisti
Kultaketjuilla koristi;
Wartalon waleli wielä
Saipualla walkeaksi;
Hapset harjasi hywäksi,
Kaharaksi kaikkityyni;
Rinnat kaunisti kukilla,
Parahilla palmupuusta;
Pani paidan palttinaisen,
Liinan walkoisen, walitun.
Kaapu on käyty Karjalasta,
Röijy saatuna Sawosta,
Kengät on Kemistä tuotu,
Sukat kanssa Kainun maasta.
Panit kouluhun kotona,
Alle oppinsa asetit:
Yksi saatteli sanoja,
Toinen neuwoi nuottiloita.

Tuosta kaswoi kaunis neito,
Suomen ympynen yleni.
Suu on kuin sulalla tehty,
Huulilta hunaja hiiluu;
Kaswot kaunihit, koreat,
Ruskeat kuin ruusukukka;
Silmät on sininnäköiset,
Lemmenlehtenä leweät;
Luonnossa ilo ihana,
Rakkautta rinta täyunä.

Jo nyt saattaapi salissa,
Kammarissa kaunihissa

Seista suurien seassa.
Kirjat kaunihit kädessä,
Laulelecpi lemmen wirttä,
Niinkuin lintunen lehossa,
Toukomettinen metässä.
Jopa wertoja wetääpi
Ruotsin kuulun ryökinöille.
Tuota herrat Helsingissä
Kaikki katsowat ilolla,
Herrat nuoret, naimattomat
Kilwan kihlata kokewat.

(Kalenterista Necken 1845).

Laulajan alkusanat.

Halu mulle huolta antoi,
Luonto lauloa lupasi,
Ruweta runon sanoille,
Wäinämöisen wärssylöille,
Jos waan kylläksi kynäni,
Sulkani sanoja saisi
Eikä wierisi wioille,
Teille wäärille wetäyisi.

Woi! jos wanha Wäinämöinen,
Ukko nousisi unesta,
Aukaiseis sanaisen arkun,
Josta juoksisi jokena,
Wirret wirtana waluisi,
Sarwipäisinä sanoina,
Luontewina lausehina!

Mielikki, metsän emäntä,
Metsän kukka kultarinta,
Kasta siipesi simassa,
Sulkasi sulassa me'essä,
Jolla wirteni wirutan,
Kastelen sanani kaikki,
Että maistuisi mesille,
Hunajalle höyryäisi,
Oisi iltamme ilona,
Suomen kansan suosiona.
(Käsikirjoituksena Kirj. Seuralla).

Wiinasta.

Wielä wirkan, wiina, sulle,
Puhelen, putellijuoma,
Kun olet tullut kuuluisaksi,
Aiwan arwohon ylennyt,
Mieliwieraaksi monelle,
Kansan kaiken ystäwäksi,
Warsin waiwasta wähästä
Aiwan ilman ansiotta.
Kyll' olet kaunis katsannolta,
Aiwan loistawa lasissa,
Waan on myrkky mielessäsi
Niinkuin käärmehen kawalan;
Annat suuta surmallista
Juuri Juuttahan tawalla.
Waikka kautta kaulawarren
Alas watsahan waluupi,
Kohta päähän korkeneepi,

Asti aiwoihin ajaiksen,
Wiepi mielen miehen päästä,
Tunnon tuhmaksi tekeepi,
Wiepi köyhän kunniankin,
Alentaapi arwon kaiken.
Wiet sä riistan rikkahilta,
Tawaran talonpojalta,
Otat puodit porwarilta,
Lastinensa kauppalaiwat.
Wielä rohkenet ruweta,
Mennä korkeiden kotihin,
Miesten parwehen parasten;
Jotk' ennen werassa wälkkyi,
Saatat sarkawaattehisin.

Woi sinua, wiina parka,
Minkä tiedät tehnehesi:
Teit nyt tuommoisen tarinan,
Kumman aiwan kuuluisimman,
Kun saatoit oman emosi
Oman waltawanhempasi
Istumaan ikänsä kaiken
Warsin wankihuonehessa,
Hiirten surmana surussa
Pyyräsilmäin pyydyksenä,
Poikansa pahoista töistä,
Oman lapsen laitoksista.
Woi sinua, pannu parka!
Minkä kannoit kohdussasi,
Itselles ikuisen waiwan!
Olit kyllä oiwa muori,
Hywin taitawa talossa;

Et ollut suuna, etkä päänä,
Etkä petona pereessä,
Waikk' oot wangittu kowasti,
Aiwan ahtaassa tilassa,
Poskillas pahuuden merkki,
Tehty kruunun tämppelillä.
Wiina wielä walloillansa,
Poikasi pahoilla töillä,
Onpi syynä surmatöihin,
Aiwan warkahan apuna,
Wäärän toistajan toweri.
Ei ole sitä sijoa,
Eikä ainoista asiita,
Kuhun ei kätensä käyne,
Eikä sormensa sopine.

(Käsikirjoituksena Kirj. Seuralla).

Olli Kymäläinen.

Syntynyt 1790 Heinäweden kappelissa. Oli kauan aikaa myl-
ärinä, mutta asettui loppu-ijällään mökkiin asumaan, kuoli 1855.
Hänen runoelmiansa löytyy Sanansaattajassa 1840, Kalenterissa
Necken 1845 ja Maamiehen Ystäwässä 1848.

Kiitos Luojalle
hywästä wuoden tulosta.

Laulan riemusta runoja
Ihanan ajan ilosta.
Mutta kuinka Sulle, suuri
Luojani, Isä ihana,
Minä taidan mitätöinnä
Sanat uhriksi sanella,
Kiitoswirttä weisaella
Tästä wuodesta hywästä,
Kauniista kesän tulosta,
Jonk' on suonut suuri Luoja
Meidän ihmisten iloksi,
Meidän waiwasten waraksi.

Kerran kun kesäksi lähti,
Taittoi talwelta purimet,
Pakkaselta paksut niskat.

Itse ilmakin ihastui,
Lämmin läihkyi taiwahasta,
Aurinko paistoi waristi.
Lumet lähti, maat suliwat,
Wirrat aukesi äkisti;
Eipä wiikon wiipynynnä,
Tuskin wiipyi wiikkokautta,
Metsä kun puki pukunsa,
Weti werkawaattehensa,
Silkkimanttelin siwalsi.
Niitty oli neito nuori
Kaunistettu kukkasilla.
Kaikki karja laitumella
Iloitseepi itseksensä,
Että Herra heitä auttoi,
Heitä wankeja wapahti
Elämälle entiselle,
Ihanalle, iloiselle.
Kaikki karjakin wedestä,
Kalat nousi katsomahan
Kesän kaunista tuloa.
Teiret kuusissa kukersi,
Kotkat katsoi kallioilta,
Pienet linnut pensahissa,
Kaikki istuiwat ilossa,
Wisertiwät wirsiänsä
Luojallensa kunniaksi.

Itsekin talon isäntä,
Talonpoika taitawainen,
Arweleepi aikojansa,
Kyseleepi kyntömiestä,

Alkajaapi aurojansa,
Kyntöwärkkiä kyhätä.
Itse niin talon isäntä
Kylwi sitten siemenensä,
Ahot ensin, maat perästä.
Itsekin Isä Jumala
Siihenpä antoi apua,
Kaunihimman kastehensa,
Että lämpimen lähetti.
Itse aurinko ilosta
Paistoi paljo lämpimemmin
Kuin on muinoin monna wuonna,
Että kaswoi kaikki paikat,
Kaikki kuiwat kankahatkin,
Kaikki kallion kolotkin,
Wuoren rotkot ruohokkaiksi;
Kaikki kukkaset kedolla,
Kaikki niityt notkomailla,
Laihot laaksoissa iloitsit
Kaswantoa kaunihinta.
Ei nyt halla haaskannunna
Eikä ruoste raiskannunna,
Waan kun kaikki kaswanunna
Täysinäisnä tähkäpäänä,
Antoi Herra taas apunsa,
Itse ilmansa asetti,
Että ihmiset ilolla
Niitä kyllä niittelewät;
Että kykkyjä kylillä
On ja aumoja ahoilla,
Pieleksiä pellon päässä.
Sitä ei ole sisarta,

Ei sitä emosen lasta,
Joka saattaisi sanoa
Ruokapuolen puuttehesta,
Waikka niit' on warsin harwat,
Joilla tapana talossa
Kiitoswirttä weisaella.
Kaikki kukkaset kedolla,
Kaikki päänsä kallistawat
Luojallensa kunniaksi.
Miks ei mekin ihmisraukat
Saata suullamme sanoa,
Luojan töitä tutkistella;
Kosk' on Luoja meidät luonut,
Luonut luontokappaleita
Muita wielä wiisaammaksi,
Kielen antanut puhua,
Että järjen ymmärrellä!

(Sanansaattajasta 1840).

Punkaharjusta.

Oli kerran miestä kolme,
Jotka sattuiwat Sawosta
Kulkemahan kuuluisahan,
Haluisehen Helsinkihin.
Tuunan salmehen tuliwat,
Joss' on saari salmen suussa,
Wirstan tolppa toistajana.
Yli salmen saatettihin
Sille puolen Punkaharjun.

Astuwat ylämäkehen,
Käänteleiwät, katseleiwat,
Istuwat, ajattelewat;
Kuuntelewat kukkumista,
Kesälinnun laulamista,
Kuinka siinä linnut lauloi,
Linnut lauloi, metsä soitti.
Antoi aurinko ilonsa,
Päiwä paistoi pitkin nientä;
Siitä koko luonto liikkui,
Ilma silmissä iloitsi,
Ilahutti ihmiskunnan.

Kaikki näitä katsellessa,
Läikkywiä lähtehiä,
Järwen, lahden lainehia,
Kerran wielä keskenänsä
Miehet mielestä hywästä
Puhelewat puolestansa:
„Kun ois tässä kukkasia,
Lehtipuita lempehiä,
Oksakaan omenapuuta,
Oisipa osa hyweä
Paratiisin maan paria,
Aatamin asuntomaata!"

Tuosta kärryihin käwiwät,
Rupesiwat rattahille:
Ratas wieri tietä myöten,
Aatos Luojan töitä myöten.
Ajoit siltoa sinistä
Sekä harjua haluista,

Joss' on puista portti tehty,
Katuwarret kaunistettu.
Tämä silta on silloin tehty,
Kun on kuu kokohon pantu,
Kun on aurinko alettu,
Laskettuna maan perustus.
Wiel' ei waiwu wuoliaiset,
Eikä arkut alta murru!

(Kalenterista Necken 1845).

Pentti Lyytinen.

Syntynyt Suonenjoella 1783, tuli 24 wuoden wanhana kotiwäwyksi Toholahden keskiewaritaloon, jossa on nyt jo 54 wuotta toimittanut keskiewarin wirkaa. Nuorempana on hän myöskin ollut lautamiehenä ja kuudennusmiehenä.

Hänen runoelmiansa löytyy Sanansaattajassa 1841, ja useammissa wuosikerroissa Maamiehen Ystäwää sekä Suometarta.

Keskiewarin wirasta.

Jos on wiljoa wirassa,
Jos on myötä myntiäkin,
Niin on piikit pistäwäiset,
Wiran wieressä wihaiset.
Keisarill' on kelpolailla
Kunniata kuuluisata,
Waan on harmi hartioilla
Walwottaissa waltikasta.
Samoin sattuupi Sawossa:
Wireätkin wirkamiehet
Saawat harmista haleta,
Kun ei jaksa jaaritella,
Kiirehesti kirjoitella.

Kaikk' on kestikiewaritkin
Joukon paljon palwelijat;
Saawat walwoa warahin,
Juosta juuri joutuisasti
Yöt ja päiwät pääksytysten;
Saapi siinä saappahatkin
Kujasilla kunnon kyydin,
Winkaiseepi wirsut wielä
Kipeästi kiirehessä.
Yksi huutaa halikkata,
Toinen woita woiwottaapi,
Yksi toiwoopi totia,
Toinen tahtois punssipullon,
Joku kaipaa kahwiakin,
Toinen wettäkin wetäisi,
Winkaiseepa wiinoakin,
Joka tuiskusta tuleepi.

Rustaa sitten ruokapöytä,
Kanna siihen kaikellaista:
Siihen sowita sinapit,
Siihen pienet pippuritki.
Kun on iltanen ihossa,
Kun on ruumis ruokittuna,
Laita sitten siistit sängyt,
Kiidätäpäs kirppuryyppy.
Jätä sitten jäähywäiset,
Astupas ulos owesta,
Yritäpäs yöksi mennä
Lepäämään leposijallen:
Kohta paukkuupi pihalla,
Heliseepi herran kello!

Nousepas ylös nopeesti,
Joudu, ukko, taas uralle,
Piitä pitkin askelehin,
Ala taaskin ammattisi:
Pane pöydälle pötyä,
Toimitapas toiset sängyt,
Jos he yöksi yötyneepi.
Ain' on pelko peittehenä,
Maatessakin manttelina.

Annas sitten aamun tulla, —
Emäntä ensin käsihin:
Kanna ensin kahwikuppi,
Sitten laittele lökärit,
Siihen sowita sokerit,
Siihen ruskeat rusinat,
Siihen katsele kanelit,
Siihen kaikki kaunistukset.
Rohdotapas roppiryypyt,
Wielä pienet piiskapiiput;
Wyötä sitten wyöllä kiinni,
Mit' on pantuna pesähän.
Waljastapa walmihiksi
Kyllä kymmenen hewosta,
Pidä wärkkisi wireillä.
Jos et äkkiä älyä,
Aiwan joudu juoksemalla,
Kyllä tukka tuiskuaapi
Herran kourissa kowissa!

(Mustik. ja Mans. II 1860).

Aikain muuttuwaisuudesta.

Ajat aina muuttelekſen,
Sekä wuodet wäistelekſen,
Niinkuin Salomo ſanoopi.
Koko luonnon waltakunta
Ain' on muutosten alainen.
Aika aſettaa aſiat,
Aika laitkin laitteleepi,
Aika muuttaapi monarkit,
Waltakunnat waihteleepi.
Aika linnat liitteleepi,
Aika wallit wahwistaapi,
Myöskin muuttaapi muruikſi.
Aika kaupungit kutoopi,
Aika poroks poltteleepi.
Aika ſytyttää ſodatkin,
Aika riidat ratkaiſeepi.
Aika kanſat kaswattaapi,
Aika mullaks muutteleepi.
Aika kaikki käänteleepi,
Kaikki paikat kallellenſa,
Maailmanki mahtinenſa
Muutteleepi mullin mallin.
Aik' on muuttanut minunkin,
Tieni monenmutkaiſekſi,
Kun olen elänyt ennen,
Waeltanut waiwan kansſa
Ylös ja alas mäkeä.
Aika antoi onnen mulle,
Antoi onnen aika käellä,
Aika antoi arwon mulle,

Aika arwoni alensi,
Kyllähän minäi kykenin
Nuotallen nuorempanani,
Waan nyt wanhana wapisen,
Woimatoinna woiwottelen.
Aika kummasti kuluupi,
Aikalaillansa ajelee,
Aika wiepi wuodet kaikki,
Aika wiikot wierettääpi.
Aika arwon ansaitseepi,
Aika kaikki kirjoittaapi,
Aika Amenin sanoopi.

(Mustik. ja Mansik. III 1861).

Juhana Bäckwall.

Talonpojan poika Kalajoen Haapajärweltä, syntynyt 1817, tul[i] yliopistoon 1839, wihittiin papiksi 1842, tuli kappalaiseksi Oulunsaloon 1855 ja Ouluun 1856, Kesälahden kirkkoherraksi 1865.

On toimittanut Oulun wiikkosanomia 1854—65 ja antanu[t] runoelmia sekä suorasanaisia kirjoituksia Lönnrot'in Mehiläiseen 184[0] sekä Maamiehen Ystäwään nimimerkillä —kw—. Suomentanut Topelius'en Luonnonkirjan.

Kukkanen.

Miks et luonut, luonnon Luoja,
Luonut mulle lentimiä,
Perhon siipiä suwainnut?
Jos sä, Luoja, oisit luonut,
Luonut lentimet minulle,
Siiwet perhosen suwainnut,
Lenteleisin, liiteleisin
Pitkin kauniita ketoja,
Pitkin pellon pientaretta;
Siellä aina ma olisin,
Kussa kedot kaunihimmat,
Kussa perhoset paraimmat.

Waanko loit mun, luonnon Luoja,
Jätit, antias Jumala,

Ilman olemaan ilotta?
Et sä luonut, luonnon Luoja,
Mua jättänyt, Jumala,
Ilman olemaan ilotta.
Loit mun lehtohon lemuksi,
Niityn hunajahajuksi,
Kaunistukseksi kedolle,
Pulskuudeksi pientarelle;
Loit mun, Luoja, perhosille
Ihanaiseksi iloksi,
Mettisille mielennäksi.
(Maamieh. Ystäw. 1844).

Pohjolan yö.

Kah! taaski taiwas hulmuaa
Jo Pohjan perällä.
Kah! walo wielä leimuaa
Nyt yönki keskellä.

On kuu ja tähdet kirkkahat,
Ne yöllä loistawat,
Ja rewontulet hohtawat,
Ne walon antawat.

Kuin päiwä, yöki synkeä
On niistä paistawa,
Tuo kirkas Pohjan pimeä
On kaunis näyttäwä.

Nyt juokse, juokse joutusaan,
Mun wirkku poroni,

Ja joudu, joudu nopeaan
Jo luokse neitoni!

(Maamieh. Yst. 1844).

Lauloi ennen laululaumat.

Lauloi ennen laululaumat,
Sulomielin soitteliwat
Äänellä helisewällä,
Kuminalla kultarinnan.
Lauloi puista, lauloi maista,
Lauloi luonnon laitoksista,
Lauloi päiwistä pahoista,
Lauloi päiwistä hywistä.
Lauloi ennen laululaumat,
Kultarinnat ruikutteli
Suomen suurilla saloilla,
Kaunihilla kankahilla,
Lauloi wierillä wesien,
Wetten päällä weisaeli
Ajalla suwen suloisen.
Soitot kaikui kankahille,
Laulut laksoihin leweni;
Tuot' oli korwain kaunis kuulla,
Sulo mielien mitellä.

Eipä nyt laula laulurinnat,
Kultarinnat kuikuttele,
Että laulu luonnon saisi,
Sulo soittoihin sopisi.

Halla on pannut laulun luonnon,
Kylmä laulajat lumonnut,
Pakkanen pojes ajanut;
Talwi jättänyt jälelle
Tiaset tirisemähän,
Warpuset walittamahan,
Harakat hakattamahan.

Kyll' on tuolla toisiaki
Lintuja lirisewiä,
Laulun soman laatijoita,
Oudon äänen antawia,
Tuolla siisteissä saleissa,
Kammareissa kaunihissa,
Hywin siewissä häkeissä.
Mutta ne lihawat linnut
Eiwät Suomea suloita:
Wieras on kieli, wieras mieli,
Eikä luonto laulujensa
Suomen luontohon sopiwa.
Siksi ne laulut laulajoiden
Eiwät kaiku kankahille,
Eiwät laksoihin lewene.

Kun kerran kewät tulisi,
Suwi luonnon lämmittäisi,
Saisi Suomikin sulonsa,
Isänmaammekin ilonsa,
Luonto loisi laulurinnat,
Luonto laulajat tekisi.
Suomen kieli, Suomen mieli
Loisi soittoja somia,

Jotka kauas kaikuisiwat
Oman Suomemme sulona,
Ilona, imantehena.

(Maamieh. Yst. 1845).

Frans Pietari Kemell.

Klaus Juhana Kemell'in weli, syntynyt 1817, tuli yliopistoon 1838, wihittiin papiksi 1842, oli melkein kaiken ikänsä apulaisena milloin missäkin Pohjanmaan pitäjissä ja kuoli wiimein kappalaisena Ala-Kiimingissä w. 1857.

On kirjoittanut koko joukon runoelmia Oulun Wiikkosanomiin 1840 ja 41 (nimimerkillä K—lli ja —ll.)

Pääskyselle.

Oi pääsky, lintu pienoinen,
Sä riemurinta kaunoinen!
Jo taasen riensit Pohjolaan,
Jo taasen löysit meidän maan.

Oi, tuttu mulle wanhastaan!
Sun ääntäs taas ma kuulla saan,
Noh, terwe, terwe tultuas,
Sä ystäwäni armias!

Sä kaunokieli, kultasuu!
Oi, kuinka laulus luonnistuu,
Kun lennät ilmass' liehuten
Ja riemuwirttä weisaten.

Min wuoksi, pääsky, Pohjolaan
Sä riennät? Oi! sä riennät waan
Sen kauneutta katsomaan,
Sen ihanuutt' imehtimään!

Sen saaret, salmet, laaksolot,
Sen kuusikot, sen koiwikot,
Sen kukkaset koreudessaan,
Et löynne, pääsky, wertojaan!

Sen taiwas ehtookullassaan,
Sen aamurusko loistossaan,
Ne toi sun, pääsky, Pohjolaan,
Ne sai sun tänne lentämään.

Sun Pohjolassa, herttainen,
On rakastella rauhainen;
Sun tääll' on lysti ollakses
Ja armas aikaellakses.

(Oulun W. sanomissa 1840).

Nuorukainen.

(Ruotsista.)

Tuulonen, poskillain joka liehuelet ja mun heität,
Oi, sano minnekä waan matkata mietiskelet,
Joutusa, kiiruhtawainen, tultuas rientäwä kohta,
Oi, sano, minnepä waan, minne pysähtywä oot?
Aaltoinen, joka purttani pientä kiikutat hiljaa,
Jos sua seuraisin, jospahan airoset mun
Tottelisit wetojasi ja myötäsi kulkisiwatten,

Wastaa, missäpä waan walkama löytywä ois?
Aatokset lukemattomat, powessain palawaiset,
Minnekä, oi sanokaa, ai'otte seisahtaa?
Aatokset, ylähäisen, puhtahan maailman lapset;
Minnekä juoksunne jää, missä on matkanne pää?

(Oulun W. sanomissa 1841).

Pietari Hannikainen.

Lautamiehen poika, syntynyt 1813 Säämingissä, tuli yliopistoon 1833, maamittarin apulaiseksi 1835, komissionimaamittariksi Wiipurin lääniin 1857 ja Uudenmaan lääniin 1866.

Toimittanut sanomalehtiä Kanawa 1845—7, Aamuruskо 1857—59, ja Suometar 1864. Suomentanut useammat näytelmät ja itse kirjoittanut näytelmän Silmänkääntäjä.

Laulun synty.

Kun Luoja linnut loi
Ja laululahjan soi,
Niin siitä riita nousi,
Ken laulun aloittaisi.

Jokainen toistahan
Kehoitti laulamaan;
Waan nuottia ei ollut,
Ei ken ois kirjoitellut.

Warispa walwoi yön
Ja teki suuren työn,
Jo wiimein waiwan kanssa
Sai äänen kulkustansa.

Sen kuullen korppi huus:
„Pidä kiinni kurja suus!
Se ansaitseepi naurun,
Waan multa kuulet laulun!"

Harakka korpillen
Nyt nauroi kuollaksseen,
Ja huusi: hurjat, miksi
Rupeette laulajiksi!"

Nyt lauloi leiwonen
Ja peippo kilwaten,
Ja kaikellaiset linnut
Merissä, maissa kiljuit.

Kun näin ol' laulaneet
Jo muut ja nauraneet,
Niin kyntörastas höllä
Se alkoi hyräellä.

Se wasta laulullen
Nyt kuului kaikillen,
Sen luo jokainen lensi,
Se mies ken pääsi ensin.

Jo yks ja toinen huus':
„Oi weikko mistä suus
On saanut moiset nuotit?
Sano, mistä sie ne tuotit?"

Hän heille wastas näin:
„Ne laulut, ystäwäin,

Mä kuulin kaikki teiltä,
Ne owat teidän kieltä."

„Kun taannoin lauloitte
Ja muille nauroitte,
Mä kuulin kaikki hiljaan
Ja kirjoitin sen kirjaan."

(Aamurusko 1857;
Toisin Saima 1844.)

Toiwo ja Rakkaus.

(Suomalaisen runon mukaan.)

Toiwo, taiwon lapsi ihanainen
Minun wietteli kotoa pois.
Halki maailmojen juoksulainen
Myötähänsä wei minua myös.
Milloin loisteli se aaltoloissa
Niinkuin auringon walo meressä,
Milloin näin sen kosken kuohuloissa,
Milloin taiwahan laella pilwilöissä.

Surkeus asui sydämessäni,
Kyyneleitä posket itkiwät;
Maailmat minulle silmissäni
Kaikki wierahalle näyttiwät.
Tyhjä, autio ja jäinen oli maakin,
Äänetön, peloittawainen mer'kin,
Kylmyyttä myös auringosta hohti,
Walo kuun minua murehdutti.

Löysinpä sinut, mun armahani,
Kaikki muuttuiwat samassa myös:

Itse me tulimme Kalewoiksi,
Tähtiwälkkeheksi katselumme wuos'.
Säteet auringon himoja toiwat,
Hempeyttä kuun walcisct loiwat,
Maat ja metsät hekkumaa sanoiwat,
Lempeyttä kukkaset muhoili,
Salot siintäwät suloa soiwat,
Ilokyyneliä kosket myös waloiwat,
Armautta tuuloset tuhoili,
Meren karit riemusta kohoili.

(Kanawa 1846).

Laulu

(Göthen mukaan.)

Sinua muistan, kun sulosti Koitar
Rusoittawi,
Sinua myös, kun lähtehessä Kuutar
Kumoittawi!
Kun tiellä tupruaa pölyinen pilwi,
Sinua nään,
Ja yösydännä kulkija kun hiipii
Yyö=yksinään!
Sun äänes kuulen, joet kun ruusustoissa
Lirisewät,
Sinua kuulen, tuuloset kun puissa
Asettuwat!
Oi armaiseni! Waikka oisit kussa,
Sun löytäisin;
Jos joutuisin merien taa, sinussa
Mä riippuisin!

(Kanawa 1845).

Kewäälle.

(Schiller.)

Sinua, nuorukainen,
Kewät, odottelen.
Iloinen kukkapaimen,
Tule jo nurmillen!

No tässähän sä meillä
Oletkin kaunoinen!
Ma riemusydämellä
Sinua kohtelen.

Muistatko kultoani?
Oi, muista kuitenkin,
Minua kuin hän lempi,
Ja lempii wieläkin.

Hänelle kukkasia
Sinulta pyytelin;
Mä pyydän nytki niitä,
Sinäpä annatkin.

Sinua nuorukainen,
Kewät, odottelen.
Iloinen kukkapaimen,
Tule jo nurmillen!

(Kanawa 1846).

Elämäni.

(Runeberg.)

Sota haudan reunalla,
Matka myrskyn aalloissa,
Kulku tietön, jäljetön,
Oi, se mun eloni on!

Toiwoi mieli matkaajan,
Silmät katsoi siintäwään:
Tuolla pilwen ruskossa,
Onpi toiwot toiwossa!

Tuoll' on ranta rauhainen,
Tuolla päiwä kultainen;
Tuuli purjeesen puhuu,
Laiwa siintäwään sujuu.

Sota haudan reunalla,
Matka myrskyn aalloissa,
Kulku tietön, jäljetön,
Oi, se mun eloni on!

Mistä tyynen löytänen,
Mistä rauhan muinoisen?
Miss' on toiwot kultaiset,
Saamattomat, ikuiset?

Laiwa liekkuu aalloissa,
Myrsky pauhaa ilmassa.
Oh! tuo pilwen ruskoinen
Wiel' on yhtä kaukainen!

(Kanawa 1846).

Mäen lasku.

Hei lystiä laskuu,
Meidän lasten mäen laskuu!
Kelkat huimasti kiitäwät,
Lumi tähtinä kiiluu,
Warwas kengästä hiiluu,
Ruusut poskille lentäwät.

Anna ihmisten kiittää
Heidän rautaista tietään,
Heidän höyrywaunujaan;
Siell' on koppelit pimeät,
Niiss' on laiskat ja wireät
Kaikki nukkumaisillaan.

Hei lystiä laskuu,
Meidän lasten mäen laskuu!
Eipä meill' oo huoltakaan!
Lumi tähtinä loistaa,
Toinen wiskelee toistaan,
Ei saa seista laiskakaan.

Katso pohjoinen tuulee,
Äiti kylmiwän luulee,
Huutaa: „Lapset, tulkaa pois!
Hei lystiä laskuu,
Meidän lasten mäen laskuu!
Täällä iltaan olla wois!

(Aamurusko 1857).

Antti Räty.

Syntynyt Pietarissa 1825, kuoli 1852 lasten-opettajana Nurmijärwellä.

Hänen runoelmiansa löytyy Gottlund'in Suomi-lehdessä 1847 ja Suomettaressa 1850. Muuten on niitä wielä erikseen painettuna kaksi wihkoa nimellä Lauluja Suomen neitosille 1850 ja Pieni Kanteletar 1853. Myöskin on hän suomentanut wihkon Hengellisiä wirsiä 1853, ynnä suuren joukon kirjoja, joista erittäin mainittawat nuot kansalle rakkaat Genowewa ja Roosa Tannenpurista.

Puro.

Hiljaan läpi laaksosen
Juoksee puro itsekseen;
Aaltoset pois lirittää,
Metsä noita pimittää.

Yhäti hän yksinään
Wieree wierenemistään;
Ei oo sillä kumppanii
Eikä yhtään towerii.

Wiimein tulee matkamies,
Wäsynyt jo kukaties;
Käypi istumaan sen luo,
Mielelläänki siitä juo.

Sitten aatteleepi tuo:
„Taiwaallinen isä, suo
Jotta elän hiljaisest',
Niinkuin tämä puro täss'!

Olkoon se waan onneni,
Kaikkein suurin arwoni,
Tehdä hywää salassa,
Elää hiljaisuudessa!"
(Gottlund'in Suomi 1847).

Aarre.

Muuan ukko makasi
Kuolinwuoteellansa;
Lapset luokseen kutsuupi,
Puhuin kuollessansa:

„Pellossamme ma'annee
Aarre sangen suuri;
Ken sen ylös kaiwanee,
Onpi rikas juuri".

Enempää ei sanonut,
Sillä puhe puuttui;
Ääni oli waiennut,
Mullaks ukko muuttui.

Tuskin oli haudassa
Heidän wanha isä,
Kun jo lapset pellossa
Penkoiwat hiessä.

Päiwät, yöt nyt kaiwettiin
Koko pellon maata;
Paikat kaikki raiwattiin,
Waan ei saatu aar'tta.

Lapset oli surussa,
Sanoit: „isä petti!
Aarrett' ei oo pellossa; —
Meillen tyhjän jätti!" —

„Niinpä Isä wainaamme
Emme saata luottaa;
Turhaan meni waiwamme,
Kaiwettiinpa suotta!"

Mutta — ensi suwena
Näkiwät he kumman;
Pelto kaswoi tuhona,
Saiwat aika summan.

Tästä wasta näkiwät,
Jotta oli totta;
Kuten maata kyntiwät,
Saiwat rikkautta.

(Gottlund'in Suomi 1847).

Paras Ystäwä.

Ystäwäin on ihanainen,
kaunokainen,
Hän on rakkain kaikista!

Ei oo maassa,
taiwahassa,
Ketään hänen kaltaista.

Hän on mulle uskollinen,
awullinen
Elämäni waiheissa;
Onpa wielä warallinen,
woimallinen,
Auttaa mua kaikissa.

Hänen kaswons on kuin tähti,
joka lähti
Tuolta puolen pilwien.
Se on mulle näyttäjänä,
käyttäjänä,
Aina taiwaan porttihin.

En siis huoli, jos mun täällä
surunsäällä,
Täytyy kärsii jotakin;
Ystäwäni uottaa tuolla,
Toissa puolla,
Auttaahan hän wiimeinkin.

Koska wiimein äänein waipuu,
henkein taipuu
Ystäwäni sylihin;
Hän mun saattaa
kuolon kautta
Taiwaallliseen salihin.

Jos sä tahdot, matkamiesi,
kukatiesi
Tietää Hänen nimeekin,
Niin on Jeesus
Natsarenus,
Joka uottaa sinunkin.
(Gottlund'in Suomi 1847).

Lempi.

Kun ma kuulin satakielen
Laulelewan ulkona,
Paikalla mun muuttui mielen',
Soisin olla lintuna.

Kun ma näen wainiolla
Lampaan wuonat iloissaan,
Niin mä soisin itse olla,
Elää, niinkuin hekin waan.

Mikäpäs mun mielein kaiwaa!
Mikä luontoin surettaa?
Lempi, se minua waiwaa
Ja mun mieltäin murhettaa.

Se se synnyttääpi suotta
Mulle monta surua;
Waan se armas myöskin tuottaa
Monenlaista iloa.
(Gottlund'in Suomi 1847).

Nuorelle Runottarelle.

Laula, laula lintuseni,
Pienoiseni, pääskyseni!
Kultasuu, hopeakieli,
Wisertele wirsiäsi,
Illoilla ikäwissäsi,
Aamulla ajan kuluksi,
Päiwillä huwiksi muillen,
Laskettele laulujasi,
Soittojas suloisimpia,
Runojas ruikuttamia!

Laula, laula, kultaseni,
Sirkuttele, sirkkuseni,
Wuosia wajenewia,
Päiwiä pyörähtäwiä,
Somasti soluisewia!

Pian pääset, pääskyseni,
Wuorostasi waiwoistasi,
Täällä wähän oltuasi;
Pian laulusi lopetat,
Ilowirtesi ihanat,
Koska waiwut, warpuseni,
Turpeesehen tuutumahan,
Nurmehen nukuttamahan.
Pian suusi sammaloittuu,
Kieles kuiwettuu kokohon,
Kun sa kauniist' kannetahan,
Ijäksi asetetahan,
Kankaasehen kaiwetahan,
Multahan mutistetahan.

Sydän kylmä kyyhkysellä,
Puuttuu ääni pulmusella —
Kun lepäjät leiwoseni
Kahden lautasen wälissä,
Kolmen kirween hakkoaman,
Neljän weitsen weistelemän,
Tuonen neitosen tuwassa,
Maassa Manalan majassa.
(Gottlund'in Suomi 1847).

Orwon kujerrus.

Mitäs laulan mie poloinen,
Minä kurja kujertelen,
Wiheljäinen wisertelen,
Walittelen waiwahinen;
Kun on surma suun owella,
Tuoni tuima toiwonani,
Kuolo kowa turwanani.

Laulan raukka ratokseni,
Wisertelen wirkukseni,
Hyräelen hywikseni,
Paipattelen parhaakseni.

Waikk' olen polo pelossa
Turwatoinna maalimassa,
Oon kuin lintu lentämässä,
Sorsan poika soutamassa,
Pieni sirkka sirkkumassa,
Raukkanen ruikuttamassa.

Jätti minut isoseni,
Poies luopui emoseni,
Wanhempani wierähtiwät,
Turwaajani tuikahtiwat
Tuonne Tuonelan tupihin,
Mustan Manalan majoihin.

Oon kuin karsittu kataja,
Poikki pieksetty petäjä,
Oon kuin kala uimuksitta,
Oon kuin sirkka siiwitöinnä,
Pieni lintu emätöinnä,
Oon kuin pääskynen pesättä,
Kananpoika kartanotta.

Päiwäni surussa wierytty,
Hetket huolessa kuluwat,
Ei oo mulla ystäwätä,
Toweriakaan totista,
Jollen suruni sanoisin,
Waiwani walitteleisin,
Mureeni murenteleisin,
Sydämein selitteleisin.

Yksin elän, yksin kuolen,
Yksin tuikun turpeesehen,
Yksin kuljen kuolemahan,
Tulen yksin Tuonelahan,
Menen yksin Manalahan.

(Gottlund'in Suomi 1847).

Ehtoolla.

Ah, aurinkoinen kultainen,
Jo wainen waiwut taas!
Miks joka ilta, herttainen,
Sä peität kaswojas?

Wai onko olo maailman
Kamala katsella?
Elo parempi Tuonelan
On warmaan sinusta.

Ah, jospa siiwet lintusen
Nyt mulla olisi,
Minäkin luokses lentäisin,
En maasta huolisi!
(Lauluja Suomen neitosille 1850).

Salainen waiwa.

Mikähän palaa powessa,
Sydämessä syteleepi?
Tuot' en taida tunnustella,
En sanoilla selitellä;
Suuhun sanani sulaisi,
Sekä puuttuisi puheeni,
Laulut kaikki lakastuisi,
Wirret loppuisi wireät.

Mutta jos sä, neitoseni,
Mesimarja lintuseni,

Soisit tuota tietääksesi,
Kummiani kuullaksesi,
Mene, kulje metsämaihin,
Aina astele ahoille,
Kuusistoihin kurkistele, —
Siellä lintuset sanowat,
Wiserrellen wirkkoawat,
Somaisesti sopaisewat
Sulle korwahan koreesti,
Mikä waiwana minulla,
Suru suuri poloisella,
Waiwa waikea paralla!

(Lauluja Suomen neitosille 1850).

Laulajan koti.

Eipä maata manterella,
Eikä kultaista kotia
Ole Luoja laulajalle,
Wirsien wisertäjälle
Tänne suonut, tänne luonut,
Armiaasti antaellut!

Hän on outo omillensa,
Turkka tuttawillensakin,
Wentolainen weljillensä,
Maailmassa matkalainen.

Ymmärrä ei ystäwätkään,
Eikä wiisaatkaan wälistä,
Hänen kieltään, hänen mieltään,

Hänen tuntons tuntehia,
Polttoja hänen powensa.

Ei oo maata maailmassa,
Ei oo kultaista kotia
Wirsien wisertäjällä,
Laulujen latelijalla!
Turwe on tupa hänellä,
Hauta laulajan howina,
Tuoni toiwonsa totinen!

(Suometar 1850).

Oksanen.

(August Engelbrekt Ahlqwist.)

Syntynyt Kuopiossa Elok. 7 p. 1826, tuli yliopistoon 1844, maisteriksi 1853, tohtoriksi 1860, Suomen kielen ja kirjallisuuden prowessoriksi 1863. Hänen runolliset teoksensa owat: Runoelmia Runeberg'ilta (suomennos) 1845, lauluwihko Säkeniä 1860 ja suomennetut näytelmät Riita-asia, Wäkinäinen naiminen ynnä Kawaluus ja Rakkaus. Wäitöksessä on hän selittänyt Suomen runomitan säännöt. Matkustanut Suomen heimokansain kesken heidän kieltään tutkimassa, ja kirjoittanut siitä matkastansa kirjan: Matkustuksia Wenäellä 1859.

Koskenlaskijan Morsiamet.

„Äl', armas Annani, waalene,
Jos Pyörtäjäkoski pauhaa!
Sen woimaa en tosin wallitse,
Ei löydä se koskaan rauhaa,
Mut kellä sen kalliot tiedoss' on,
Niin sille se nöyr' on ja woimaton."

Näin wirkkoi Wilhelmi Annalleen,
Ja itsekin purteen astuu,
Ja päästi purtensa walloilleen,
Sen koskessa laidat kastuu,

Ja Pyörtäjän luontoa katsomaan
Nyt Wilhelmi wei tätä morsiantaan.

„Woi, kuinka kirkas on illan kuu,
Ja wälkkywä wirran kalwo!
Ei linnut liiku, ei oks', ei puu,
Ei muut kuni tähdet walwo;
Woi kuinka nyt kuolema kaunis ois,
Kun kultansa kanssa nyt kuolla wois!"

Näin Anna äänteli hiljalleen,
Sen silmähän kyynel entää;
Mut koski-se kiihtywi eellehen,
Sen woimassa wenhe lentää;
Waan Wilho on oppinut laskemaan,
Tää kulku-se on hänen riemujaan.

Jo laski poikana purressaan
Hän Lyyjoen kaikki kosket,
Useinpa Pyörtäjä kuohuillaan
Se kasteli hältä posket;
Ei paatoa löytynyt yhtäkään,
Jot' ei olis tottunut wälttämään.

Mut kosken kuumassa kuohussa,
Juur' jossa sen juoksu suorin,
On, päällä waahtinen waippansa,
Yks Ahtolan neito nuorin;
Se Wellamon karjoja paimentaa,
Ja koskien kuohua katsastaa.

Sydän on Wellamon neidollai
Sen waahtisen waipan alla,

Ja lemmen liekki se aallossai
Woi syttyä niinkuin maalla;
Ja Wilhoa neitonen Wellamon
Se katsellut kauan ja liioin on.

Ja tuosta neitosen rintahan
On syttynyt outo mieli,
Powensa kuuluwi huokaawan,
Mut kertoa ei woi kieli;
Hän kuohujen keskehen istuiksen,
Siin' ainakin Wilhoa wuotellen.

Niin Wilhon wenhe nyt kiiruhtaa,
Kuin Pohjolan wankin myrsky,
Se kons' on aaltojen harjalla,
Kons' yltäkin käypi hyrsky;
Mut itse perässä hän pelwott' on,
Waan Annasen poski on ruusuton.

Ilolla Wellamon neitonen
Sen wastahan uida täyttää:
„Se Wilho tuo on! Mut toinen ken,
Jok' immeltä silmään näyttää? —
Woi, woi mua, Wellamon neitonen,
Sill' onpi jo kultana ihminen!"

Jo päättää Wellamon neitonen
Nyt toiwonsa turhan kostaa,
Ja kosken pohjasta paatosen
Hän äkkiä pintaan nostaa,
Johon wene Wilhelmin loukahtaa,
Ja hän kera kultansa kuolon saa.

Waan suussa Pyörtäjän wieläkin
On Wellamon-neidon paasi,
Se paasi, jolla hän Wilhelmin
Weneen sekä onnen kaasi;
Mut neitosen itsensä kerrotaan
Meressä murehtiwan rakkauttaan.

(Suometar 1853).

Lähteelle kadussa.

Ken kehno luonnon tyttö
Sun paikkahan pahaan
Kuljetti kaupunkihin
Kadusta juoksemaan?
Olos on aiwan outo
Ja ratki riemuton,
Kun läikkys, lähde parka,
Luwaton täällä on.

Kadull' on katsojansa
Ja tarkat korjaajat,
Kiwillä peittämällä
Sinun ne surmaawat,
Tai täytesi la'aisten
Rupaa ja ruuhkia,
Sun eiwät, kehnot, salli
Kuwastaa taiwasta.

Tai ohjaawat wäkisen,
Ojittamalla maan
Sun mustien murien

Sekahan juoksemaan.
Ei siellä päiwät paista,
Ei luo hopeeta kuut,
Ei hohda kukkaparwet,
Hohaja honkapuut.

Jos kirkkaan silmäs oisit
Hämeessä au'aisnut,
Niin hietakankahalla
Tienkäyjä uupunut
Se päiwän paahtaessa
Sinusta woimaa jois,
Ja reunallais lewähtäin
Matkaansa aprikois.

Jos oisit syntynynnä
Sawoon tai Karjalaan
Niin oisi kuuset nousneet
Norossas huojumaan,
Niin oisi kuuset nousneet,
Ja tuomet tuoksumaan,
Ja niiden siimehessä
Käköset kukkumaan.

Siell' oisi poppamiehet
Ja rammat waiwaiset
Hopeeta ynnä kultaa
Weteesi wuollehet;
Ois tyttäret tyköösi
Kes'=öillä kulkeneet,
Ja lempeä sinussa
Salassa kylpeneet.

Ja itse oisit wiimein
Liikkeelle lähtenyt,
Wälitse kukkakumpuin
Ja waarain wierellyt,
Sitt' äitisi sylihin
Lopulla pauhanna
Imeisten ihmetellä
Imatran koskena.

Waan kehno luonnon tyttö
Sun paikkahan pahaan
Kuljetti kaupunkihin
Kadusta juoksemaan.
Olos on aiwan outo
Ja ratki riemuton,
Kun läikkys, lähde parka,
Luwaton täällä on.

(Suometar 1853).

Suomalainen sonetti.

Ei tainnut wanha Wäinämöinen luulla,
Ett' oisi kenkään laulajoista meillä
Soweltuwa sonettien siteillä
Runon tekoon Kalewalaisten kuulla.

Ei istukaan käkömme mandelpuulla,
Ei Laurat meitä kohtaa kirkkoteillä;
Ei ihme siis, jos Pohjolan rämeillä,
Ei soi sonetti Arnolaisen suulla.

Suloinen kuulla kuitenkin tuo oisi,
Ja siitä Suomalainen toiwojensa
Tulille uutta kiihoitusta toisi,

Jos kautta noiden laulukahleittensa
Sen kieli, halwaksi hawaittu, woisi
Siteistä muista päästä irrallensa.

(Suometar 1854).

Kaarle Martti Kiljander.

Syntynyt Kaawilla 1817, tuli yliopistoon 1838, saarnaajaksi Lapinlahden rukoushuoneesen 1842, Kuopion konsistorion waranotariuksekst 1851 ja warsinaiseksi notariukseksi 1856, Nilsiän kirkkoherraksi 1866.

Hänen suomentamia owat Stagnelius'en Marttyyrat, Nikander'in Taikamiekka, ja Runeberg'in Nadeshda. Paitsi sitä on hän wielä suomentanut pienempiä runoelmia ja wirsiä, jotka löytywät Saima-lehdessä, Suomettaressa ja Pääskyisen pakinoissa.

Merensankarin Laulu.

(Taikamiekan ensimäisen näytöksen ensimäisessä kohtauksessa.)

Jää hywästi, jää,
Sä Päiwytär paistawainen,
Sä kultani koittawainen!
Näen itkewäsi, no wäleen
Se heitä! me yhdymme jälleen.
Jos yö jalo Pohjassa on,
Ei aamu oo joutumaton.

Josp' oisin, kuin sä,
Jo toiwoni rannalla waan,
Sen uuden ja autuaan maan!
Pois, laiwani, laineilla lennä!

Lewollepa saat heti mennä.
On maa, meri myös lewoton,
Mä mullassa löydän lewon.

Mä tuulta anon:
Merellen ehättäisin pois,
Kun tuuli ei tyyntynä ois.
Se muinen puhalteli seiliin,
Nyt kurkistelekssen se peiliin,
Ja Wellamon kaswoja waan
Hywäilee puhaltimillaan.

Niin yksin kuin sä,
Oi aurinko, myös minä meen
Selällä sinertäwän ween.
Lepäät sä omaisten majassa,
Sukuni on Tuonen tuwassa,
Ja nyt mull' ainoana
On miekkani kumppanina.

Noin hiljaan kuin sä
Nukahtawa lien minäkin
Mun kultineni werihin.
Jo kaswosi peittyy, perästä
Sun retkesi rientelen tästä,
Sä paistawa Päiwytär, jää
Hywästi, suloisesti jää!

(Suometar 1849).

Eerikki Juhana Blom.

Syntynyt 1817, tuli maisteriksi 1840, oli koulu-opettajana ensin Lowiisassa, sitten Kuopiossa. On nyt kappalaisena Sysmässä.

On paitsi muuta suomentanut näytelmät Emilia Galotti ja Minna von Barnhelm. Hänen pieniä runoelmiansa löytyy Sainassa 1845 ja useammissa Suomettaren wuosikerroissa.

Sawonmaalle.

Kun ma muistan muinoisia
Hetkiäni herttaisia,
Iltoja ikisuloja
Siellä siewässä kylässä
Kallaweden kainalossa,
Kohta sielu siipiänsä,
Lewittääpi pyhä lintu,
Niinkuin kokko kohottaikse,
Tullaksensa tuttawainsa
Luokse, Luonnon ja perehen.

Ei ne eksy mielestäni,
Eikä muistosta murene,
Sawon wuoret, Sawon saaret,
Kotimaani mainittawat
Seudut ihmehen ihanat.

Wieläpä wihertelewät
Niinkuin ennen edessäni
Kaikki syntymäsijani,
Maat matalat, mäet yläiset,
Lehdot, laaksot lempeimmät,
Pujon ukko pilwiharja,
Wesarinta Wannunwuori,
Sekä Uuhimäen sileät,
Kallaweden katselijat.
Wielä sieltä silmäelen
Ääret allani awarat,
Kuinka järwet kuumoittawat
Sadan saarosen wälissä,
Lahdet, salmet, lammit kaikki
Illan paisteissa palawat,
Sylissänsä sulo taiwas.

Wielä kuulen kuikan äänen,
Walkorinnan walituksen,
Wielä wirret wenhemiesten,
Airon kolkkaissa kohoowan.
Kaikki soiwat rintahani
Sawonmaani moninaiset,
Lukemattomat lumouksen,
Koko luonto korwihini
Kutsumuksen kuiskuttaapi,
Sinne toiwoni sitoopi,
Sinne hartahan haluni,
Halun muita hartahamman. —

Mut jos kuulen kulta-äänen,
Sawomme sorean kielen

Miesten huulilta mehuuwan
Taikka naisten naurawaisten,
Kirkassilmäisien suusta,
Silloin wasta sydämeni,
Lewiääpi, lämpiääpi,
Riemu rintahan kohoopi
Harwoin saaduista sanoista,
Etelähän eksyneistä.
Kieli mielen kihloaapi
Maamme kanssa, morsiamen
Köyhän kyllä, waan ihanan.

(Saima 1845).

Walistuksen waikutus.

„Nyt on taas waikutus walistuksen
Nimiä muutellut mestaritten
Luopoisen ja Reijoisen.
Oletko sen kuullut?" — „En!
Kummanko Luopoisen? Sepänkö wai
Sen, joka kanttorin Annikan nai?" —
„Niin, sen Niilon". — „Niilon? ai!
Minkä nimen Niilo sai?" —
„Koska Annin arwo waati
Sukunimen suuremman,
Niin hän Niilollensa laati
Nimen: Niklas Luuwerman,
Niin, nimen Niklas Luuwerman.
Hän ol' näet wannonunna:
Menen mar' monasteriin,
Itken ikäni kuin nunna,

Jos et muuta nimees niin! —
Kun ol' nimi muutettuna,
Piti Anni kihlat kiinn'."
„Luuwerman wainen? no wiepäs nyt hiis!
Söikö nyt mieheltä mielenkin riis'?
Opissa ol' wuotta wiis,
Nahkansa jo heittää siis!
Reijo on taas, jos ma arwata saan,
Maltas — ma arwelen wähäisen waan —
Reijoliin wai Reijolaan?" —
„Eipä niistä kumpikaan,
Reijo oli ensin Grelsi,
Siitä käänsi sitten Slerg;
Waan nyt hälle päähän lensi
Ollaksensa Retkunberg,
Hän on nyt mestar' Retkunberg.
Ken ei juur' kuin ojapajut
Paisuisi ja paljon wois,
Jos ne maatiaiset hajut
Saisi sarastansa pois,
Eikä pirun päässä ajut
Keksis kusta suku ois!

Antero Warelius.

Talonpojan poika Tyrwäältä, syntynyt 1821, tuli ylioppistoon 1843, maisteriksi 1847, on nyt kappalaisena Räntämäellä.

On kirjoittanut näytelmän Wekkulit ja Kekkulit ja luonnonopillisen kansankirjan Enon opetuksia. Hänen pieniä runoelmiansa löytyy Suomettaressa w. 1847, 1848 ja 1854.

Uimalaulu.

Lapsukaiset! kaunis päiwä paistelee,
Hauska on nyt juosta järwen rannalle;
Siell' on kirkas laine läikkywäisenä,
Siellä ulpukkainen uljas hengittää,
Kaste wirwoittaapi kaswut kukkasten.
Uiden, melskaten ja wettä wiskoen,
Kaswakaa te myöskin kilwoitellen!

Nuorukaiset! joukossanne joutukaat
Ulapalle, siihen huolet uppoowat.
Uimamies on raitis niinkuin tuore puu,
Muilta muoto, neste kesken kuiwettuu.
Wiina welttomaista hiukan hauskuuttaa,
Meitä raikas wetten woima wahwistaa,
Hau'in wilpas ruumis uijan palkka.

Neidot nuoret! niemen wihriäisen taa, —
Ettei kurkistella liiat silmät saa, —
Rientäkää, ja wettä wiljoin loiskimaan
Tottukaa, jos ette uida taidakaan.
Tanssi heikontaa ja kaswot kainonee;
Mutta kauneus ja ruusu poskille
Uusi uimisesta wirkeneepi.

(Suometar 1854).

Pohjalainen.

(Ruotsin mukaan.)

Iltaruskon loistamalla
Nuorukaisen istuwan
Kaukaisella lounasmaalla
Mieli juohtuu Pohjolaan.

Lakso kaunis on, ja siellä
Wisertäwät lintuset;
Hän se huokaa: „Ah jos wielä
Maani saisin entiset!

Suomessa ei wiinipuita
Lehtewiä katsella,
Wiikunoita eikä muita
Hedelmöitä kohdata.

Mutta kuuset sorjat, roimat,
Wuoret jylhät suosittaa
Sydäntäni; luonnon woimat
Todistawat miehuutta.

Pohjan mäet mäntyinensä,
Härmähelmet oksilla,
Kutsuwat mua lemmellänsä;
Heit' en taida unhoittaa.

Elämässä, kuolemassa
Rakas mull' on Pohjanmaa,
Sydämessä puhtahassa
Tunto siell' on liikkuwa.

Neito siell' on punahuuli,
Punaposki; lämpöinen
Rintans on, ja talwituuli
Hoito woiman miehisen".

(Suometar 1847).

Ikäwyys.

(Wenäjästä.)

Laaksossa täällä laulelewat
Puiden oksilla warpuset;
Minullen ne sanelewat:
„Poiss' on, poiss' on ystäwät!"

Ruohot, kaswit kukkinensa,
Laihot, niityt wiherjät
Wakuuttawat kuiskullansa:
„Poiss' on, poiss' on ystäwät!"

Wirta pieni wierielee
Äyrästensä keskellä

Kohisten, ja muistuttelee:
„Ei sull' ole ystäwää!"

Länsituuli leikitsewä
Lenteleepi kedolla,
Korwissani puhelewa:
„Ystäwyys on kaukana!"

Paimen rientää lauman luokse,
Sulho löytää armaansa;
Tyköni ei kukaan juokse,
Ystäwääni en nähdä saa!

Ei, ei yhtään ainoata
Ole päiwää iloista,
Sydän tuntee lakkaamatta
Puutosta ystäwistä.

Ystäwyys on elämässä
Lohduttaja kärsiwän;
Mutt' ei ilo sydämessä
Pysy ystäwättömän.

Teistä, rakkaat ystäwäni,
Ei mull' ole hauskuutta;
Juoskaa, juoskaa, kyyneleni,
Kosk' en ystäwääni saa!

(Suometar 1847).

Antti Puhakka.

Syntynyt Kontiolahdella 1816, sai isänsä kuoltua wasta alje-tun uudistalon osaksensa, jonka ahkeruudellansa sai täyteen kuntoon. On ollut 1862 wuoden waliokunnan ja 1863 wuoden waltiopäiwäin jäsenenä.

Hänen runoelmiansa löytyy suuri joukko Maamiehen Ystäwässä ja Suomettaressa, ja muutamat owat erikseenkin painetut.

Tuhman Jussin juttureissu.

Tämä laulu on laitettuna
Tuhman Jussin juttuteistä,
Kuink' on Suomi sotkettuna,
Kowin peitossa pidetty
Wanhan kielen wallan alla,
Ruotsin kielen kahlehissa.
Kun me kirjan kirjoitamme
Sawon selwillä sanoilla,
Kohta kirja kiskaistahan,
Siihen Wenska wiskatahan,
Äkäisesti ärjytähän:

„Mistäs tullut, tuhma Jussi?
Kuka konna kirjan tehnyt,
Kun on Suomeksi soaisnut,
Sawon kieltä kirjoittanut?"

Jussi huono huokaiseiksen,
Painuupi pahoille mielin,
Tuohon werkaksi wetääpi
Äänen kainun kansselissa:

„Tuolta tullut Karjalasta,
Samonnut Sawon rajoilta;
Luulin Suomeni sopiwan,
Kartan kanssa kelpoawan!"

Sitten pannahan paperit,
Ulos wiedähän owesta,
Pois pihalle potkitahan,
Laaistahan alas rapuista,
Sylki päälle syttätähän,
Jussille julistetahan:

„Käy nyt karttakammarihin,
Ota sieltä uusi kartta.
Älä Suomeksi sokaise,
Hae Ruotsiksi lukija,
Wenskan kielen kirjoittaja."

Jussi juoksi joutuisasti,
Haihatti hajalla hapsin
Kaupungin katua myöten
Kartanmyöjän kammarihin;
Lantit taskussa lapatti,
Waskikullat kukkarossa.
Tuli kauppa kartan kanssa,
Rahan maksu räntterissä;
Rahat loppui lakkarista,
Waskikullat kukkarosta.

Uupui kartan kauppiaalle,
Tengan werta jäi welaksi.

Jussi puittaapi pihalle,
Pani kartan kainaloonsa,
Alkoi astua katua.
Painuipa pahoille mielin,
Katseli kiwikatua,
Kun rahat rakosta loppui,
Waskikullat kukkarosta.

Tuli wanha wirkaheitto,
Kelmi kapsutti katua,
Harjustakki hartioilla,
Suolillansa wyö sorea,
Napit waskesta walettu,
Hopealla holwattuna,
Saappahat soman näköiset,
Kiiltokengät kelwolliset.
Alkoi Jussille jutella,
Suomen miestä surkutella:

„Mitä oot pahoilla mielin,
Katselet katua pitkin?"

Jussi huono huokaiseikse,
Murehella muisteleepi:

„Siitä oon pahoilla mielin,
Katselen katua pitkin,
Kun ei kirja kelwannunna,
Waikk' oli Suomi suorin pantu,
Sawon selwillä sanoilla.

Pois pihalle potkaistihin,
Sylki päälle sytkittihin!"

Tuohon wirkki wirkaheitto,
Wenskan weijari wetäisi:

„Kuules, ukko, kuin sanelen
Jutustasi, Suomen Jussi!
Käyppäs karttakammarihin,
Osta sieltä uusi kartta;
Minä Wenskaksi wetäisen,
Ruotsin kieltä kirjoittelen."

Jussi päästääpi paperit,
Kaiwoi kartan kainalosta;
Heitto karttaa katseleepi,
Kohta Jussille julisti:

„Käy nyt tänne kammarihin;
Pannahan paperin päälle!
Saapi Ruotsiksi lukea
Kaikki herrat kansselissa;
Kohta kirjas korjatahan,
Juttusi julistetahan."

Jussi ei julјennut sanoa
Kartan kaupasta mitänä:
Jo rahat rakosta loppui,
Waskikullat kukkarosta.
Luuli Luojan laittanehen
Etehensä enkelinsä
Köyhille waraksi warsin,
Huonon kansan hoitajaksi,

Jok' ei kultia kysele,
Hopeasta huolta kanna.

Kunpa oli kirjoittanut
Wirkaheitto walmihiksi,
Sitten Jussille julisti:

„Nyt on kirja kirjoitettu,
Saapi Ruotsiksi lukea
Kuwernööri kansselissa,
Eikä potkita pihalle;
Kuwernööri, kuulu herra,
Lyöpi riitasi lopulle."

Jussi heikko henkäiseikse,
Murehella muistutteli,
Alas laski lattialle
Poloisille polwillensa,
Kädet wäänsi wastatusten,
Kourat yhtehen kokosi,
Sitten silmänsä ylensi
Kohti taiwasta kohotti,
Lausui aiwan lempehesti,
Sanoi hellillä sanoilla:

„Nyt on julkinen Jumala
Edestuonut enkelinsä
Köyhille waraksi warsin,
Huonon kansan hoitajaksi!
Antaapi asiat juosta,
Jutut kaikki kansselissa,
Waikk' on kullatkin kulunna,
Hopeatkin huowennunna!"

Sitten nousi notkaltahan,
Pois kohosi polwiltahan,
Wielä wirkaheittiötä,
Nälkäkurkea kumarti:

„Milläpä minä poloinen
Teillen atrian asetan,
Kun on kultani kulunna,
Rahat loppunna rakosta?"

Jopa tähän wirkaheitto
Mutkan muisti, keinon keksi,
Palkkansa paraiten otti,
Keinon Jussille julisti:

„Muuta laukkusi rahaksi,
Rupiloiksi rukkasesi.
Sitten alttariin asetan
Tämän uhrin tyyrihimmän
Suurten syntien edestä,
Anon armoa Isältä
Suomen kansan suosioksi!"

Jussi juoksi laukun kanssa,
Puitti pussinsa keralla
Kaupungin katuja myöten,
Huusi hullu juostessansa:

„Onko laukusta rahoa,
Rupiloita rukkasista!"

Jopa sattui laukun saksa,
Pussin kauppias kadulla,

Joka ostoa osasi,
Tehdä kaupan laukun kanssa.
Sai rupilan rukkasista,
Kaksi leipälaukustansa.

Kun sai laukkunsa rahaksi,
Rupiloiksi rukkasensa,
Pian juoksi, jotta joutui,
Luokse enkelin ehätti.

Kun tuo kelmi ketroitteli,
Pani Jussin paljahaksi,
Antoi kirjan arkustansa,
Käski käydä kansselihin.

Jussi juoksi joutuisasti,
Jätti karttansa katsella,
Heitti herroille etehen.

Kuwernööri kuulu herra,
Katsoi kirjan kansselissa,
Kohta Jussille julisti:

„Tämä on kelmin kirjoittama!
Oisit saatawa sakolle,
Weettäwä rahawerolle!"

Sitten wiskasi wihassa,
Laittoi kirjan kansselista,
Sanoi selwillä sanoilla:

„Ulos astu kansselista,
Käy kotihin kiirehesti,
Äläkä eneä etsi
Kelmilöitä kaupungista!"

Jussi huono huokaiseikse,
Mies parka pahoilla mielin
Alkoi astua kotihin;
Nälkä sylkytti sydäntä,
Saattoi wahwan watsan tuskan.
Ewäslaukku enkelillä,
Rahat kartankauppiaalla;
Wielä auki kartan kauppa,
Tengan werta jäi welaksi,
Täytyi Jussin tallustella,
Kulkea talo talolta,
Atriaksensa anoa,
Tulla kerjäten kotia.

(Suometar 1847).

Surulaulu

1850 wuoden kiellosta.

Ei ole wielä lintu raukat
Mitannunna mieltään
Pitämähän pienempänä
Liian suurta kieltään.

Eikö liene asetusta
Ensinkänä tienneet,
Kun on aina rallatusta
Ennellähän pienneet.

Waan jos wanhat pitkäparrat
Rähinänne kuulee,
Niin ne meitä laulamahan
Opettawan luulee.

Sitte teidän rähinänne
Pian kohta puuttuu;
Kaikki koirankuonolaiset
Meidän päälle suuttuu.

Minä neuwon lempeästi
Asetusten mukaan:
Nyt ei ole laulannolle
Julkinaista lupaa.

Minun raukan laulantoni
Esiwalta kielti,
Koska minä iloisesti
Joutohetket wietin.

Niin nyt soisin että wielä
Saisi linnut laulaa,
Eikä pantais milloinkana
Heille paula kaulaan.

Sitten riemurallatusta
Saisin wielä kuulla,
Waikka kohta laulun mahti
Unehtuupi multa.

Koska pääsky enemmältä
Laulamahan yltyy,
Silloin wesi silmistäni
Yhtenähän hyrkyy.

Waan kun rastas lauleleepi
Lehdikossa salaa,

Sitten luonto laulamahan
Minullakin halaa.

Sitten laulan hiljaisesti
Siellä hänen mukaan:
Lillin, lallin, tillin, tallin,
Ettei kuule kukaan.

Käköseni kultarinta,
Älä kuku mäellä,
Siitä saapi paha huuto
Wäkiwallan wäellä.

Mene tuonne kukkumahan
Lehtowaaran rotkoon!
Minä tulen kuulemahan
Illoin, aamuin notkoon.

Ja jos siellä laulawani
Jonkun kerran kuulet,
Älä toki ilmoita, kun
Wenäjälle tullet!

(Tapio 1862).

Fredrikki Polén.

Kappalaisen poika, syntynyt Pieksämäellä 1823, tuli yliopistoon 1845, maisteriksi 1850 ja wiisaustieteen tohtoriksi 1860. On nyt Suomen kielen kääntäjänä Uudenmaan läänihallituksessa, ja paitsi sitä kirjapainon isäntänä.

Tuli Suomettaren toimitukseen w. 1851 ja oli päätoimittajana 1852—56, sen perästä taas apumiehenä. On myöskin toimittanut lehtiä Lasten Suometar 1856 ja Warpunen 1860—1861 yksinään, sekä Mehiläinen 1859—63 muiden awulla. Hänen runoelmiansa löytyy Suomettaressa 1848—1852 ja 1855 sekä Mehiläisessä 1859.

Immelle.

Taiwahan impynen, kuule,
Mistä sä tielleni lensit?
Lempeni kirkkahin tähti,
Loistosi kusta se tuikki?
Silmäsi suihke sädehti,
Syömehen synnytti liekin;
Lempeni kuohuwa lähde
Ei asetu lepohon.

Toiwoni kaunihin kukka,
Millä sä lempeni nostit?
Riemuni tuoksuwa ruusu,

Mistä sä hohtosi hajit?
Kaswosi loiste rusoitti,
Mieleni melthi ja muuttui;
Lempeni kuohuwa lähde
Ei asetu lepohon.

Aiwoni aaltoowa laine,
Kusta sä kuohusi kannoit?
Mieleni wirtaawa wuoksi,
Kunne nyt juoksusi jatkat?
Suutelin — kaste melahti,
Powehen paisutti wirran;
Lempeni kuohuwa lähde
Ei asetu lepohon.

Aamuni nousewa rusko,
Sultako onneni koitti?
Päiwäni aattelo, lausu,
Toitko sä tuskan wai riemun?
Tulta sä rintahan tuikit,
Rintani raiwos ja helthi;
Lempeni kuohuwa lähde
Ei asetu lepohon.

(Suometar 1849).

Huokaus Jumalalle.

Iltatähti taiwahalta
Surumielin laskihen,
Maailmalle murhemielin
Jäähywäiset heittäen:

Wanha wuosi wajosi,
Silmissänsä tulenliekki,
Sydämessä huokaus.

Aamurusko uudellensa
Taiwahalle nostihen,
Maailmalle uutta wuotta,
Uutta tointa toiwoen:
Uusi wuosi heräsi,
Rinnallansa uskon kilpi,
Sydämessä rukous.

Jumalamme, auttajamme,
Hywä Luoja laupias,
Taiwaallinen tuomarimme,
Onnen kaiken antaja,
Uutta wuotta walaise,
Tahtoamme totuutehen,
Hywyytehen herätä!

Suojaa aina Suomensaarta,
Eloamme auttele;
Walistus on lietsarimme,
Sanas walo wartia.
Uskallusta, apua,
Toimillemme menestystä,
Lemmen tulta enennä!

(Suometar 1852).

Mitä laulat?

Mitä laulat, lintuseni,
Piipittelet pitkät päiwät?
Onnen suuren kyllyyttäkö,
Waiko riemun runsautta,
Lemmen liekin ihanuutta?
Waiko muuten muille laulat,
Ajan kullan kulueksi,
Päiwän pitkän rattoudeksi,
Itsellesi waan iloksi,
Lemmen tulen kostannaksi?

Kyllä tiedän mitä laulat!
Sinä laulat maailmalle
Sowintoa, suosiota,
Lempeyttä, rakkautta,
Ilon, riemun runsautta,
Maan ja taiwaan sointuisuutta.
(Suometar 1852).

Sormus.

Wieri wiikko, wieri toinen,
Kului kuusta kolmikanta;
Nannoa en nähnytkänä,
Nannan silmän suihkamista,
Sulon suun myhäilemistä.

Tuli Nannani takaisin,
Joutui kohta kotihinsa,

Sormus sormessa sorea,
Kullankarwainen kawala.

Aattelin alinomaa,
Powessain pidin puhetta:
Nyt on Nanna multa poissa,
Poissa multa poloiselta;
Muotonsa on muuttununna,
Suihke silmien sulannut,
Sormus sormehen sidottu,
Katsantonsa aiwan kolkko,
Silmän iskunsa itara.

Kului kuuta kaksi, kolme,
Päättyi päiwiä pahoja;
Jop' on Nanna toisellainen,
Katsantonsa ei kamala:
Niinpä nyt jo paisteleepi
Kuni kukkanen kedolla,
Silmät tulta tuikkailewat
Kuni tähti taiwahalla,
Muiskut huulilta mehuuwat,
Meeksi suussani sulawat.
Sormessain on sormus sorja,
Sormus sorja, josta itkin,
Joka juoksetti jokena
Miel'=alain alinomoa,
Hurjan lailla lennätteli.

(Mehiläinen 1859).

Antti Juhana Wäänänen.

Kirjakauppiaan poika Kuopiosta, syntynyt 1820, on suomentanut suuren joukon kaikellaisia kirjoja, kuoli 1862.

Kuolewan Laulu.

(Bellman'in mukaan.)

Kun mua haudataan,
Ja maan-alaan mun wiette,
Niin pulloin pukekootte
Suruliinoin huolimaan.
Oot konna konsanaan,
Jos kirstuin kannen kiinnät,
Ennenkuin erowiinat
Ja muistos juoda saan.
Hoi haikea!
Woi waikea!
On erota
Pois pullosta.
Jos murhe murtaa woimat,
Niin, weikot, wuottakaa!

Jos olet oksallain,
Tuon seikan kyllä tiedät,

Ett' minne minun wiewät,
Ei ryyppyt roiskakaan.
Noin kyllä kuiskataan,
Ett' Manalan majoissa
On wettä joka joessa,
Waan puutos pulloista.
Siell' surkea
Mun muistella
Noit' aikoja
Runsaampia,
Kun harwoin huuhtoi weessä
Ees isäin pullonsa.

Tuo pyyntö mulla wain,
Sen weikkosilta toiwon,
Ett' wiinasammiohon
Mun pa'atte kuoltuain,
Sit' älkäät pelätkö,
Ett' wiina maahan menee,
Mä mehun tahdon imee
Kuin laho pökkelö.
Kirjoittakaa
Se ristille:
„Täss' lepäjää
Luitansa se,
Jok' aina joi, ja juotti
Jokaista ystäwää."

Wuoen päästä päättyneen
Kun kuolinpäiwäin joutuu,
Niin täysi taskumatti
Pankaatte lietehen!

Niin minä, haamuillen,
Paikasta totutusta
Saan pikku naukun ottaa
Ja huuhtoo huuliain.
Sill' waikea
Oleskella
On haudassa
Ain' wiinoitta,
Ja tuopa puute tuottaa
Maan päälle haamuja.

(Suometar 1848).

Opatti Lyytinen.

Talonpoika Rautalammin pitäjässä, syntynyt 1832. Hänen runoelmiansa löytyy Suomettaressa 1855 ja 1856 sekä Lasten Suomettaressa 1856.

Linnun laulu.

Lintu läksi laulamahan
Poijes uni-uutustansa,
Jossa rauhassa lepäsi
Päiwän waihtuman wäliä,
Pimeyden piilosalla.
Mut kun walkeus walaisi,
Alkoi koitto auringosta,
Niin hän nousi nopeasti
Luojallensa laulamahan,
Aamukullan kunniaksi,
Wuoden alkawan iloksi,

Laulut ylhäälle ylensi,
Korkealle koroitteli,
Tuolla toiwolla sanoopi,
Wielä armoa anoopi,
Että oisi edespäinkin,

Wuoden alkawan ajaksi,
Rauhan majat maataksensa,
Aina ilolla herätä;
Niinpä mahtaisi monetkin
Kiitoswirret weisaella
Luojallensa laupiaalle
Aina armonsa edestä.

Eikös tulis wielä olla
Kielet kilwan kiittämässä
Herran armon awaruutta,
Kaikkiwallan rakkautta,
Kun wuosilla kuluneilla
On kohtaamme koittanunna,
Että owat awarasta
Rikkauden lähtehestä
Wiljawirrat kuohununna.

Jospa wielä wiljawuodet
Meille wastakin tulisi,
Että saisi laululinnut
Ilowirttä weisaella.

Sitten kaikuis kaunis ääni,
Laulu laaksoista suloinen,
Weisu kaunis wetten päältä,
Heliseisi herttaisesti
Harras huuto Suomessamme,
Koko lauma laululinnun,
Kaikki yksimielisesti
Linnut pienet, peippoisetkin
Kiitoswirttä wisertäisi.

(Suometar 1856).

En laulamasta lakkaa.

Ma etsin huwitustani
Ja elän tällä lailla;
Kuin kesälintu laulelen
Ma näillä Pohjan mailla.

Waikk' on kylmät kylämme
Näillä sydänmailla,
Waan on luonto lempeä
Laulamahan aina.

Kuullaksesi, kultani,
En laulamasta lakkaa,
Kun ma etsin ja nyt löysin
Ystäwäni rakkaan.

Kun on meillä rakkaus,
Niin ei puutu mitään;
Ennen kaikki maailmassa
Unhettuman pitää.

Waan kussa puuttuu rakkaus,
Kaikki meiltä jääpi;
Maailma ja rikkaus
Karwahaksi käypi.

(Suometar 1856).

Rikas neito.

Täss' on tyttö, neito nuori,
Hieno, walkeahiweä;

Täss' on tyttö, tyynimieli,
Siewä, kaunis ja siweä,
Mielellänsä tyytywäinen,
Tekemähän taitawainen.
Paljon onpi aitoissani,
Huonehissa huiwiloita,
Orret täynnä täkkilöitä,
Naulat hameita nakattu.
Yksi seinä aiwinaista,
Toinen pantu palttinaista;
Aina on omilla mailla
Kilwan kihlan kantajia;
On niitä etempätäkin
Aina markan antajia.
Pojat polkuja pitäwät,
Aina luokseni ajawat
Orihilla wälkkywillä,
Hewosilla hirnuwilla;
Kihlat kilkkawat powessa,
Kultarahat kukkarossa:
„Ota tästä, neitoseni,
Kihlat kullan kiiltäwäiset!"
Kyll' on niitä monta käynyt
Hopealta hohtawata;
Waan ei ole wielä ollut
Lämpimeltä löyhkäwätä.

Enpä kullalla eroa
Kodistani kultaisesta
Enkä taiwu taalerilla
Wasten mielen waatimusta!
Waan jos omani tulisi,

Näköiseni näyttäyisi,
Wasta ottaisin omalta,
Kultakihlat kullaltani!

(Suometar 1855).

Kustaa Adolf Saxbäck.

Syntynyt 1805, tuli yliopistoon 1825, kappalaiseksi Hattulaan 1832, wiimein kirkkoherraksi Hailuotoon (Karlö).

Ehtootähti.

Kun iltasella katselen
Tuhansin tähtiä,
Min' ihmetellen aattelen
Isäisen sääntöjä.

Minulle tähdet mieluisat,
Waan aina armahin
On ehtootähti riemuisa,
Se kaunis kirkkahin.

Se sama tähti wuorostaan
Taas aamutähtenä
Käy aamun koita ennustaan,
Ain' yhtä helewä.

Sit ihaellesf' usehin
Sumeesti sydän lyö;
Niin nousee toiwon tähtikin,
Kun yltää kuolon yö.

Ijäistä uutta eloa
Taas toiwo odottaa,
Kun aamutähti ihana
Sen aamun aloittaa.

(Suometar 1856).

Eero Salmelainen.

(Eerikki Rudbäck.)

Henkikirjoittajan poika, syntynyt Iisalmessa 1830, tuli ylioppilaaksi 1849 ja maisteriksi 1857. Toimitti sitten kymnaasin-apulaiswirkaa Kuopiossa, johon pääsi warsinaiseksi 1858.

On painoon walmistanut Suomen kansan satuja ja tarinoita, toimittanut lastenlehtiä Lukemista Nuorisolle 1856 ja Lasten Suometar 1857 (puolen wuosikertaa). Hänen suomentamansa runoelmat löytywät Lasten Suomettaressa, Tapiossa ja Pääskyisen Pakinoissa.

Wäsyneen walitus.

Jo hetken oon nyt heilunut
Mä, kirwes käissäni,
Jo hongan oisin kaatanut,
Waan waipui woimani.

Ol' ennen mulla kuntoa,
En silloin uupunut,
Waan wehkaleiwän syötyä
On ruumis riutunut.

Jos kurja muunne muuttaisin
Jo tästä seudusta,
Niin leiwän ehkä löytäisin
Ja palkan waiwasta.

Waan waikka siellä saisinkin
Ma ruoan runsahan,
Niin waikeaa on kuitenkin
Mun mennä matkahan.

Sill' oisko seudut, maisemat
Niin siellä herttaiset?
Ja oisko kummut, kukkulat
Kuin meillä metsäiset?

Ja tuoksuisiko tuomikko
Niin siellä laaksossa?
Ja kullan laulu soisiko
Noin mulle lehdossa?

Kuin lehti kuiwa lentäwi,
Min tuuli tempasi,
Niin raukka hänkin eksywi,
Ken maansa hylkäsi.

Waan ehkä Herra kuulewi
Jo köyhän kansansa,
Ja syksyn tullen siunawi
Sen wielä wuoronsa.

(Lasten Suometar 1856).

Yrjö Koskinen.

(Yrjö Sakari Forsman.)

Koulu-opettajan poika, syntynyt Waasassa 1830, tuli 1847 yliopistoon, 1853 maisteriksi ja 1860 tohtoriksi. W. 1863 määrättiin hän yleisen historian prowessoriksi.

Pää-asiallisesti historioitsijana ollen, jolla alalla mainittawimmat teoksensa owat Nuijasota ja Tiedot Suomensuwun muinaisuudesta, on hän myös kuulunut Helsingin Uutisten toimitukseen 1863 ja Suomettareen 1864—65. Yksi hänen nowellinsa, Pohjan piltti, löytyy Mansikoissa ja Mustikoissa 1859; pienempiä runoelmia samassa kirjassa ynnä Suomettaressa 1856—58.

Nuorelle naiselle.

Suin ja silmin kysyt, nuori nainen,
Mikä waimon tehtäwä on maassa:
„Onni miehen, jonka woimakkaassa
Kädessä on wahwa tapparainen,
Jolla totta puolustaapi wainen,
Waleen sortaa rautasormikkaassa."

Kah, kun walittelet! Waimon walta
Toinen on ja wäkewämpi toista:
Liekki hellä sydämessä loistaa,
Toden saattaa turwiin hallan alta.

Miehen wimma, jok' ei mieltään malta,
Tylstyy, ellei waimo kylmää poista.

Liekkiäsi lietso, ilmitulta
Sytytä ja sydämesi anna
Poltto-uhriks, — ethän muuta panna
Woikaan parempata — tämä sulta
Totuudelle kalliimp' on kuin kulta. —
Näetkös! eikö woiton wiljaa kanna!

(Suometar 1857).

Wauwa nukkuu.

Pikku wauwa riehaantuu,
Itkuun käyppi pieni suu,
Ellei äiti mahdillansa
Laula uniloihtujansa.

Nuku, nuku, poikanen!
Silmäs paina umpehen,
Sun sijoita kaunihiksi,
Kädet kierimättömiksi!

Unen ukko kaunoinen,
Nosta lapsi ainoinen,
Hartioilles kohottele,
Lennä sitten liehuttele!

Lennä sulosaarillen,
Joissa asuu rauhanen,
Joissa kultakäet kukkuu,
Joissa ulpukkaiset nukkuu.

Souda lasta weneessä,
Sinisalmen perässä,
Mansikkaisen mäen maille,
Rannikoille wiljakkaille.

Tuopas sitten turwissas
Pikku kulta helmassas
Tänne oman äitin puoleen,
Jott' ei äiti joudu huoleen.

Äiti sitten naurattaa,
Puhuttaa ja taputtaa,
Toiwoo lapsen kaswawaksi,
Lempeäksi warttuwaksi.

Isä lasta kantelee,
Suuta sille antelee,
Toiwoo pojan warttuwaksi,
Miehen mieltä ottawaksi.

(Suometar 1857).

Kosken kuwia.

Ma seisoin kosken kuohun partahalla
Ja katsoin waahtoharjain ottelusta,
Kuin nälin heitä nieli pyörre musta,
Mi määrätöinnä myhwi hourun alla.

Kuin oris karhun kourien alaisna,
Wapisi kalliokin tuskillansa;
Ja hätähiki hänen kupeiltansa
Yleni wihmana wiluttawaisna.

Waan sumun suitsewaisen harmahille,
Kirjoitti aurinkoinen taiwon kaarta,
Kuwaillen tuohun päälle sulon saarta,
Asuttawaksi Päiwän tyttärille.

Niin ihmissydänkin on tuima koski;
Sywyydessään on pyörre pauhaamassa,
Ja waahto, wapistus on waiwoissansa;

Mut päältä paistaa päiwän ruusuposki,
Luwaten rauhan runsaan kuolemassa,
Kun taistelus on wiimein alallansa.

(Mansik. ja Must. I 1859).

Pietari Mansikka.

Talonpojan poika Wiipurin pitäjästä, syntynyt 1825. Ol[illegible] jonkun aikaa kirjurina tuomarilla, sitten 1848—57 palowartiakapraa- lina Wiipurissa, ja on nyt siltawoutina Kiwennawalla.

Hänen runoelmiansa on suuri joukko Sananlennättimessä.

Orawan walitus.

Kuulin kerran kuusikossa
Mäen päällä männikössä,
Miten oksalla orawa,
Ruikutteli riekkohäntä:
Mihin lie minun sukuni,
Kuhun lapsi kultaseni
Erillensä eksynynnä,
Hajallensa haihtununna?
Yks on Turjan tuntureilla,
Toinen Aunuksen ahoilla,
Kolmas on kowin etäällä
Aina Aasian perillä.
Siell' on kettu siepannunna,
Orjaksensa ottanunna
Poloiset mun poikaseni,
Katalat mun kantamani.

Tuota huolin tuon ikäni,
Panen pakkopäiwiäni,
Itken aina itsekseni,
Walittelen waimoneni,
Miks ei mulla niinkuin muilla
Suku oo omilla mailla,
Lapset laulele kotona
Yhden kielen kiskomalla!

Wieläpä luulen wiimeiseltä,
Toiwonpa toden perästä
Purewamme yhtä puuta,
Yhtä kääntäwän käpyä.
Sitten laitan laadullisen,
Wirren paljoa paremman,
Jota laulan lapsineni,
Kuikuttelen kultineni!

Merimiehen runo.

Wettä kynnän welloittelen,
Minä aaltoja ajelen,
Kynnän aika aurasella,
Hewolla syömättömällä,
Että waahto watsan alta,
Käypi selkeä selästä.
Walan pitkiä wakoja,
Kynnän syltäkin sywiä
Pellolla perättömällä,

Waikka tuuli tuudittaapi,
Ilma kiiwas kiidättääpi

Laiwaa laineitten wälissä,
Jotta pauhaapi pahasti
Aalto laiwan laitasella,
Wielä wiskaapi sisälle
Myrskyn kourissa kowissa, —
Tok' on turwa myrskylläkin,
Wesi weljenäin omana,
Sisarena aina aalto,
Isot lainehet isänä,
Kijät aallot äitinäni.

Ei ne painuta pahemmin,
Myrsky uhkaawa upota,
Joll' ei päiwät päätettynä
Ole loppuhun osattu,
Että Tuoni etsiskellä,
Surma tahtoisi tawata
Myrskyn kautta kaatamalla,
Sywyytehen syöksemällä.

Suonio.

(Julius Leopold Fredrik Krohn.)

Syntynyt saksalaisista wanhemmista Wiipurissa 1835, tuli yliopistoon 1853, maisteriksi 1860, sekä Suomen kielen ja kirjallisuuden dosentiksi 1863.

On kirjoittanut runoelmia ja runollisia tarinoita kalenteriin Mansikoita ja Mustikoita I—IV, suomentanut Körner'in näytelmän Syyn sowitus ja toimittanut kuwalehteä Maiden ja Merien takaa 1864—66. Wäitökseesjä kertonut suomalaisuuden ja suomenkielisen runouden waiheet Ruotsinwallan aikana.

Suksimiesten Laulu.

Ylös Suomen poijat nuoret,
Ulos sukset surwaiskaa!
Lumi peittää laaksot, wuoret,
Hyw' on meidän luiskuttaa.
Jalka potkee,
Suksi notkee
Sujuilewi sukkelaan.

Heräs tuuli tuntureilla
Lehahtihe lentämään, —
Sukkelat on sukset meillä, —
Lähtään, weikot, kiistämään!

Saishan koittaa
Kumpi woittaa,
Eikö tuulta saawuttais?

Koti kontion on tuossa, —
Siihen sukset kääntäkää!
Hawuin alla korpisuossa
Wanhus nukkuu röhöttää. —
Kuules ukko,
Owes lukko
Miehissä jo murretaan!

Kohoaapi kämmenille
Metsän kuulu kuningas. —
Lähtään, otso, painisille,
Tässä löydät wertojas! —
Hammasluske,
Keihäsruske
Kaikuttawi korpea.

Jo on karhu kaatununna;
Keihäs sattui rintahan;
Ukko nukkuu uupununna
Sikeintä untahan. —
Riemuellen,
Soitatellen,
Wiekää saalis kotihin!

Waan kun weriwainolainen
Suomehemme rynnättää,
Silloin saalis toisellainen,
Weikot, meitä hiihdättää.

Käsi sauwan,
Toinen raudan
Teräwäisen tempoaa.

Werihinsä kohta nääntyy
Kuka meitä wastustaa,
Kenpä pakosalle kääntyy,
Senkin sukki saawuttaa.
Pelastettu
Rakastettu
Kohta onpi kotimaa!

(Suometar 1860).

Kowa rangaistus.

Neito:

Hyi, poika häijy, sydämen
Kun ryöstit rinnastain!
Sua ilkiöt' en ikinä
Nyt laske linnastain!

Sa olet aartein armaimman,
Kalleimman ryöstänyt;
Siit' otan iki-orjaksein
Sun sielus, ruumiis nyt.

Kowasti sormes sitonut
Oon kultapaulahan,
Ja kahlehekki kytkenyt
Käswartein kaulahan.

Muill' leipeä ja wettäkin
Warkaill' on ruokanaan;
Sun rangaistukses julmempi, —
Saat suuteloita waan.

Poika:

Oi, neiti, rangaistukseni
On aiwan armoton
Ja sieluinkin ett' orjana,
Se kauhe'inta on!

Niin wahwast' olet wanginnut
Mun sieluin, että sois,
Ett' ijät kaikki kestäwä
Tää orjuutensa ois.

(Mansik. ja Mustik. III 1861).

Kuun tarinoita.

Kymmenes ilta.

Oli Toukokuun alku. Talwi jo oli muuttanut pois majoiltamme, mutta meri, manner oli wielä ramua, roskaa täynnä niinkuin muuttajilta aina jääpi.

Uusi asukas, kewät, oli wasta tullut, eikä wielä ollut kerjinnyt huoneitansa siiwoamaan. Pölyisinä hämähäkin werkkoina roikkui wielä harmaita pilwiä laesta; särkyneitä jääsirpaleita ajeli aalloilla; nurmipermanto oli wielä lakaisematta; ei ollut kulo wielä peitetty kirjawalla kukkasmatolla; lehdettömät puut näyttiwät kuin ikkunan pielet, joista kartiinit on pois otettu. Kewät ei ollut wielä saanut huonettaan oikein lämmitetyksikään; ilma oli semmoinen, josta Wirolainen sanoo: „suwen silmät, talwen hampaat."

Illalla tuli kuu taas puheilleni. Ohoh, sanoi hän, myöhäisiä täällä ollaan. Toista on tuossa ikuisen kewähän kodissa. Ihana, sanomattoman ihana on Italia! Mitäs on tää waalea hursti, joka teillä on kesällä laeksi lewitetty, Italian tummansinisen taiwahan werralla! Tässä ei tähtiä näy ollenkaan ja minäkin töin tuskin pääsen näkywiin. Toista on siellä! — Kuu oli nähtäwästi pahalla tuulella; se oli ehkä matkalla wilustunut. Se waikeni ja oli äkäisen näköinen. Mutta kohta se taas selkeni ja wirkkoi: Niin, niin! Mutta kumma on kuitenkin että maneetin silmä aina kääntyy Pohjoseen päin, ja että

— syksylinnun lähtewän
Säwel niin on surullinen;
Kewäillä mielimaillehen
Se rientää riemuiten.

Ei ole Pohja suotta mainio loihtimisestaan; hänessä pitää olla joku tietämätön taika.

Waan mitäs ma tyhjiä rupatan; parempi olis jotain ruweta tarinoimaan. Ja koska Italian mainitsin, juttelen sinulle siitä.

Ma luikertelin kerran Nizzan yli. Teillä oli wielä tuima talwi, siellä oli jo suwi suloinen.

Meren maininki kohoeli hiljalleen niinkuin makaajan rinta. Ilma oli lämmin ja täynnä hajua. Sitruna- ja pomeransipuut oliwat walkeilla kukkaskinoksilla peitetyt; tuolla taiwaan äärellä näkyiwät korkeat Alpit, tämän paratiisin wartiat Pohjan pahoja peikkoja wastaan. Ja meren, manteren yli kaarruttihe Etelän taiwas, jonka pimeällä pohjalla tähdet wälkkyiwät niinkuin kultakirjat kuningattaren morsiuspeitossa.

Meren aalloilla keinui pienoinen wene; kaksi soutajaa sitä wälistä kiidätteli kulkemaan: kultaisena kuohui silloin

laine kokassa ja airoista tippui kultapisaroita; wälistä soutajat lewähtiwät ja wene luikerteli hiljaan itsekseen. Perässä istui neito: se oli nähtäwästi Italian ihana tytär. Mustana kuni yö liehuiwat pitkät suortuwansa tuulessa, ja silmät tuikkiwat kuni tähtien tulet. Hänen wieressään istui nuorukainen. Keltakähärät, sinisilmät, ja punaiset ruusut walkeilla poskilla ilmoittiwat Pohjan poikaa. He istuiwat käsitysten, kaulatuksin, ja huulet kuiskaeli suloisia sanoja. He katsahtiwat ylös taiwaasen. Joutsenjoukko lensi heidän ylitse. Siiwet suhahteli; heillä oli niin kiire; riemuhuuto kajahti; he oliwat matkalla Pohjoseen. — Nuorukaisen sydän sykähti, silmäin kirkkaus sokastui, hän waikeni ja istui synkkänä.

„Mitäs sinun taas on, armas Antonioni; jokos pilwi taas on peittänyt Pohjantähteni loisteen? Mitä sinä suret kun koko luonto autuaana riemuitsee?" — Nuorukainen wiittasi joutsenia ja wirkkoi: „Katso noita! he rientäwät Pohjaan, ja minäkin olen Pohjan lapsi. — „Pohja, Pohja!" huokasi neito. „Mikä lumous Pohjassa on? — Tässä on paratiisi, siellä yön ja pakkasen walta; tässä olet terweytes jällehen saanut, siellä sinua odottaapi kuolema. Tässä on sinulla lempi, ja siellä" — — Nuorukainen huusi: „Siellä on syntymämaa!"

(Mansik. ja Must. II 1860).

Santala.

(Kaarle Aleksanteri Slöör.)

Sepän poika Wiipurista, syntynyt 1833, tuli yliopistoon 1851 maisteriksi 1857. Oli Pietarissa Suomen seurakunnan kouluin htajana w. 1858—65, jolloin palasi Suomeen Wirallisen lehden toi-ittajaksi.

Antanut sekä omia että suomennetuita runoelmia kalenteriin ansikoita ja Mustikoita II ja III; suomentanut Shakespearen acbeth'in ja Scriben Ensimäinen Rakkaus näytelmistöön.

Muinoin mullakin . . . .

Muinoin mullakin sydän sykki,
Riemu rintoa nosteli,
Sydän sykki ja silmä suihki,
Weri kuohuen aaltoili.

Silloin taiwahan tanterella
Tähdet kirkkahat loistelit,
Tähdet loisti, ja lehdikossa
Lemmen lintuset laulelit.

Nyt en tiedä mi mielen muutti,
Kuka kumma lie tullutkaan,
Ei nyt tähtyet taiwon loista,
Laula lemmen ei linnutkaan.

Surun pilwi on peittänynnä
Taiwon tanteren tähtineen,
Kullan kylmyys on karkoittanna
Lemmen lintuset lauluineen.

Siit' ei sykkine sydän mulla,
Siit' ei rintani riemahda,
Siitä kurja jo huokailenki:
Terwe tultuas kuolema!

(Mansikoita ja Mustikoita 1861).

Neidelle.

(Heine.)

Kuin kukka hellä, hemmyt,
Oot armas impyein!
Ma silmiisi kun katson,
Saa suru syömehein.

On kuin käbet päällesi pannen
Anoisin Herralta:
Armaani aina ett' oisit
Noin hellä, hempukka!

(Mansikoita ja Mustikoita 1860).

Tuokko.

(Antti Törneroos.)

Talollisen poika Iitistä, syntynyt 1835, tuli oliopistoon 1858 ja maisteriksi 1864. On nyt opettajana Helsingin ala-alkeiskoulun suomalaisessa osastossa. Antanut sekä omia että suomennetuita runoelmia Suomettareen wuodesta 1858 alkain, kalenteriin Mansikoita ja Mustikoita III ja kuwalehteen Maiden ja Merien takaa 1865.

Illalla.

(Moore.)

Kuink' armas hetki on, kun illan tullen
Jo aurinkoinen aaltoon alenee!
Niin mennyt aika muistuu mieleen mullen,
Ja huokauksein luokses pakenee.

Kun katselen tuon walon kultakaarta,
Jon länsirannan laine kuwastaa,
Sen sätehillä etsiin rauhan saarta
Ma tahtoisin pois maasta matkustaa.

(Mansikoita ja Mustikoita III).

Kesän wiimeinen kukka.

(Moore.)

Nyt kesän wiime kukka
Kukoistaa yksin waan;
Siskoistaan ruusu rukka
Jäi myrskyn maailmaan.
Ei kukkaa ruusun laista
Syyslaaksoss' ollenkaan,
Mi woisi kaunokaista
Kuwastaa ruskoaan.

En suojatta ma sallis
Sun, kukka, kuihtuwan,
Waan siskojes luo, kallis,
Sun soisin nukkuwan.
Ma lehtes hiljaa heitän
Haudalle siskojen
Ja sunkin sinne peitän
Wienoisten wierehen.

Niin itse seuraan sitten,
Kun mennyt multakin
On joukko ystäwitten,
Se mulle rakkahin.
Kun kuolon kello soipi
Jo weikon wiimeisen,
Ken jäädä yksin woipi,
Maailman murheesen!

(Maiden ja Merien takaa 1864).

Syyslaulu.

(Mukailema.)

Syys on tullut,
Lehti kellastuu,
Hautahan jo lakastunut
Kukka kallistuu;
Kohta sen jo peittää hanki;
Mutta joille waan sen henki
Antoi riemun kesän loistossa,
Kukoistaa se wielä muistossa.

Kauneus sen
Hetken kesti waan;
Eipä aikaa kukoistuksen
Ihmiskukkakaan
Saanut kestäwäistä täällä;
Hänkin kohta myrskyn säällä
Surkastuu ja hautaan kaatuupi
Ja myös wihdoin maaksi maatuupi.

Sä, kuin loit mun
Maasta maailmaan,
Suo mun puhtahana ruusun
Lailla loistamaan!
Että, kun on mennyt multa
Kukoistuksen aikakulta,
Jättäisin myös muiston armahan
Tänne, waikka waiwun hautahan.

(Mansik. ja Mustik. III 1861).

Aleksis Kiwi.

(Stenwall.)

Räätälin poika Nurmijärweltä, syntynyt 1834, tuli yliopistoon 1857.

On kirjoittanut näytelmät Kullerwo (Näytelmistössä III) ja Nummisuutarit. Pienempiä runoelmiansa löytyy runokalenterissa Mansikoita ja Mustikoita II 1860 ja Kirjallisessa Kuukauslehdessä 1866.

Nummisuutarit.

Ensimäinen näytös.

Sepeteus ja Topias.

Sepeteus. Olitko kirkossa eilän?

Topias. Enhän ollut, Jumala paratkoon!

Sepeteus. Wahinko, wahinko, suuri wahinko. Siellä Kurkelan Juho saarnasi, että kajahtelit Herran temppelin seinät.

Topias. Kurkelan Juho! Kas niinpä rikas lapsensa mieheksi saa; mutta mitä auttaa täällä köyhän? — Wai jo mar Juho puusäkissä paukutteli? Hänen tunsin jo pienestä nallikasta ja tuntui hän mielestäni aina wähän tölhömäiseksi, mutta nyt on hän maisteri.

Sepeteus. Kimnasisti, kimnasisti wasta; mutta siinä pojassa asuu Herran henki. Jos olisit häntä katsellut saarnastuolissa ja sanansa kuullut, niin takaanpa, että olis hän

selkämunaskin wapisemaan pannut. Tosin oli ensin nenänsä wähän kelmeä ja äänensä tärähteli hieman. Mutta pianpa perehtyi poika, ja nyt hän punotti kuin tulinen muuri ja, rawistellen päätänsä, hän kowasti huusi: „heräjä sinä, joka makaat, heräjä sinä, joka makaat". — Kahteen osaan jakasi hän saarnansa, ensimäinen oli helwetin waiwasta, toinen taiwaan ilosta. — Oih, oih! sitä poikaa, Herran enkeliksi hän tuntui, koska hän pohti, hikoili ja pohti ja puhalteli innossansa. Mutta näitpä hundostansa waikutuksen wiimein: käwipä äkisti ihana liikutuksen humaus yli naiswäen puolen kirkkoa, ja humauksen perään pientä ja kestäwää pirinätä kuulit, niinkuin sanan sattuessa tapahtuwan tiedämme.

Topias. Entäs miehet?

Sepeteus. He istuiwat kauwan jäykkinä kuin kannot.

Topias. Kas sen mä luulen. Waimo on onnellinen täällä. Hän taipuwan sydämensä tähden sielunsa wiimein pelastaa; meitä, sen warmaan päättää taidan, löytyy kuitenkin kaksi wertaa enemmin kuin akkoja kadotuksen syweydessä. Uskooko kanttoori sitä?

Sepeteus. Walitettawasti kyllä mun se täytyy uskoa, koska jokapäiwäiset esimerkit todistawat sanas. Sen tästäkin näemme, että tuon nuoren apulaisemme luonna — totisesti herännyt mies — käy monet werrat naisia enemmän kuin miehiä kokouksissa lauantai-ehtoina; sinne akkoja kirjawana liehtoo mennä, mutta harwon miehen sinne könöttäwän näet. He owat sitä paatunutta sukua, niin, paatunutta, mutta kas kun kowa tulee niin koiraskin poikii, sanoo sananlasku, ja niinpä käwi nytkin Juhon saarnatessa. Kauan hän naisia itketti ennenkuin sana pystyi miehiin, mutta antoipas hän heille muutaman kiiwaan silmän-mulkauksen ja huusi kowasti, että „tästäkin saarnasta teidän kerran tulee tehdä ankara tili," ja järähtipä, järähtipä mun-

taman ukon leuka ja siellä ja täällä tutisi joku karhea tukka; ja koska hän nyt tuli saarnansa toiseen osaan ja taiwasta oikein eteemme maalailemaan rupesi, niin kohina raskas kuului yli koko kirkon, kuin metsässä, koska rakeita sataa ja ukkonen pauhaa, herranwoima korkeudessa jylisee; ja yksikään silmä ei kuiwaksi jäänyt. Tämän kaltainen eilinen kirkonmeno, jonka ihanuutta sinä, Topias, et saanut maistaa.

Topias. Kaiketi mun esti siitä perkele, se wanha juoniniekka. Mutta kaikkiwalta suojelkoon tätä poikaa, joka kerran ehkä kääntää puolen maailmaa. — Kuinka suoritti hän itsensä kuulutuksissa?

Sepeteus. Totta sanoen, niin saattoipa hänen suomentaminen kowaan puuhaan, mutta eipä ihme wasta-alkawalta. Mutta kowissa kiipaleissa oli poika, ja, ilman apuani, tiesi kuinka käynyt olis.

Topias. Kuinka käwi häneltä Eskon naima-atestin kuuluttaminen?

Sepeteus. Käwihän se. —

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Entiset sekä Esko ja Mikko Wilkastus.

Topias. Kas Mikkoa waan! kaksi uljasta poikaa naimaan lähtee.

Mikko. Wiipymättä tulee meidän lähteä nyt.

Topias. Paikalla, Mikko, paikalla. — Kaksi uljasta poikaa, jotka eiwät pelkää, waikka kohtaisiwat joukon nälkäisiä ryöwäriä.

Esko. Minä en pelkää koskaan, isä.

Topias. Sen tiedän. — Mutta tahdonpa teille muistuttaa jotain. Hiljan, niinkuin tiedätte, käwi kirkon kuulutus sen suuren warkaan perään, joka eräältä ulkomaan kreiwiltä warasti niin monta tuhatta; aatelkaas nyt, jos kohtaisitte hänen tiellä, ottaisitte junkkarin kiinni ja saisitte pal-

kinnon kouraanne. Kuinka paljon luwattiin sille, joka käsittäisi julmettuneen?

Mikko. Seitsemän sataa riksiä.

Topias. Seitsemän sataa riksiä! Minä sanon teille: teroittakaat silmänne tarkasti jokaisen päälle, joka wastaanne tulee. Muistakaat myös muotonsa: tiiwisti keritty tukka, pieni piikkiparta ja muhea pilkku lähellä wasempaa sierainta, niinkuin kuulutuksessa mainittiin. Käykäätpäs myös kyselemään tietäjältä jotain, joka asuu samassa kylässä kuin Eskon morsian. Ja tapaisitteko tämän warkaan — joka tosin olisi erinomainen sattumus — niin tiedänpä, että taitaisitte hänen korjata, te kaksi.

Esko. Mies nuoriin waan. Yksin hänen kiikkiin panisin, sitoisin hänen kowasti kuin lapsen kapaloon. Wai luuletteko, että pelkään yhtä miestä? Mikko, tunnustas tuota käsiwartta, tunnustas tuota reittä, tunnustas tuota polwea!

Mikko (tunnustelee niinkuin Esko käskee). Ja=ah!

Esko. Ja=ah, Mikko! Sillä polwella, ihan paljaalla polwella minä wasaralla nahkaa kalkuttelen. Uskotko sitä?

Mikko. Minä uskon sinun wahwaksi mieheksi.

Topias. Wahwa, wahwa peijakas se on, minä tiedän sen.

Esko. Katsos näitä poskia sitten; sillä sinä mahdat tietää, Mikko, tämä kurkku ei ole wiinan tippaa wielä tuntenut, minua ei ole krouwissa nähty eikä yö=kyöpelinä käwelewän ja luhtien owia kolkuttawan, niinkuin moni muu, mutta ne kuuluwatkin siihen laumaan, jonka täytyy wiimein seisoa wasemmalla puolella, ne kuuluwat wuohi=pukkien laumaan.

Topias. Totta, Esko, totta! Minä takaan sen.

Mikko. Luulenpa, Esko, sinun wielä joku aika sitten olleen siinä uskossa, että lapset löydetään saunan laattian alta.

Esko. Juuri niin uskoinkin.

Mikko. Ja ett'es wieläkään oikein tiedä, mitä tietä ihminen tähän maailmaan tulee.

Esko. Tähän syntiseen mailmaan. Juuri niin. — Mitä olet kuullut minusta neulomusretkilläni pitäjällä?

Mikko. Paljasta hywää.

Esko. Minä en warasta, en.

Topias. Se ei tule kysymykseenkään, ei ensinkään.

Esko. Minä en warasta. Jumal' awita! sitä en tee.

Sepeteus. Hscht!

Topias. Hiljaa, pojat! Kanttoori kirjoittaa.

Esko. Sitä en tee.

Sepeteus. Topias!

Topias. Tarwitaanko puumerkkiä?

Sepeteus. Tuohon piirrät sen. (Topias panee puumerkkinsä waltuuskirjaan.)

Mikko (itsekseen). Mitä tästä hääretkestä wiimein tulee, sitä en tiedä, mutta että koko asia, sekä tytön että isäntänsä puolesta, oli puhdasta pilaa, ehkä Eskon mielestä ankara totuus, sen tiedän warmaan. — Mutta käyköön miten tahansa, minä seuraa teen ja sulhasmiehen matkarahaa hoidan.

Sepeteus. Se kelpaa.

Topias. Se on waan tuommoinen wuohen-sorkka, mutta piirtäköön sen siihen joku toinen.

Sepeteus. Kunnia pois!

Topias. Kunnia pois ja kelmi mies! Tuima laki! Mutta kuka käski, kuka käski toisen puumerkkiä wäärin käyttämään? Se on waan puumerkki, esimerkiksi tuommoinen wuohensorkka, mutta sen merkitys on suuri.

Sepeteus. Mikko Wilkastus!

Topias. Mikko, tules panemaan puumerkkis. Sinä todistat, että minä annan pojalleni naima-luwan.

Mikko. Sen todistan ja, jos tarwitaan, walallani wahwistaa tahdon. (Piirtää puumerkkinsä.)

Esko (itsekseen). Sinne minunki puumerkkini wielä tuleman pitää.

Sepeteus. Lupauskirja on niinmuodoin walmis. (Topiakselle.) Minä annan tämän sinulle ja sinulla on sitten walta antaa se kelle mielit, se ei koske enään minua.

Topias. Minä annan sen Eskolle. (Antaa lupaus-kirjan Eskolle.)

Esko. Kanttoorin olisi pitänyt kirjoittaa, että minä otan tämän askeleen omasta, wapaasta tahdostani.

Sepeteus. Mitä minä kirjoitin sen minä kirjoitin.

Topias. Kaikki hywin; eikä puutu enään, kuin ewäänne, ja se on walmis paikalla. — Että saatte lähteä jalkaneissa ei ole minun syyni; mutta tulettepa takaisin aika jyryllä, sen tiedän warmaan. Morsiustalosta tänne teille kyllä annetaan hewoinen.

Mikko. Minä luulen, että antawat meille sieltä hywän kyydin.

Topias. Ilman epäilystä, Mikko. Ja koska lähdette sieltä, niin lähtekäät kuin tuulis' ja pilwis', että morsiamen kaulaliina liehuu kuin sotalippu; se näyttää komealta, ylpeältä.

Mikko. Lähdemmepä wanhdilla, ettei yhdenkään silmä morsiusparia eroittaman pidä.

Topias. Uljaasti lausuttu, poikani. (Esko on istunut pöydän ääreen ja aikoo panna puumerkkinsä lupauskirjaan.) Mitä tekee Esko?

Esko. Puumerkkini täytyy löytyä kirjassa.

Topias. Esko on willitty. (Tempaa hänen kädestänsä waltuuskirjan.)

Sepeteus. Mikä rohkeus, mikä häwyttömyys!

Topias. Sinä klöntti, lurjus, juutas! Onko tämä wiisaan käytöstä? Sinä pöllö!

Esko. Jos et olisi isäni, niin löisin sinua, wasten kuonoa minä antaisin; mutta että olet isäni, niin en suinkaan sitä tehdä tahdo.

Sepeteus. Ynseys kowa!

Topias. Esko, minä sanon sinulle: katso, etten anna sinulle hääporsaita, ja-a minä sanon sen.

Esko. Hääporsaita. — Wihani rupeaa wähitellen kiehumaan. (Ottaa tuolin ja lyö sen permantoon.) Tämä mies ei huoli mistään. (Menee ulos.)

Topias. Herran Kiesus sitä poikaa!

Sepeteus. Häwytön ja uppiniskainen poika.

Topias. Onpa lasten kanssa tekemistä. Sitä ei usko se, jolla ei heitä ole. — Kiittäkäät onneanne, kanttoori, että olette jääneet naimattomaksi mieheksi.

Sepeteus. Se onkin minulle parasta, nimittäin siltä kannalta katsottu, että minä olisin kowa isä, ankaran kowa.

Topias. Kiiwas isä on minunki nimeni. Mutta auttaako tässä kiiwaus aina? Se on luonto, joka wetää tikan poikaista puuhun. Ja puut metsässä, ehkä kaikki yhden ja saman wiisaan käsi-alaa, owat toki yksi oikea, toinen wäärä.

Sepeteus. Mutta paljon riippuu myös siinä kohdassa, kuinka puu wesasta wääristyä saa.

Topias. Oikein haasteltu ja wiisaasti. Jaa, kanttoori, niin on laita tässä mailmassa kuin sanon. Meitä wanhempia pitäisi jokaisen, jolla ei lapsia ole, katkerasti walittaman ja kunniassa pitämän. Mutta kuinka moni ajattelee sen päälle? (Esko tulee.) Tuletko sisään wielä, juupeli?

Esko (itsekseen). Mielisinpä osoittaa wihaani kauwemmin; mutta tämä hetki on tärkeä.

Mikko (erittäin Eskolle). Käy sowintoon, Esko!

Esko. Koetanpa mieltäni murtaa. (Topiakselle.) Antakaat minulle anteeksi tämä tapaus, isä!

Topias. Sinä pyydät sitä sydämestäs?

Esko. Niin, minä pyydän sydämestäni sitä asiaa.

Topias. Noh, minä en ole se, joka pistää jotain hampaan koloon ja käwelee kuin lautapää härkä. Mutta pyydä myös anteeksi kanttoorilta.

Esko. Antakaat minulle anteeksi, kanttoori, elkäät pistäkää mitään hampaanne koloon ja elkäät käwelkää kuin lautapää härkä! Se tapa ei käy kontoon tässä mailmassa. Sowinto ja ystäwyys on paras. (Huokaawalla äänellä.) Heijuuh!

Topias. Hän juttelee kuin poika. Mitä sanoo kanttoori hänestä nyt?

Sepeteus. Minä en wihaa häntä, en ensinkään, mutta mielipiteeni luontonsa laadusta on järkähtämätön.

Topias. Niin niin. Mutta äsköinen mutina on nyt unohdettu; ei sanaakaan enään menneistä asioista, waan kaikki olemme drastu-kamraatia taas. Ja miksi pitäisi isän ja pojan wihamiehinä eroaman toinen toisestansa? Ja eronhetkihän on tämä. Esko jättää isänsä ja äitinsä ja waimoonsa kiinni-liittyy. Mutta yhtä tahdon sinulta kysyä, tässä wierasmiesten kuullessa. Mitä ajattelit Jaanasta ennen Kreetaa?

Esko. Olisin nainut hänen, mutta pilkkaa teki hän waan minusta, kutsui minun tarhapöllöksi.

Topias. Niin niin. Minä tiedän, että moni irwihammas tahtoisi antaa sinulle nimen yksitotinen ja tyhmä, mutta tämä tapahtuu heidän kiukustansa sinua kohtaan, jonka elämä on ollut siiwo ja nuhteeton. Mutta sinulla on tawallinen, terwe järki, sen takaan minä. — Tutkikaat häntä, kanttoori, koettakaat pistää häntä pussiin kysymyksillä ja solmusanoilla; tehkäät se tässä meidän kuullessamme!

Sepeteus. Mitä kyselisin häneltä?

Topias. Esimerkiksi häistä ja niiden tarkoituksesta.

Sepeteus. Wastaa minua, poika! Mikä on häitten tarkoitus?

Esko. Sillä on monta tarkoitusta.

Sepeteus. Sen päätarkoitus?

Mikko (erittäin Eskolle). Että mies tulee waimonsa pääksi.

Esko. Että mies tulee waimonsa pääksi.

Sepeteus. Mutta sen taiwaallinen, sen juhlallinen tarkoitus?

Mikko (erittäin Eskolle). Peli ja musiiki ja palawat olkilyhteet.

Esko. Peli ja musiiki ja palawat olkilyhteet aidansei-päissä.

Sepeteus. Poika! Punnitse sanasi!

Topias. Esko!

Esko. (itseksensä ja heittäen epäilewäisen katsannon Mikkoa kohden.) Hän narraa minua, tai on hän tyhmä pässi koko mies. (Poistuu hänestä matkan.)

Topias. Kyselkääpäs häneltä mailman luomisesta, Abramista ja Iisakista.

Sepeteus. Minä kysyn sinulta: mistä on mailma luotu?

Esko. Se on, niinkuin Hannuksen ruoto-ukko sanoi, luotu sawen palasta, waan ei tyhjästä.

Sepeteus. Mutta mistä on sitten tämä sawen pala luotu?

Esko. No no, ei nyt sentähden niin pitkälle mennä! — Ja siksi toiseksi, sitä ei taitaisi sanoa kukaan, waikka olisi hän niin lukenut kuin pispat ja kirjan painajat. Se on ylönluonnollinen asia, ja ihminen on sokea, Jumala paratkoon!

Topias. Sokea, sokea! —

(Nummisuutarit 1864).

Aleksanteri Rahkonen.

Myllärin poika Wiipurista, syntynyt 1841, tuli yliopistoon 1862. Antanut sekä alkuperäisiä että käännetyitä runoelmia Suomettareen ja kuwalehteen „Maiden ja Merien takaa,“ joista osa on painosta tullut wihkoksi kerättynä nimellä Sääskiä 1865. Suomentanut muutamia kirjoja.

Imatralla.

Hongat nuokkuu Imatralla,
Luonto näyttää huokaawan,
Pohjantähti taiwahalla
On kuin silmä Jumalan;
Kun se loistaa,
Surut poistaa,
Wiittaa: tuoss' on kallis maa,
Sykkimään mi syömet saa.

Wesi kiehuu, koski pauhaa,
Päilyilewät pisarat,
Aalto aalloss' etsii rauhaa,
Jylhät wuoret notkuwat.
Wuoksi jyskää,
Riehuu ryskää,
On kuin Jumalattaren
Kutsu taistoon wapauden.

Miksi makaat, Suomalainen?
Herää, nouse unestais!
Taiwas aukee loistawainen,
Sua kutsuu Jumalais.
Hän jo sulle
Walitulle
Walmistanut kruunun on.
Nouse walon woittohon!

(Maiden ja Merien takaa 1866).

Käen kukunta.

Käki kukkuilee,
Riemahuttelee
Oman kultans mieltä;
Wanhus, neitonen
Istuu kuunnellen
Käen riemukieltä.

„Kuku kauemmin,
Lintu ihanin,
Ikäin aikaa soita."
Näinpä wanhus waan
Lausuu lukeissaan
Käen kukunnoita.

Neito lempens kans',
Ollen toiwoissans,
Kuiskaa wanhan luona:
„Kuku kerta waan,

Niin mä kultain saan
Omaks tänä wuonna."

Kun se monesti
Kukkuu sulosti,
Wanhus riemuu sille;
Mutta neitonen
Lausuu huoaten:
„Terwe Kyöpelille!"

Kerran kukahtaa,
Silloin neito saa
Riemun rintahansa;
Mutta harmaapää
Polwens nöyristää,
Odottaa hautoansa.

(Maiden ja Merien takaa 1866).

Kewätlaulu.

(Unsre Wiesen grünen wieder.)

Niitty jälleen wihannoipi,
Nurmi kukkii tuoksuen,
Peipon riemusäwel soipi,
Leiwo lentää laulellen.
Metsä muuttuu ihanaksi,
Lemmen ääni kaikuwi,
Paimen yltyy rohkeemmaksi,
Neitonen on hellempi.

Kewät kukkaa werhoileepi
Lehtisillä hienoilla,

Wuokon terän walkaiseepi
Hopealla kirkkaalla;
Lehdistänsä kohouupi
Kielokainen tuoksuen,
Koristeeksi walmistuupi
Wiattoman rinnallen.

Nuokkuileepi warrellansa
Esikköinen kultainen,
Kuusain kiertää oksiansa
Suojaa suoden rakkaillen;
Lämmin ilma kuiskuttaapi
Meille lemmen äänellä,
Kewään sulo waikuttaapi
Tuntehia syömessä.

(Maiden ja Merien takaa 1865).

Tietymättömäin sepittämiä runoelmia.

Kultaperhoset.

Tuli tuolta maista metisistä
Kaunis parwi kultaperhosia.
Lennossansa päiwän paistehessa
Tuonne, tänne metisillä mailla
Hawaitsiwat ahon wierussella,
Mehumättähällä kaswawaisen
Kewään lapsen, kukan kaunihimman.

Ihmetellen tämän ihanuutta,
Laskeusi yksi lennostansa
Alas aamukasteen kyyneleihin,
Mielistyen kukan kauniin muotoon
Ystäwäksi antausi hälle,
Lupaellen ikirakkautta.

Niinpä meni päiwät parahimmat,
Niinpä aika armas helleyden,
Mutta mehun ma'un maistettua,
Nautittua hetket hellehimmät,

Lähti tämä korja herkkulintu
Taasen tuonne maille metisille
Toisten kultatowereinsa kanssa.
Siellä loisti monta muuta kukkaa,
Sinne houkutteli kaunihimmat
Hänen huoltaan huikentelewaista.
Siellä lennossahan ympärinsä
Unhotti hän halun ensimäisen,
Oman onnettoman kukkasensa.
Tämä lakastuen murehesta,
Käänti päänsä maahan päin ja kuoli.

(Oul. W. sanomat 1829
Muualta.)

Palanen maailman wiisautta.

Miss' on arwos? Aitassani,
Missä toiwos? Tou'ossani,
Missä taitos? Tawarassa,
Missä turwas? Tutkaimessa,
Ystäwäsi? Ylimäiset,
Joita juotan onnekseni.
Missä hupis? Hartioilla
Mierolaisten mielestäni.
Mik' on elos? Rawintoni,
Entä ilos? Nautintoni.
Missä waltas? Waimollani,
Miss' oot wiisas? Wiinan luona,
Missä hurskas? Humalassa,
Missä rakas? Rahan luona,
Milloin hywä? Hyötyessä,

Miksi elät? Ollaksени,
Miksi kuolet? Mädätäkseni.

(Oul. W. sanomat 1829
Muualta.)

Tuomio.

(Serwial. kansalaulu Runeberg'in ruotsalaisesta.)

Kolme neitosta ja komeata
Kylwi kukkasia tarha'ansa.
Tuli pulska poika rohkeasti,
Noukki kukkasia kouran täyden.
Pani piiat sala-ansojansa;
Pulska poika tarttui niihin kiinni.
Silloin sanoi yksi piikasista:
„Poltettawa on se paha poika!"
Toinen: „maasta on se ajettawa!"
Kolmas: „eikä! hirtettäwä hän on!"
Huliwili poika itse puhui:
„Enpä ole kulta sulattawa,
Enkä konna ajettawa;
Poika olen, kowan onnen puuhun
Waimon kaulaan kerran hirtettäwä!"

(Oul. W. sanomat 1831).

Uskon muutos.

Naimatoinna Matti muinoin
Pirun pääll' ei uskonunna.
Naituansapa hän noituin
Häpeällä hawaitseepi
Ereyksensä epä-uskon.

Perhosen synty.

Perhonen pieni eläwä,
Tuulen kukka, lemmen lehti,
Ilon ihana itikka,
Kukan kaunis kanneltawa!
Mist' on syntysi, sukusi,
Kuka siipesi kuwasi,
Lentimesi lewitteli,
Pyyhki huulilles hunajan,
Pani mettä mielehesi?

Tiedänpä sinun sukusi,
Selwitänpä syntymäsi:
Walo idästä yleni,
Ilo lännestä läheni.
Tuoll' oli tuliset waunut,
Tällä wihriät wenehet;
Tuoll' oli waloisat warsat,
Tällä purjehet punaiset.

Walon warsat waljahissa
Laukkasit linnun ratoa,
Samosit tulista tietä,
Tuli pyöristä tuhisi,
Liekki lensi kawioista
Mennessä idän isännän,
Kuninkahan kulkiessa.
Kuului kumina kylihin,
Näkyi pitkäinen pihoihin
Ilkeäin imehnolaisten,
Alaisihin asuntoihin.

Ilo, illan hallitsija,
Iloinen ihana neiti,
Laski selkeä sumuista,
Kulki pilwen kukkuloita.
Eiwät kukkulat kumoa
Wenettä tuulen wesillä,
Eikä alusta ajele
Sumu suunnalta hywältä.
Nauru nakoitti perässä,
Liekki liehui purjehissa.
Sieltä kuumotti kujille,
Kuusikoille kankahille
Iltaisen punainen purje,
Neidon poski naurusuisen.

Tuonne nousit taiwahalle
Silkkisillä siiwillänsä,
Waahtisilla warsoillansa
Keskellä kesäistä yötä,
Ajalla tähdettömällä
Pitkän Pohjolan perälle,
Siellä suuta suihkasiwat.

Tuossako wähä walahti
Mettä suusta morsiamen,
Tuossa rahtu rakkautta
Suusta sulhasen putosi.
Siihen pikkuisen punoa
Poskipäästä ilon immen;
Siihen wähäisen waloa
Silmistä walon isännän.

Nuotpa pyöri pisarana,
Yhtehen yhistyneenä,
Sitten neitosen nisille;
Siinä siinti sinerwälle
Siitä walahti wälehen
Walon wyölle waskiselle,
Kupehelle kultaiselle;
Siitä sai se kultakuoren,
Suojan kiiltäwän siwalsi.

Sitten sinkosi etemmä
Läpi laajan ilman kannen,
Kukan kuppihin putosi.
Siinä wiipyi wiikon päiwät,
Puolen toista tuuditteli.

Eipä tuota tuoksi luultu,
Arwattu arwollisetsi,
Ennenkuin eläwä lintu
Walmis puhkesi walohon,
Siinä suori siipiänsä,
Lentimiänsä lewitti,
Noihin oli kun kuwattu;
Se on rahtu rakkautta.
Noissa paistoi päiwän muoto;
Se on wähäinen waloa.
Noissa punaista punoitti,
Se on iltasen iloa.
Noissa kuulti kultasuomut;
Ne on aamun antimia.

(Oul. W. san. 1832
Nimimerkillä — — ?).

Kowa aika.

Kowa, kallis, kolkko aika
Nykyinen on nähtäwästi;
Pakko kaikki pakoittaapi
Säästöön warsin waikeahan. —
Ei siis kumma, jos nyt kuulet,
Että häät ja ristiäiset
Pidetähän pikuudelta,
Molemmatkin moniaalta
Rintawasti rinnakkahan.

(Oul. W. san. 1833).

Kaipaus.

Lennä lintuisen
Wuorten päällitsen,
Metsän, korpien
Luoksi tyttöisen,
Ehk' on pitkä tie,
Sana sinne wie:

„Kultas kaukana
Wierahassa maas',
Muistaa nytkin taas,
Istuu surussa
Eikä löydä wiel',
Lepoo kussaan siell'."

Kanssa kyynelten
Sanoo itteksceen:

„Kuss' on tyttöisen?"
Wielä hiljakseen:
„Ah, jos asus hän
Minun tykönän!"

Ja jos näkisin
Wielä kertakin,
Totta juoksisin
Kaulaan kohta kiin,
Enkä laskis' waan
Poijes polweltaan.

Kultain ihana
Kuinka kauwan pois,
Jos toi lintu tois
Sanan sinulta,
Terwe tuloa
Saattais sanoa!

Mutta toiwon niin
Että tyttöisen,
Kerta kuitenkin
Näen kultaisen,
Sitt' en ensinkään
Laske ikänään.

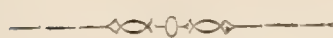
(Maamieh. Yst. 1844.
Nimimerkillä M. H.)

Kodostansa unia nähnyt.

Näin mä näkyjä yöllä
Unia unisialla;

Olinpa olewanani,
Kulkewanani kotona.
Äiti itki poikoansa,
Surekfui sukimoansa.
Ei unet toden tosia,
Näyt warmaan näyttäjiä;
Sanon sentänä sanani,
Laulan laulun pienoiseni.
Miksis, äitini minua
Surekfuit sukimoasi?
Kaukanako kamputtelen
Waiko waaran suun esissä?
Älä itke armas äiti,
Surekfu sukimoasi,
Waiwan jo minusta nähnyt,
Huolen pitkimmän pitänyt!
Olen täällä, kun olenkin
Kaukana kotomajasta,
Waan samanpa suojuksessa,
Isän ilman kannen alla.
Mut jos waaran suun esissä,
Pyörin tuskan pyörtehessä,
Niin ei sentään sen isämme
Tahtomatta taiwahisen
Waiwu warpuinen pyryssä,
Mato pieni maan raossa.

(Maamieh. Yst. 1844.
Nimimerkillä —sk—).

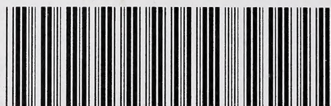
Ainehisto.

Oikaistawia.

Siw.	14	riwi	6	seisoo:	Patriakkojen	lue:	Patriarkkojen
"	71	"	10	"	tukit	"	tukat
"	80	"	2	"	on kappalaisena Juwalla.	"	kuoli kesäk. 19 p. 1866 kappalaisena Juwalla.
"	109	"	21	"	loikki	"	loikkii
"	113	"	11	"	witta	"	wiitta
"	157	"	24	"	Aukaiseis	"	Aukaisis
"	169	"	wiim.	"	Mustik. ja Mans.	"	Mans. ja Mustik.
"	171	"	"	"	" "	"	" "

THE LIBRARY OF CONGRESS

LIBRARY OF CONGRESS
0 011 182 374 1
